

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ & ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ: ΜΙΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ- ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΑΚΤΟΦΥΛΑΚΗΣ*

ΣΤΕΛΙΟΣ ΛΥΜΠΕΡΙΔΗΣ

Επιβλέπων καθηγητής: Χαράλαμπος Μουζάκης

Ρέθυμνο, Ιανουάριος 2021

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».
[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]**

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ & ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ: ΜΙΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ- ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΚΤΟΦΥΛΑΚΗΣ*

ΣΤΕΛΙΟΣ ΛΥΜΠΕΡΙΔΗΣ

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2018

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*«Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την
εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση
κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής
Ακτοφυλακής»*

Στέλιος Λυμπερίδης

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Χαράλαμπος Μουζάκης

Καθηγητής – Σύμβουλος ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Ευαγγελία Μανούσου

Καθηγήτρια – Σύμβουλος ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Κάλια Τρούλη

Καθηγήτρια - Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ρέθυμνο, Απρίλιος 2021

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

«Στο τέλος αυτού του υπέροχου αλλά και συνάμα δύσκολου ταξιδιού, θέλω να ευχαριστήσω τη σύζυγό μου Ελευθερία, που ήταν ο άνθρωπος που με παρακίνησε και με στήριξε στην παρακολούθηση αυτού του Π.Μ.Σ., τα παιδιά μου Στράτο, Ευδοκία και Ιωάννα για την υπομονή που επέδειξαν όσο εγώ μελετούσα για τη συγγραφή αυτής της εργασίας αλλά και κατά το χρόνο παρακολούθησης των μαθημάτων. Ευχαριστώ τους γονείς μου και τον αδερφό μου Στέφανο για ό,τι έχουν κάνει για εμένα, δίνοντάς μου τα κατάλληλα εφόδια.

Επίσης, θα ήταν αμέλειά μου να μην ευχαριστήσω τον πολύ καλό μου φίλο Μιχάλη Μιλιδάκη που και αυτός με παρότρυνε σε αυτή την προσπάθεια όπως επίσης και την καλή μου φίλη Δέσποινα Σκάρπα γιατί ήταν η τρίτη και καθοριστική ματιά αυτής της εργασίας.»

*«Αφιερώνω αυτή την εργασία στα παιδιά μου δίνοντάς τους την ευχή:
Να μη σταματήσετε ποτέ να κνηγάτε τα όνειρά σας!»*

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αποτιμήσει το εκπαιδευτικό υλικό, που έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης ενηλίκων, για την επιμόρφωση των στελεχών του Αρχηγείου Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής. Επιπλέον, σκοπό έχει να διερευνήσει τη δυνατότητα αξιοποίησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, προκειμένου να συμβάλει στην κατάρτιση στελεχών ΛΣ-ΕΛΑΚΤ, των δοκίμων των παραγωγικών σχολών του ΛΣ-ΕΛΑΚΤ και των σπουδαστών ΑΕΝ, υπό προϋποθέσεις. Αποτιμήθηκαν ζητήματα παρουσίασης, ευκολίας χρήσης και κατανόησης του εκπαιδευτικού υλικού καθώς και η συμβολή του στην αυτόνομη μάθηση.

Η απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων, στην παρούσα εργασία, επιχειρείται στο πλαίσιο ποιοτικής έρευνας. Τα συμμετέχοντα στελέχη στην έρευνα ήταν έξι (6), άνδρες και γυναίκες, από διαφορετικές σχολές ΛΣ-ΕΛΑΚΤ, απόφοιτοι διαφορετικών βαθμίδων εκπαίδευσης, υπηρετούντες σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας και με διαφορετική εμπειρία στο Σώμα. Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας αξιοποιήθηκε η διαδικασία της ημιδομημένης συνέντευξης μέσω ερωματολογίου. Για την κωδικοποίηση και την επεξεργασία των συνεντεύξεων των συμμετεχόντων στην έρευνα αξιοποιήθηκε η τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου και, πιο συγκεκριμένα, η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου με τη χρήση του λογισμικού Atlas-ti 7.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι συμμετέχοντες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η χρήση ενός προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την κατάρτιση στελεχών ΛΣ-ΕΛΑΚΤ θα ήταν ιδιαίτερα επωφελής και αποτελεσματική. Τα στελέχη θεώρησαν ότι το εκπαιδευτικό υλικό, σχεδιασμένο με βάση τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης ενηλίκων, μπορεί να συμβάλει στην κατάρτιση στελεχών ΛΣ-ΕΛΑΚΤ από απόσταση σε θέματα ενδιαφέροντος της Υπηρεσίας.

Λέξεις – Κλειδιά

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εκπαιδευτικό υλικό, εκπαίδευση ενηλίκων, κατάρτιση στελεχών ΛΣ-ΕΛΑΚΤ, Κώδικας Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου, ΤΠΕ.

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Abstract

The purpose of this thesis is to evaluate the educational material, designed with the method of distance education for adults, in order to be used for the distance training of the officers of the Hellenic Coast Guard Headquarters. Furthermore, it aims to explore the possibility of utilizing distance education in the training of HCG executives, the cadets of the HCG academies and the Merchant Marine Academy students, under certain conditions. Issues of appearance, ease of use and understanding of the educational material as well as its contribution to autonomous learning were also assessed.

Answering the research questions of this paper is attempted in the qualitative research. The executives participated in the research were five (5), men and women, from different HCG academies, graduates of different educational levels, serving in different regions of Greece and with different experience in the HCG. The semi-structured interview process through a questionnaire was used to collect the research data. The technique of content analysis and, more specifically, qualitative content analysis using Atlas-ti 7 software was used to codify and to process the interviews of the participants in the research.

According to the results, the participants concluded that the use of a distance education program for the training of HCG executives would be particularly beneficial and effective. The executives considered that the educational material, which is designed on the basis of distance and adult education's principles, could contribute to the distance training of HCG executives in official matters.

Keywords

Distance education, educational material, adult education, training of HCG personnel, Code of Public Maritime Law.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Περιεχόμενα	vii
Κατάλογος Εικόνων	viii
Κατάλογος Σχημάτων	viii
Κατάλογος Πινάκων	ix
Συνοτομογραφίες & Ακρωνύμια.....	x
Εισαγωγή.....	1
1. Βασικές έννοιες.....	4
1.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί.....	4
1.1.1 Η έννοια της ανοικτής εκπαίδευσης.....	4
1.1.2 Η εκπαίδευση από απόσταση.....	5
1.1.3 Το εκπαιδευτικό υλικό στην εξΑΕ.....	9
1.1.4 Κατηγοριοποίηση κειμένων κατά τους West - Λιοναράκη	12
1.2 Ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση	13
1.2.1 Εκπαίδευση ενηλίκων	13
1.2.2 Εννοιολογικό πλαίσιο	15
2. Η ΕξΑΕ στην ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση	17
2.1 Ορισμοί και θεωρήσεις για την εκπαίδευση ενηλίκων	17
2.2 Χαρακτηριστικά ενήλικων εκπαιδευόμενων	18
2.3 Ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση και κατάρτιση	19
2.4 Κατάρτιση δημοσίων υπαλλήλων	24
2.5 Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή.....	28
2.5.1 Στελέχωση ΛΣ-ΕΛΑΚΤ.....	30
2.5.2 Παραγωγικές σχολές ΛΣ-ΕΛΑΚΤ.....	30
2.5.3 Η εξΑΕ στο Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή	32
3. Μεθοδολογία.....	35
3.1 Σκοπός της έρευνας.....	35
3.2 Ερευνητικά ερωτήματα	35
3.3 Είδος έρευνας.....	36
3.4 Σχεδιασμός & δομή εκπαιδευτικού υλικού.....	36
4. Αποτελέσματα έρευνας	59
4.1 Προφίλ δείγματος.....	59
4.2 Παρουσίαση αποτελεσμάτων.....	63
5. Συμπεράσματα	88
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	93

Κατάλογος Εικόνων

<i>Εικόνα 1</i> - Οργανόγραμμα Αρχηγείου ΛΣ-ΕΛΑΚΤ	33
<i>Εικόνα 2</i> - Είσοδος στο μάθημα	39
<i>Εικόνα 3</i> - Περιβάλλον μάθησης	40
<i>Εικόνα 4</i> - Διδακτικές ενότητες	40
<i>Εικόνα 5</i> - Εισαγωγικά στοιχεία ενότητας	41
<i>Εικόνα 6</i> - Βοηθητικά κουμπιά πλοήγησης	42
<i>Εικόνα 7</i> - Περιεχόμενα	42
<i>Εικόνα 8</i> - Ορισμοί – έννοιες	43
<i>Εικόνα 9</i> - Εισαγωγή στο νομοθετικό πλαίσιο	43
<i>Εικόνα 10</i> – Δραστηριότητες	44
<i>Εικόνα 11</i> - Δραστηριότητες	44
<i>Εικόνα 12</i> - Interactive video 3ης Δ.Ε.	45
<i>Εικόνα 13</i> - Interactive video 4ης Δ.Ε.	45
<i>Εικόνα 14</i> - Διαφάνεια σύνοψης	46
<i>Εικόνα 15</i> - Forum	46
<i>Εικόνα 16</i> - Βιβλιογραφία	47
<i>Εικόνα 17</i> - Αποτελέσματα δραστηριοτήτων	47
<i>Εικόνα 18</i> - Απαντήσεις στελεχών	54
<i>Εικόνα 19</i> - Κωδικοποίηση	58
<i>Εικόνα 20</i> - Αντιστοίχιση	58

Κατάλογος Σχημάτων

<i>Σχήμα 1</i> - Κατανομή ως προς το φύλλο	59
<i>Σχήμα 2</i> - Κατανομή ως προς την ηλικία	60
<i>Σχήμα 3</i> - Κατανομής ως προς τον χρόνο επαγγελματικής προϋπηρεσίας	60
<i>Σχήμα 4</i> - Κατανομή ως προς την βαθμολογική κατηγορία	61

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Κατάλογος Πινάκων

<i>Πίνακας 1 - Προφίλ συμμετεχόντων</i>	59
---	----

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Συνομογραφίες & Ακρωνύμια

ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΠΤΔΕ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΑΕΞΑΕ	Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
ΑΛΣ-ΕΛΑΚΤ	Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής
ΥΝΑΝΠ	Υπουργείο Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής
ΕΚΔΑΑ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης
ΙΝΕΠ	Ινστιτούτο Επιμόρφωσης
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνιών
ΕΔΙΒΕΑ	Εργαστήριο προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών στη διά βίου εκπαίδευση και εξ αποστάσεως εκπαίδευση
ΑΕΝ	Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού
ΗCG	Hellenic Coast Guard
ΔΕΚ	Διεύθυνση Εκπαίδευσης

Εισαγωγή

Το ζήτημα της κατάρτισης του προσωπικού ενός μεγάλου οργανισμού παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς συνδέεται με την αύξηση της παραγωγικότητας των εργαζομένων και κατ' επέκταση την αποδοτικότητα τους. Το γεγονός αυτό μάλιστα έχει ιδιαίτερη σημασία σε μεγάλες δομές, καθώς απασχολούν πολλά άτομα και ο καταμερισμός των έργων είναι σαφέστερος. Είναι αναγκαίο τα στελέχη να κατέχουν ευρεία γνώση του αντικειμένου και άρτια επιμόρφωση.

Η επένδυση στους ανθρώπους, με την ένταξη τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα, φαίνεται ότι αποτελεί σημαντική αν όχι πρωταρχική παράμετρο προς στην επιτυχία, καθώς ένα καταρτισμένο προσωπικό αποτελεί προστιθέμενη αξία για οποιαδήποτε επιχείρηση-οργανισμό (Σκουλάς, 2010). Τούτο επιβεβαιώνεται και από τους Κουτούζη και Πρόκου (2005), οι οποίοι θεωρούν ότι ένας οργανισμός είναι περισσότερο αποτελεσματικός όταν έχει εντάξει το προσωπικό του σε προγράμματα επιμόρφωσης και ανάπτυξης.

Η εμφάνιση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (e-learning) σηματοδότησε μια νέα εποχή στον εκπαιδευτικό χώρο. Εξελίσσεται σε έναν εκπαιδευτικό κλάδο με ολοκληρωμένη εκπαιδευτική και παιδαγωγική οντότητα, η οποία δημιουργεί συνεχώς αυξανόμενες προσδοκίες, αλλά και ιδιαίτερες ανάγκες σε στελέχη, σε υποδομές, σε εκπαιδευτές και κυρίως σε εκπαιδευτικό υλικό (Λιοναράκης, 2005, σσ. 12 – 18).

Την τελευταία εικοσαετία η χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και κατάρτισης στις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς λαμβάνει όλο και μεγαλύτερη έκταση. Το τελευταίο διάστημα, όλο και περισσότερα εκπαιδευτικά προγράμματα υλοποιούνται με τη μεθοδολογία του e-learning, καθώς όπως φαίνεται αυτό αποτελεί την πρώτη επιλογή για τις επιχειρήσεις και για λόγους κόστους αλλά και για λόγους ευελιξίας.

Δεδομένου ότι το Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής και κατ' επέκταση το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής αποτελούν σημαντικότερους οργανισμούς στη δημόσια διοίκηση της χώρας, η παρούσα εργασία προσπαθεί να διερευνήσει κατά πόσο η εξ αποστάσεως κατάρτιση μπορεί να συμβάλει στις αυξημένες προσδοκίες της νέας εποχής. Ιδιαίτερος εξετάζεται αν είναι δυνατή και αποτελεσματική η εκπόνηση μιας εξ αποστάσεως κατάρτισης στελεχών Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. Επίσης, διερευνά αν η υλοποίηση ενός τέτοιου εκπαιδευτικού υλικού θα είχε την αποδοχή

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

των στελεχών, ειδικά σε ένα τόσο εξειδικευμένο θέμα, λαμβάνοντας υπόψη τον φόρτο εργασίας τους καθώς και τι αποτελέσματα μπορεί να παράγει. Συγκεκριμένα, αξιοποιεί το μοντέλο δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού από απόσταση των West (1996) και Λιοναράκη (2001) για την εκπαίδευση ενηλίκων επιμορφούμενων σε ζητήματα εξ αποστάσεως κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής. Η επιλογή μέρους του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού έγινε λόγω των δυσκολιών στην ερμηνεία του που αντιμετωπίζουν τα στελέχη διαχρονικά. Πρόκειται για ένα αμιγές νομικό κείμενο το οποίο χωρίς την καθοδήγηση εκπαιδευτή είναι δύσκολο να κατανοηθεί και να ερμηνευτεί. Με γνώμονα τη μεγάλη διασπορά των Υπηρεσιών του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. και την αδυναμία της διαζώσης εκπαίδευσης η παρούσα εργασία καλείται να καλύψει αυτό το χάσμα και να αναδείξει τις ευκαιρίες που δίδει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση σε μεγάλους οργανισμούς όπως το Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής.

Η προκειμένη εργασία αποτελείται από την εισαγωγή και πέντε κεφάλαια. Στην εισαγωγή παρατίθεται ο βασικός προβληματισμός μαζί με το γενικό σκεπτικό της έρευνας, οι λόγοι εμπλοκής με το θέμα και οι βασικοί λόγοι επιλογής μέρους του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βασικές έννοιες της ανοικτής εκπαίδευσης, της εκπαίδευσης από απόσταση και της σημασίας του εκπαιδευτικού υλικού σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης. Επίσης γίνεται βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων, την ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση με το εννοιολογικό τους πλαίσιο. Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση στην ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση-επιμόρφωση με ορισμούς και θεωρήσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων όπως και τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων. Επιπρόσθετα, παρουσιάζεται συνοπτικά ο οργανισμός του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής και ο ιεραρχικός τρόπος διάρθρωσής του. Επιπλέον, παρατίθεται η στελέχωσή του και η δομή εκπαίδευσης με τις παραγωγικές σχολές του. Ακόμη, η ταυτότητα του φορέα που συντονίζει την εκπαίδευση και επιμόρφωση των στελεχών και οι προσπάθειες έχουν γίνει για την εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους. Το επόμενο κεφάλαιο πραγματεύεται την μεθοδολογία της έρευνας. Προβάλλονται ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα και το είδος της έρευνας. Επιπλέον, παρουσιάζονται ο σχεδιασμός και η δομή του εκπαιδευτικού υλικού. Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας αναλύουμε το προφίλ του δείγματος και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας μετά την

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

υλοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού και την αποτίμησή του. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται εξαγωγή συμπερασμάτων ανά ερευνητικό ερώτημα και εξετάζεται αν η εφαρμογή ενός προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την κατάρτιση στελεχών ΛΣ-ΕΛΑΚΤ θα ήταν χρήσιμη και αποτελεσματική.

1. Βασικές έννοιες

1.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί

Η εξΑΕ έχει οριστεί με πολλούς και διάφορους τρόπους. Οι ορισμοί των Dohmen (1967), όπως αναφέρεται στο Keegan (2001), Peters (2003), Moore (1993), Holmberg (1977) έχουν ως κοινό τόπο δύο βασικές παραδοχές, οι οποίες χαρακτηρίζουν την ιδιαιτερότητα της και τη διαφοροποιούν ταυτόχρονα από τη διά ζώσης: α) την απόσταση διδάσκοντος-διδασκόμενου και β) τη δόμηση του διδακτικού υλικού. Επίσης οι Garisson & Shale (1987), Barker (1989), όπως αναφέρεται στο Keegan, (2001), Moore (1993), τονίζουν τις δυνατότητες που προσφέρει η τεχνολογία σε επίπεδο αλληλεπίδρασης και διαδραστικότητας. Στόχος της, σύμφωνα με τον Wedemeyer (1981,) είναι να προσφέρει εκπαίδευση στον χρόνο, στον χώρο και στον τόπο που βρίσκονται οι σπουδαστές ή ο σπουδαστής καθώς και την δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας με άμεσο διάλογο.

Σύμφωνα με τους Μαυροειδή, Γκίσο & Κουτσούμπα, (2014) η εξΑΕ συνδέεται με την ανοικτή εκπαίδευση. Όμως ο όρος «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» δεν μπορεί να ταυτιστεί με τον όρο «ανοικτή εκπαίδευση». Αυτό γιατί η ανοικτή εκπαίδευση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί όχι μόνο από απόσταση, αλλά και δια ζώσης (Race, 1999).

1.1.1 Η έννοια της ανοικτής εκπαίδευσης

Ο όρος «ανοικτή εκπαίδευση» πολύ συχνά συναντάται δίπλα στο όρο «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» και συχνά θεωρούνται ταυτόσημοι. Ως τίτλος χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές από εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρείχαν εξ αποστάσεως εκπαίδευση για να τονίσουν την ελευθερία στην πρόσβαση. Το πρόβλημα συνίσταται στο ότι δεν υπάρχει συμφωνία στην ερμηνεία του όρου «ανοικτή», αφού έχει οριστεί από διάφορες οπτικές κατά τη διάρκεια των ετών (Keegan, 2001). Η ανοικτή εκπαίδευση που προσφέρεται από διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα καλείται να σπάσει τους φραγμούς που θέτουν τα αντίστοιχα παραδοσιακά-συμβατικά. Η ανοικτή εκπαίδευση προσφέρει τη δυνατότητα ίσων εκπαιδευτικών ευκαιριών σε όλους, ανεξαιρέτως φύλου, φυλετικής καταγωγής ή/και ταξικής προέλευσης. Επίσης, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να καθορίσει ο ίδιος τον τόπο, το

χρόνο και το ρυθμό μελέτης του, διαμορφώνοντας προοδευτικά τη μορφωτική του φυσιογνωμία από πλευράς επιπέδου σπουδών και γνωστικού αντικειμένου, αφού προσφέρονται αυτοτελείς κύκλοι σπουδών (Λιοναράκης-Λυκουργιώτης, 1998, 1999).

Κατά τον Race (1998) τα χαρακτηριστικά ενός ανοικτού εκπαιδευτικού προγράμματος είναι τα εξής:

- A) Ο τόπος: ο διδασκόμενος είναι ελεύθερος να επιλέξει τον τόπο μελέτης.
- B) Ο ρυθμός: ο διδασκόμενος επιλέγει τον ρυθμό μάθησής του και φέρει την ευθύνη της εξέλιξής του.
- Γ) Ο χρόνος: ο διδασκόμενος επιλέγει τον χρόνο μελέτης.
- Δ) Οι διαδικασίες: ο διδασκόμενος επιλέγει τον τρόπο μάθησης και ένα πρόγραμμα στόχων.
- E) Το εκπαιδευτικό υλικό: Η σχεδίαση και η οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού ανταποκρίνεται τόσο στις απαιτήσεις και στα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων, στοχεύοντας ταυτόχρονα στην ανάπτυξη της αυτοπεποίθησής τους.

1.1.2 Η εκπαίδευση από απόσταση

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι αποτέλεσμα της ανάπτυξης της τεχνολογίας και της επικοινωνίας. Κατά τα πρώιμα χρόνια ονομαζόταν «Εκπαίδευση δια αλληλογραφίας», όταν το 1840 ο Isaac Pitman προσέφερε μαθήματα στενογραφίας μέσω του ταχυδρομείου στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αργότερα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, χρησιμοποιήθηκε το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, οι δορυφορικές επικοινωνίες, οι οπτικές ίνες και σήμερα κατά κόρον το διαδίκτυο. Κοινό σημείο πάντα είναι η αναγνώριση της εκπαίδευσης από απόσταση ως εκπαιδευτικής μεθοδολογίας.

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001) η εκπαίδευση από απόσταση θα μπορούσε να προσδιοριστεί παιδαγωγικά, ως η μεθοδολογία που "ενεργοποιεί" τους εκπαιδευόμενους, έτσι ώστε να είναι σε θέση να μαθαίνουν μόνοι τους ακολουθώντας μια εξατομικευμένη και αυτόνομη πορεία προσέγγισης της γνώσης.

Ο Keegan (2001) μετά από ενδελεχή μελέτη 62 ερευνητικών προγραμμάτων με σκοπό να εντοπίσει κοινά χαρακτηριστικά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια μορφή εκπαίδευσης με τα κάτωθι χαρακτηριστικά:

- Την ύπαρξη φυσικής απόστασης του σπουδαστή από τον εκπαιδευτή, σχεδόν σε μόνιμη βάση και σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, στοιχείο που

τη διακρίνει από τη συμβατική εκπαίδευση που διενεργείται σε κάποια αίθουσα διδασκαλίας.

- Τον κεντρικό ρόλο που έχει ο εκπαιδευτικός οργανισμός που σχεδιάζει, οργανώνει, προετοιμάζει το σχετικό διδακτικό υλικό, αλλά παράλληλα αναλαμβάνει και την υποστήριξη των σπουδαστών, στοιχείο που διαφοροποιεί την εξ αποστάσεως εκπαίδευση από άλλα προγράμματα αυτοδιδασκαλίας και αμιγώς προσωπικής μελέτης.
- Τη διαφοροποίηση από προσπάθειες προσωπικής μελέτης ή αυτοδιδασκαλίας, αφού προϋποθέτει την ύπαρξη ενός εκπαιδευτικού οργανισμού που σχεδιάζει και υλοποιεί το εκπαιδευτικό υλικό, παρέχει δε υποστήριξη στον σπουδαστή.
- Τη χρήση τεχνικών μέσων– έντυπων, οπτικοακουστικών ή ηλεκτρονικών- ως φορέων μεταφοράς του εκπαιδευτικού περιεχομένου, αλλά και σύνδεσης μεταξύ διδάσκοντα και σπουδαστή.
- Τη δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας, προκειμένου να επωφελούνται οι σπουδαστές από τον τεχνολογικά υποστηριζόμενο διάλογο, δηλαδή έναν τρόπο χρήσης της τεχνολογίας που είναι συγκριτικά διαφορετικός από τη δια ζώσης εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς σε αυτήν η τεχνολογία σχετίζεται με άλλες λειτουργίες.
- Την απουσία σε μεγάλο βαθμό της λειτουργίας της μαθησιακής ομάδας, και τη χρήση εξατομικευμένων μορφών διδασκαλίας οι οποίες, όμως, δεν αποκλείουν τη δυνατότητα ομαδικών συναντήσεων, είτε πρόσωπο με πρόσωπο, είτε με τη χρήση της τεχνολογίας.

Σύμφωνα με τον Peters (2009), δεν υπάρχει μόνο ένα μοντέλο οργάνωσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, αλλά τουλάχιστον επτά και από αυτά μπορούν να προκύψουν και άλλα αν συνδυαστούν μεταξύ τους. Αυτά τα βασικά μοντέλα έχουν εφαρμοστεί στην πράξη από διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα και παρουσιάζονται ενδεικτικά παρακάτω:

1. **Μοντέλο προετοιμασίας εξετάσεων:** Για αυτό το μοντέλο δεν υπάρχουν πολλές αναφορές στην βιβλιογραφία και έχει επικριθεί από πολλούς ερευνητές του πεδίου. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, το εκπαιδευτικό ίδρυμα προωθεί την αυτόνομη μάθηση και περιορίζεται στη βαθμολόγηση και στη διεξαγωγή των εξετάσεων. Το

μοντέλο αυτό το συναντάμε πρώτη φορά από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου κατά τον 19^ο αιώνα και απευθυνόταν σε μαθητές που δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να εγγραφούν στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης ή σε αυτούς που δεν μπορούσαν να παραστούν σε οποιοδήποτε πανεπιστήμιο. Το εκπαιδευτικό ίδρυμα περιοριζόταν στο να ενημερώνει τους μαθητές για το πλαίσιο των εξετάσεων ή/και προσφέροντάς τους μερικά κείμενα μελέτης. Το συγκεκριμένο μοντέλο το συναντάμε και στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης όπου οι σπουδές καταλήγουν κανονικά σε πτυχίο.

2. **Μοντέλο εκπαιδευτικής αλληλογραφίας:** Το συγκεκριμένο μοντέλο είναι το παλαιότερο, με μια ιστορία περίπου 150 ετών, και το πιο δοκιμασμένο από πολυάριθμα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Είναι απλό και οικονομικά συμφέρον καθώς επιτρέπει την μαζική παραγωγή έντυπου εκπαιδευτικού υλικού που αποστέλλεται ταχυδρομικά στους μαθητές. Πρέπει να σημειωθεί ότι για το μοντέλο αυτό έχουν διατυπωθεί πολλές εκπαιδευτικές θεωρίες και προσεγγίσεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Επίσης, το μοντέλο εκπαιδευτικής αλληλογραφίας αποτελεί μέχρι και σήμερα το κυρίαρχο μοντέλο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης παρά την τάση της εποχής για τη χρήση ΤΠΕ στην εξΑΕ.
3. **Μοντέλο πολλαπλών μέσων μαζικής ενημέρωσης:** Το μοντέλο αυτό το συναντάμε κατά την έβδομη και όγδοη δεκαετία του προηγούμενου αιώνα όπου τα εκπαιδευτικά ιδρύματα χρησιμοποίησαν πιο ολοκληρωμένα το ραδιόφωνο και την τηλεόραση μαζί με έντυπο εκπαιδευτικό υλικό. Η χρήση του σηματοδότησε μια νέα εποχή για τα πανεπιστήμια διότι σχετίζεται με τη θεώρηση της ανοικτής εκπαίδευσης και μάθησης στον πανεπιστημιακό χώρο με μια γενικότερη παιδαγωγική και κοινωνικοπολιτική θεώρηση της εκπαίδευσης.
4. **Μοντέλο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης της ομάδας:** Το μοντέλο αυτό το συναντάμε κυρίως σε ασιατικά πανεπιστήμια και είναι πανομοιότυπο με το τρίτο μοντέλο. Χρησιμοποιούνται κυρίως μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπως το ραδιόφωνο και η τηλεόραση. Η διαφορά του όμως είναι ότι ο διδάσκων απευθύνεται σε ομάδες φοιτητών, οι οποίες παρακολουθούν τα μαθήματα, συζητούν, απευθύνονται στην ολομέλεια και κάνουν εργασίες. Δεν πρόκειται για ένα μοντέλο αμιγώς εξ αποστάσεως εκπαίδευσης διότι αν και τα μαθήματα

γίνονται εξ αποστάσεως, η εκπαιδευτική διαδικασία μαζί με τον διδάσκοντα πραγματοποιείται στην τάξη.

5. **Μοντέλο αυτόνομης μάθησης:** Το μοντέλο αυτό, από παιδαγωγική άποψη, είναι το πιο φιλόδοξο και απαιτητικό διότι οι μαθητές έχουν την απόλυτη ελευθερία να επιλέξουν τον τρόπο που θα μάθουν, αυτόνομα και ανεξάρτητα. Οι μαθητές ορίζουν τους μαθησιακούς τους στόχους και διαπραγματεύονται τη μαθησιακή τους πορεία. Καλούνται να επιλέξουν τα περιεχόμενα και να λάβουν αποφάσεις σχετικά με τις στρατηγικές και τα μέσα ενημέρωσης που θέλουν να εφαρμόσουν. Σε αυτό το μοντέλο οι διδάσκοντες είναι ατομικοί και προσωπικοί σύμβουλοι, οι οποίοι συναντούν τους μαθητές τακτικά για συνέντευξη. Εκεί οι φοιτητές παρουσιάζουν, συζητούν και αναλύουν τους στόχους τους. Οι συμφωνίες παρουσιάζονται ως μια μορφή σύμβασης μεταξύ του μαθητή και του διδάσκοντα του πανεπιστημίου. Το μοντέλο αυτό προτρέπει τους μαθητές να είναι αυτόνομοι, ευσυνείδητοι και αυτοδύναμοι.
6. **Μοντέλο της διαδικτυακά βασισμένης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης:** Μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί το μοντέλο της σύγχρονης εποχής. Σε αυτό οι μαθητές εργάζονται σε σύγχρονα και ασύγχρονα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Έχουν πρόσβαση σε περιεχόμενα με πολυμεσική μορφή και μπορούν να αλληλεπιδράσουν με αυτά. Π.χ. οπτικοί δίσκοι, μαγνητοφωνημένες διαλέξεις, τηλεδιασκέψεις και περιβάλλοντα όπου μπορούν να επικοινωνήσουν και να αλληλεπιδράσουν με τον διδάσκοντα και τους υπόλοιπους μαθητές. Μπορούν να συμμετέχουν σε κοινότητες μάθησης, φροντιστήρια και ηλεκτρονικά εργαστήρια. Το ενδιαφέρον σε αυτό το μοντέλο είναι ότι εστιάζεται σε νέες προκλήσεις για την ενδυνάμωση της μαθησιακής διαδικασίας. Οι μαθητές καλούνται να αναζητήσουν, να αποκτήσουν, να διαχειριστούν και να αποθηκεύσουν πληροφορίες αναπτύσσοντας νέες μορφές μάθησης. Αυτά μπορούν να γίνουν σε μορφή εργασίας που σχετίζεται με την επιστημονική διερεύνηση ενός θέματος και εισάγοντας τα στα μαθησιακά περιεχόμενα, ακολουθώντας στην πραγματικότητα τις βασικές ενέργειες μιας ερευνητικής διαδικασίας.
7. **Μοντέλο της τεχνολογικά εκτεταμένης τάξης:** Πρόκειται για ένα μοντέλο που είναι αρκετά διαδεδομένο στις Η.Π.Α. Σε αυτή την περίπτωση ο διδάσκων βρίσκεται στο πανεπιστήμιο και η παράδοση μεταδίδεται με δορυφορικές

τηλεοράσεις ή με ένα σύστημα τηλεδιάσκεψης. Είναι μια πολύ οικονομική διαδικασία καθώς ο διδάσκων μπορεί να διδάξει σε περισσότερες τάξεις. Το πλεονέκτημά αυτής της διδασκαλίας είναι ότι είναι πιο ζωντανή και σύγχρονη αλλά δεν είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική αναφορικά με την ποιότητα της διάδρασης μεταξύ διδάσκοντα και μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν πολύ συχνά αυτό το μοντέλο διότι μοιάζει πολύ με την συμβατική δια ζώσης εκπαίδευση και δεν χρειάζεται ειδικό εκπαιδευτικό υλικό. Ο Keegan (1995) το αναφέρει ως «διδασκαλία πρόσωπο με πρόσωπο εξ αποστάσεως» και το αναφέρει ως ιδιαίτερο πλεονέκτημα αυτού του μοντέλου.

1.1.3 Το εκπαιδευτικό υλικό στην εξΑΕ

Ιδιαίτερα σημαντικό στην εξΑΕ θεωρείται το εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο πρέπει να είναι αλληλεπιδραστικό και να προάγει την αυτόνομη μάθηση (Λιοναράκης, 2001). Επιπρόσθετα, αποτελεί και το κύριο μοχλό της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ΕξΑΕ, εξάγει τη σπουδαιότητα και την ανάγκη για σωστό σχεδιασμό και ανάπτυξη αυτού. Το Ε.Υ. σχεδιασμένο με βάση την αρχή της πολυμορφικότητας, θα πρέπει να συμβάλει στη μύηση των εκπαιδευόμενων, στην ανακαλυπτική μάθηση και στην απόκτηση της ικανότητας αυτών να μάθουν τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν (Λιοναράκης, 2001).

Σε αντίθεση με την συμβατική μάθηση, στην εξΑΕ έχουμε τρεις άξονες στους οποίους βασίζεται: ο εκπαιδευτής, ο εκπαιδευόμενος και το εκπαιδευτικό υλικό. (Λιοναράκης, 2001). Σύμφωνα με τον Rowntree (1994), στα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, το διδακτικό υλικό χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες:

- Κείμενα: Βιβλία, εγχειρίδια, σημειώσεις, σχεδιαγράμματα παραρτήματα, περιλήψεις, διαγνωστικά τεστ, δραστηριότητες, τεστ αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης.
- Οπτικοακουστικά μέσα: Κασέτες ήχου και βίντεο, ραδιοφωνικά προγράμματα, τηλεοπτικές εκπομπές, διαφάνειες και σλάιντς.
- Σύγχρονα μέσα της τεχνολογίας της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών: Εκπαιδευτικό λογισμικό, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, Παγκόσμιος Ιστός και εκπαιδευτική τηλεδιάσκεψη.

Όλο και μεγαλύτερο είναι το ενδιαφέρον ειδικών πάνω στο πεδίο της Ανοιχτής και ΕξΑΕ αναφορικά με το ποια ποιοτικά στοιχεία και ποιες προϋποθέσεις θα πρέπει αυτές να

πληρούν, ούτως ώστε οι εκπαιδευόμενοι μέσα από την διάδρασή τους με αυτό, να μπορέσουν να κατακτήσουν τη νέα γνώση (Μανούσου, 2008). Το γεγονός ότι στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ο εκπαιδευόμενος ακολουθεί μια μοναχική πορεία μάθησης, τοποθετεί το εκπαιδευτικό υλικό στο κέντρο αυτής της διαδικασίας διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο. Συνεπώς, το ζητούμενο είναι η διάδραση με το υλικό αυτό. Με τον όρο διάδραση, σύμφωνα με την Χαρτοφύλακα(2011, σσ. 180), νοούνται «όλες εκείνες οι ενέργειες στις οποίες προβαίνει ο εκπαιδευόμενος προκειμένου να περιηγηθεί στο υλικό». Η αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού υλικού με τους εκπαιδευόμενους καθώς και η ποιότητα αυτού αποτελούν ένα συγκερασμό πολλών παραγόντων σύμφωνα με την Μανούσου (2008), περιλαμβάνοντας μεταξύ άλλων τις θεωρίες μάθησης, τη μεθοδολογία σχεδιασμού, τις αρχές διδασκαλίας και μάθησης, τα μέσα τα οποία χρησιμοποιούνται καθώς και οι στόχοι που τίθενται. Στην εκπαίδευση από απόσταση η μάθηση δεν είναι συνυφασμένη με τη διδασκαλία, αλλά θεωρείται μια διαδικασία ξεχωριστή και μοναδική για κάθε άτομο, την οποία ανακαλύπτει κατά τη διάρκεια της μαθησιακής του πορείας και εξέλιξης (Μανούσου, 2008). Ο προσδιορισμός των χαρακτηριστικών του Ε.Υ. στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ξεκινά από τη βασική αρχή ότι οφείλει να παρακινήσει και να διευκολύνει τους εκπαιδευόμενους στη μελέτη τους (Holmberg, 1960, 1967, 1978, 1980, 1995, Λιοναράκης, 1998, Keegan, 2000) δημιουργώντας κατά τον Holmberg, (1960, 1980, 1995 οπ. αναφ. στο Holmberg, 2002) ένα καθοδηγούμενο διάλογο που συμβάλλει στην ενεργητική πορεία μάθησης (Λιοναράκης, 2001, Μανούσου, 2008), η οποία αποτελεί το βασικό ζητούμενο σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης. Κατά τον Rowntree (1994), μόλις ο εκπαιδευόμενος έρθει σε επαφή με το εκπαιδευτικό υλικό ή εκπαιδευτικό «πακέτο», πρέπει να νιώθει ότι έχει στη διάθεσή του ένα «δάσκαλο» έτοιμο να τον βοηθήσει. Επίσης, σύμφωνα με τον Race (2001), ο σχεδιασμός του υλικού για ανοικτή εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στο μοντέλο «θέληση, πράξη, ανατροφοδότηση, αφομοίωση», το οποίο είναι απαραίτητο να διαθέτει τέτοια χαρακτηριστικά, τα οποία θα ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους σε μια διαδικασία συνεχούς βελτίωσης και παρακίνησης.

Για όλους αυτούς τους λόγους η δημιουργία του Ε.Υ. απαιτεί τη διερεύνηση και τον προσδιορισμό σημαντικών ζητημάτων όπως η ομάδα-στόχος, οι παιδαγωγικοί στόχοι, οι μαθησιακές ανάγκες, οι θεωρίες μάθησης, οι μορφές, τα χαρακτηριστικά της δομής, του ύφους κ.τ.λ. Σύμφωνα με τον Κόκκο κ.α. (1998, οπ. αναφ. στην Παναγιωτίδου, 2014) τέσσερα είναι τα στάδια που πρέπει να περιλαμβάνει ο σχεδιασμός ενός ποιοτικού

εκπαιδευτικού υλικού προκειμένου να εξυπηρετεί την αυτοεκπαίδευση και την αυτοδιδασκαλία. Συγκεκριμένα:

1. Το στάδιο της διερεύνησης κατά το οποίο τεκμηριώνονται και καθορίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι.

2. Το στάδιο του σχεδιασμού κατά το οποίο καθορίζεται το αναλυτικό περιεχόμενο, η μορφή του υλικού.

3. Το τρίτο στάδιο κατά το οποίο γίνεται η συγγραφή και παραγωγή του εκπαιδευτικού υλικού

4. Το τέταρτο στάδιο που αφορά στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού με σκοπό την βελτίωσή του και κυρίως την βελτιωμένη επανέκδοσή του.

Κατά το στάδιο του σχεδιασμού και της ανάπτυξης του εκπαιδευτικού υλικού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη επτά βασικές αρχές τις οποίες έχουν επισημάνει οι Αναστασιάδης, Σπαντιδάκης και Χατζηδάκη (2014). Αυτές οι αρχές είναι οι κάτωθι:

- **Πολυμεσική αρχή:** Ο εκπαιδευόμενος προσλαμβάνει και αφομοιώνει πιο εύκολα τις πληροφορίες που του παρέχονται μέσω εικόνων και λέξεων.
- **Αρχή της προσαρμοστικότητας:** Συμπληρώνει την προηγούμενη αρχή δεδομένου ότι η εμπέδωση των πληροφοριών είναι ευκολότερη για τον εκπαιδευόμενο, όταν αυτές παρουσιάζονται μέσω γραφικών, ήχου, αφήγησης, εικόνας και ήχου.
- **Αρχή του πλεονασμού:** Η υπερβολική παράθεση πληροφοριών ή η παράθεση περιττών πληροφοριών υπερφορτώνει τη μνήμη του εκπαιδευόμενου και έχει τα αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα.
- **Αρχή της συνοχής:** Είναι απαραίτητο να μην χρησιμοποιούνται περιττά κείμενα ή εικόνες ή ήχοι για την παράθεση μιας πληροφορίας για να επιτυγχάνονται καλύτερα οι μαθησιακοί στόχοι.
- **Αρχή της σηματοδότησης:** Η κατεύθυνση της προσοχής του εκπαιδευόμενου στην πιο ουσιαστική επεξεργασία των πληροφοριών με την παροχή «κατάλληλων νύξεων» (Αναστασιάδης, Σπαντιδάκης και Χατζηδάκη (2014) είναι ιδιαίτερα σημαντική.
- **Αρχή της συνάφειας:** Η χρήση παράλληλα με το κείμενο και συναφών εικόνων, αφηγήσεων, animation, για το ίδιο μαθησιακό αντικείμενο είναι ιδιαίτερα βοηθητική δεδομένου ότι έτσι απαιτείται από τον εκπαιδευόμενο λιγότερη προσπάθεια επεξεργασίας των αντίστοιχων πληροφοριών.

- **Αρχή της κατάτμησης:** Σύντομες και στοχευμένες οπτικοακουστικές παραστάσεις συμβάλλουν στην καλύτερη και πιο αποτελεσματική παρουσίαση των πληροφοριών.

1.1.4 Κατηγοριοποίηση κειμένων κατά τους West - Λιοναράκη

Ένα οργανωμένο σύνολο αναφοράς στην κατηγοριοποίηση του διδακτικού υλικού σχετικά με τη μορφή και τη δομή που αυτό μπορεί να έχει, αναπτύχθηκε αρχικά από τον West (1995) και στη συνέχεια, εμπλουτίστηκε και εξελίχθηκε από τον Λιοναράκη (2001).

Το μοντέλο αφορά στο υλικό κάθε μορφής (έντυπο – γραπτό, οπτικοακουστικό – προφορικό). Σύμφωνα με αυτό (Λιοναράκης, 2005, σσ. 45), «οι μορφές του διδακτικού υλικού μπορεί να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις δέσμες: α) πρώτη δέσμη: κείμενο, προκείμενα, μετακείμενα, β) δεύτερη δέσμη: διακείμενα, επικείμενα, παρακείμενα, περικείμενα και γ) τρίτη δέσμη: πολυκείμενα, πολυαντικείμενα». Βασικό στοιχείο κάθε κειμένου είναι το αντικείμενο που πραγματεύεται αυτό και το οποίο ο συγγραφέας του το αναπτύσσει ορθά με τη διάσταση, το εύρος, τον τρόπο γραφής και λόγου, την επιχειρηματολογία και το ύφος που επιθυμεί να αποτυπώσει στη διαδικασία ανάπτυξής του. Αυτό είναι το βασικό στοιχείο του διδακτικού υλικού και αποτελεί το βασικό κείμενο (text). Για να είναι το κείμενο άρτιο απαραίτητα στοιχεία είναι τα προκείμενα (co-text) και τα μετακείμενα (metatext) που δημιουργούν την πρώτη δέσμη θεμελίων του εξ αποστάσεως διδακτικού υλικού (Λιοναράκης, 2001, σσ. 43 – 46). Διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στο ακαδημαϊκό εκπαιδευτικό κείμενο, γιατί επισημαίνουν κυρίως την αλληλεπιδραστικότητά του (Λιοναράκης, 2014, σσ. 12 – 13). Τα προκείμενα, περιλαμβάνουν «περιεχόμενα, τίτλους, κεφάλαια, ενότητες, σκοπό, στόχους, προσδοκώμενα αποτελέσματα, λέξεις – κλειδιά, τεστ και δραστηριότητες» (Λιοναράκης, 2005, σσ. 43). Τα μετακείμενα ελέγχουν τη μάθηση των σπουδαστών και σχετίζονται με «συνόψεις, παραρτήματα, περιλήψεις, βιβλιογραφία, παραπομπές, οδηγούς περαιτέρω μελέτης, γλωσσάρια και δραστηριότητες ελέγχου» (Λιοναράκης, 2005, σσ. 44). Στην δεύτερη δέσμη, υπάρχουν: α) τα διακείμενα (context), τα οποία «παντρεύουν» τη παλιά και τη νέα γνώση μέσα από «συμπεράσματα, συνόψεις, περιλήψεις, δραστηριότητες, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, ενδεικτικές απαντήσεις» (Λιοναράκης, 2001, σσ. 45). β) Τα επικείμενα ή υπερκείμενα (hypertext) επεξηγούν και υποστηρίζουν τους σπουδαστές και αποτελούνται από «διασαφήνισεις, γλωσσάρια, ορισμούς, κείμενα – κρίκους με το βασικό

κείμενο» (Λιοναράκης, 2014, σσ. 14). γ) Τα παρακείμενα (paratext) είναι «μη γλωσσικά ή ημι-γλωσσικά μέρη ανάπτυξης των κειμένων και υποστηρίζονται επιστημονικά μέσα από φωτογραφίες, γραφήματα, εικόνες, σχήματα» (Λιοναράκης, 2014, σσ. 14). δ) Τα περικείμενα (retrotext) εμπλουτίζουν το κυρίως κείμενο και αποτελούνται από «μελέτες περίπτωσης, παραδείγματα, σενάρια, παράλληλα κείμενα, ανθολόγια, κείμενα αναφοράς, βιβλία για αναλυτικότερη εμβάθυνση των κειμένων» (Λιοναράκης, 2005, σσ. 45). Στην τρίτη και τελευταία δέσμη, υπάρχουν τα πολυκείμενα (multitext), τα οποία περιλαμβάνουν «στοιχεία που δίνουν κατευθύνσεις για την εκπόνηση εργασιών και δραστηριοτήτων, τις δεξιότητες που απαιτούνται, τα σχόλια και την ανατροφοδότηση που θα λάβει ο σπουδαστής, τις έντυπες μορφές επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντα – διδασκόμενου» (Λιοναράκης, 2005, σσ. 45 – 46). Αποτελούν τον μηχανισμό επικοινωνίας και πληροφόρησης της μάθησης (Παπαθανασίου, 2016).

1.2 Ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση

Η ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση (In-service education–ISE), όπως και κάθε άλλη μορφή εκπαίδευσης, αφορά στο να βοηθά τα άτομα να καλλιεργούνται, να μαθαίνουν, να βελτιώνονται, να ικανοποιούνται, να σκέφτονται και να πράττουν. Στην περίπτωση αυτή, τα άτομα αποτελούν το προσωπικό (staff) που εξυπηρετείται μέσω της ενδοϋπηρεσιακής εκπαίδευσης και εξελίσσεται (staff development). Η ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση είναι κάθε οργανωμένη προσπάθεια να βελτιωθεί η απόδοση (performance) του ήδη υπηρετούντος προσωπικού. Επιπρόσθετα, βασίζεται στη λογική του ότι οι άνθρωποι βιώνουν ικανοποίηση από τη μάθηση την οποία αντιλαμβάνονται ξεκάθαρα ότι τους είναι κατάλληλη (Harris, 1989).

1.2.1 Εκπαίδευση ενηλίκων

Η εκπαίδευση ενηλίκων εντάσσεται στο ευρύτερο πεδίο της Δια βίου εκπαίδευσης και μάθησης από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Συμβάλλει στην κατανόηση των κοινωνικών και πολιτισμικών αλλαγών και στην προσαρμογή των ανθρώπων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της κοινωνίας της γνώσης, καθώς και στην κατάρτιση των ατόμων στον εργασιακό τους τομέα, στον εμπλουτισμό της προσωπικής τους ζωής και στον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας.

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Σε οποιαδήποτε ανάλυση των όρων "εκπαίδευση ενηλίκων" και "εκπαίδευση για ενηλίκους", ο όρος του ενηλίκου είναι σημαντικά δύσκολος να οριστεί, καθώς υπάρχουν πολλές και διαφορετικές ερμηνείες. Πολλοί σπεύδουν να συνδέσουν την έννοια ενήλικος με την ηλικία. Όμως δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη ηλικία που να προσδιορίζει τον ενήλικο. Σύμφωνα με την UNESCO (1976), "ενήλικοι είναι εκείνοι που θεωρούνται ενήλικοι απ' την κοινωνία στην οποία ζουν". Επιπλέον, στην προσπάθεια να οριστεί η έννοια του ενήλικου ορισμένοι μελετητές ανάδειξαν την έννοια της ενηλικιότητας.

Η εκπαίδευση ενηλίκων διαφοροποιείται σημαντικά από την τυπική εκπαίδευση, γιατί αναφέρεται σε ενήλικα άτομα με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και ανάγκες. Σύμφωνα με τον Rogers (1999), τα γενικά χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων είναι τα εξής:

- Οι συμμετέχοντες είναι εξ ορισμού ενήλικοι.
- Βρίσκονται σε εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης, όχι στο ξεκίνημα μιας διεργασίας
- Φέρνουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών.
- Έρχονται στην εκπαίδευση με δεδομένες προθέσεις.
- Έρχονται με προσδοκίες όσον αφορά τη μαθησιακή διεργασία.
- Έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα.
- Έχουν διαμορφώσει ήδη τα δικά τους μοντέλα μάθησης.

Σύμφωνα με τον νόμο 3879/2010 (Ανάπτυξη της δια βίου μάθησης και λοιπές διατάξεις), και συγκεκριμένα το άρθρο 2, η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα αποτελείται από την τυπική, την μη τυπική εκπαίδευση και την άτυπη μάθηση.

Τυπική εκπαίδευση

Είναι η εκπαίδευση όπως την ξέραμε μέχρι σήμερα και παρέχεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και πραγματοποιείται στο σχολείο και στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Σύμφωνα με το υπουργείο, οδηγεί στην «απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο από τις δημόσιες αρχές και αποτελεί μέρος της διαβαθμισμένης εκπαιδευτικής κλίμακας». Στην τυπική εκπαίδευση εντάσσεται και η γενική τυπική εκπαίδευση ενηλίκων. Αφορά ένα ιεραρχικά δομημένο και χρονικά διαβαθμισμένο σύστημα από την πρωτοβάθμια έως το πανεπιστήμιο.

Μη τυπική εκπαίδευση

Η εκπαίδευση που παρέχεται σε «οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο». Για παράδειγμα, μη τυπική εκπαίδευση θεωρούνται τα μαθήματα σε φροντιστήρια (για ξένες γλώσσες, χειρισμό Η/Υ), τα μαθήματα σε ωδεία και σχολές χορού, η παρακολούθηση προγραμμάτων ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης κ.ά. Είναι, με λίγα λόγια, κάθε οργανωμένη δραστηριότητα έξω από το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και έχει συγκεκριμένο στόχο και ακροατήριο.

Άτυπη μάθηση

Άτυπη μάθηση αποτελούν οι μαθησιακές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εκτός οργανωμένου εκπαιδευτικού πλαισίου, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου ή επαγγελματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Η άτυπη μάθηση περιλαμβάνει τις κάθε είδους δραστηριότητες αυτομόρφωσης, όπως η αυτομόρφωση με έντυπο υλικό ή μέσω διαδικτύου ή με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή ή ποικίλων εκπαιδευτικών υποδομών, καθώς και τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αποκτά το άτομο από την επαγγελματική του εμπειρία.

Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων έχει επαναπροσδιοριστεί καθώς θεωρείται κύριο μέσο για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Τόσο στο πεδίο της επιστημονικής θεωρίας όσο και στο πεδίο της εφαρμοσμένης πολιτικής, η εκπαίδευση ενηλίκων εντάσσεται στο πλαίσιο των πολιτικών προώθησης της δια βίου μάθησης (Μουζάκης, 2006).

1.2.2 Εννοιολογικό πλαίσιο

Επαγγελματική εκπαίδευση είναι η ευρύτερη κατηγορία της εκπαίδευσης η οποία αποβλέπει «στον εκσυγχρονισμό των επαγγελματικών γνώσεων, στην αναβάθμιση των προσόντων και στην διαφοροποίηση των επαγγελματικών ρόλων των εργαζομένων» (Καψάλης, Παπασταμάτης, 2002). Με τον όρο επαγγελματική εκπαίδευση νοούνται τα εφόδια εκείνα που παρέχονται μέσω της διδασκαλίας και της εξάσκησης, ώστε να ασκηθεί ένα επάγγελμα ή ένα έργο.

Από την άλλη πλευρά, ο όρος μετεκπαίδευση εξηγεί την συμπληρωματική εκπαίδευση, που γίνεται αφού τελειώσει κάποια άλλη γενική εκπαίδευση. Πρόκειται

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

επομένως για μετεκπαίδευση ή επιμόρφωση στελεχών σε θέματα διοίκησης, δηλαδή στελεχών που έχουν σπουδάσει κάποια άλλη επιστήμη και επιμορφώνονται σε θέματα διοίκησης (Ξηροτύρη, 2001).

Με τον όρο κατάρτιση, νοείται ο τεχνικός ή εισαγωγικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης και αναφέρεται σε προσωπικό βάσης ή σε νεοεισερχόμενους (Μπουραντάς-Παπαλεξανδρή, 2003). Για την καλύτερη κατανόηση του όρου κρίνεται χρήσιμη η διάκρισή του από την εκπαίδευση και την επιμόρφωση.

2. Η ΕξΑΕ στην ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση

2.1 Ορισμοί και θεωρήσεις για την εκπαίδευση ενηλίκων

Σύμφωνα με την UNESCO ««Εκπαίδευση ενηλίκων είναι κάθε εκπαιδευτική διεργασία, κάθε περιεχομένου, επιπέδου ή μεθόδου, είτε πρόκειται για τυπική εκπαίδευση είτε όχι, είτε για διεργασία που επεκτείνει χρονικά ή αντικαθιστά την αρχική εκπαίδευση στα σχολεία, κολέγια και πανεπιστήμια, καθώς και για μαθητεία, μέσω των οποίων άτομα που θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία στην οποία ανήκουν αναπτύσσουν τις ικανότητές τους, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, βελτιώνουν τα τεχνικά και επαγγελματικά τους προσόντα ή τα προσανατολίζουν προς άλλη κατεύθυνση και επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή τη συμπεριφορά τους με τη διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη» (Unesco, 1976).

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων ως έννοια είναι περισσότερο οριοθετημένη από αυτήν της διά βίου μάθησης (Βεργίδης & Καραλής, 2004). Μολαταύτα, η μελέτη των πηγών δείχνει ότι ο συγκεκριμένος όρος δεν είναι εύκολο να οριστεί (Κόκκος, 2005, Jarvis, 2004, Rogers, 2002). Πολλοί είναι οι ορισμοί που έχουν προταθεί από την UNESCO, από το NIACE (Εθνικό Ινστιτούτο Εκπαίδευσης Ενηλίκων Αγγλίας και Ουαλίας) και τον ΟΟΣΑ, όπως και από αρκετούς θεωρητικούς και ερευνητές. Ο Rogers (2002) υιοθετεί για την εκπαίδευση ενηλίκων τον ορισμό του NIACE θεωρώντας ότι είναι ευρύτερος από τους υπόλοιπους. Ο Κόκκος (2005) με τη σειρά του αξιολογεί ότι οι ορισμοί της UNESCO και του ΟΟΣΑ για την εκπαίδευση ενηλίκων είναι ιδιαίτερα διευρυμένοι και συνεπώς καλύπτουν το πεδίο «εντάσσουν στην εκπαίδευση ενηλίκων κάθε δραστηριότητα σχεδιασμένης μάθησης ανεξάρτητα από το επίπεδο της ή από το αν έχει γενικό, τεχνικό ή επαγγελματικό χαρακτήρα [...] στον ορισμό μάλιστα [...] της UNESCO διακρίνεται καθαρά το ιδεώδες της συμβολής των μαθησιακών δραστηριοτήτων στην πλήρη προσωπική ανάπτυξη και στη δημιουργική ένταξη στο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό γίγνεσθαι [...] σύμφωνα με τα παραπάνω ο όρος εκπαίδευση ενηλίκων σηματοδοτεί το οργανωμένο μέρος της διά-βίου μάθησης που αφορά ενηλίκους και ταυτόχρονα υποδηλώνει την ανθρωπιστική κατεύθυνση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που πραγματοποιούνται σε αυτό το πλαίσιο» (Κόκκος, 2005, σσ. 38).

Η UNESCO κατατάσσει στο πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων διάφορες δραστηριότητες. Τις δραστηριότητες αυτές τις χωρίζει σε πέντε κατηγορίες στη συμπληρωματική εκπαίδευση, στην επαγγελματική εκπαίδευση, στην εκπαίδευση σε κοινωνικά θέματα, στην εκπαίδευση για την πολιτική και κοινωνική ζωή και στην εκπαίδευση για την προσωπική ανάπτυξη (Lowe, 1976, Βεργίδης & Καραλής, 2004, σσ. 13). Ο Κόκκος υποστηρίζει ότι οι παραπάνω δραστηριότητες της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι απόρροια αναγκών οι οποίες προέκυψαν στο οικονομικο-τεχνολογικό και στο κοινωνικο-πολιτισμικό επίπεδο (Βεργίδης & Καραλής, 2004). Στη χώρα μας οι δραστηριότητες της εκπαίδευσης ενηλίκων εντάσσονται σε ορισμένες στρατηγικές οι οποίες σηματοδοτούν συγκεκριμένες χρονικές περιόδους στην ιστορία του τόπου. Οι στρατηγικές είναι: α) η πολιτικο-ιδεολογική, β) αυτή της συμπληρωματικής κατάρτισης, γ) της επιστημονικής εξειδίκευσης, δ) της κοινωνικής ένταξης και αντιμετώπισης του αποκλεισμού, ε) της κοινωνικο-πολιτιστικής ανάπτυξης και στ) της ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης (Βεργίδης & Καραλής, 2004, σσ. 14-15).

2.2 Χαρακτηριστικά ενήλικων εκπαιδευόμενων

Οι Hiemstra & Sisco (1990, σσ. 172-173), σημαντικοί εκπαιδευτές ενηλίκων, υποστηρίζουν ότι στα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων μπορούν να προστεθούν τα παρακάτω:

- Διακόπτουν την εκπαίδευσή τους, όταν νιώσουν ότι χάνουν το χρόνο τους.
- Η εκπαίδευση τους ενδιαφέρει μόνο ως παράπλευρη απασχόληση άλλα θέματα απασχολούν το χρόνο και το ενδιαφέρον τους.
- Κάποια επείγουσα ανάγκη ή κίνητρο τους έφερε στην εκπαίδευση.
- Δεν αποκαλύπτουν πάντα τους πραγματικούς λόγους για τους οποίους έχουν έρθει στην εκπαίδευση. Μπορεί να έχουν έρθει γιατί θέλουν να κάνουν φίλους, να γίνουν μέρος μιας ομάδας ή για να αποκτήσουν γνώσεις.
- Θέλουν να νιώθουν άνετα.
- Θέλουν να κάνουν κοινωνικές σχέσεις.
- Έχουν ελάχιστο χρόνο για εργασίες στο σπίτι, παρόλο που θα βρουν το χρόνο να τις κάνουν.
- Τους αρέσει να τους αντιμετωπίζουν ως ώριμους ανθρώπους.
- Εκτιμούν το φιλικό ενδιαφέρον του εκπαιδευτή.

- Θέλουν επιβεβαίωση ότι μπορούν να τα καταφέρουν σε ό,τι θελήσουν να κάνουν ή να μάθουν.
- Χρειάζονται επιβράβευση και ενθάρρυνση.
- Χρειάζονται την ικανοποίηση της επίτευξης των στόχων.
- Κινητοποιούνται από μία έντονη ανάγκη για μάθηση.
- Είναι ανυπόμονοι ως εκπαιδευόμενοι και πιέζονται από το χρόνο και τη βιασύνη να εφαρμόσουν όσα έμαθαν ή τις δεξιότητες που απέκτησαν.
- Έχουν πλούσια εμπειρία να μοιραστούν με την ομάδα.
- Μπορούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα.
- Εκτιμούν μία σαφή, καλά σχεδιασμένη μαθησιακή εμπειρία.
- Είναι γρήγοροι στην αξιολόγηση και εκτίμηση της καλής διδασκαλίας.

2.3 Ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση και κατάρτιση

2.3.1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με τον Μαυρογιώργο (1999, σσ. 101), η επιμόρφωση αποτελεί τη μόρφωση η οποία προσφέρεται στα άτομα τα οποία έχουν λάβει κάποια μόρφωση «γενική ή ειδική, επιστημονική ή επαγγελματική». Συγκεκριμένα, με τον όρο επιμόρφωση ορίζουμε «το σύνολο των δραστηριοτήτων και διαδικασιών που συνδέονται με τη σύλληψη, το σχεδιασμό και την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων, που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση και την περαιτέρω ανάπτυξη των ακαδημαϊκών – θεωρητικών ή πρακτικών επαγγελματικών και προσωπικών ενδιαφερόντων, ικανοτήτων, γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της θητείας τους» (ο.π. 101).

Ο όρος επιμόρφωση αναφέρεται στα εξής:

- σε γνώσεις πρόσθετες (προϋποθέτει, μια μόρφωση προϋπάρχουσα στην οποία προστίθενται οι καινούργιες γνώσεις)
- σε γνώσεις επιστημονικές ή γνώσεις επαγγελματικής κατάρτισης και
- σε γνώσεις που αποσκοπούν στην καλλιέργεια ικανοτήτων (Βουλτσίδης, 2013).

Σύμφωνα με τον Νάσσαινα (2010), η επιμόρφωση αποτελεί μια σημαντική μορφωτική διαδικασία, η οποία έχει συνέχεια. Στοχεύει να βοηθήσει τον άνθρωπο, να βελτιώσει και να διευρύνει τις επαγγελματικές και επιστημονικές του γνώσεις και δεξιότητες, με σκοπό

να του δοθεί η δυνατότητα να ανταποκριθεί επιτυχώς στη εκπλήρωση του έργου του, για το καλό του ίδιου μεμονωμένα αλλά και του κοινωνικού συνόλου ευρύτερα.

Σύμφωνα με τον Jarvis (2004), η κατάρτιση εστιάζει σε όλες εκείνες τις «οργανωμένες και διαρθρωτικές δραστηριότητες», οι οποίες οδηγούν στην απόκτηση αναγνωρισμένων προσόντων είτε όχι, που παρέχουν στα άτομα δεξιότητες και ικανότητες επαρκείς για την εκτέλεση μιας εργασίας ή ενός συνόλου εργασιών. Παράλληλα, σύμφωνα με τον ορισμό του Cedefop, κατάρτιση ορίζεται «εκείνο το μέρος της επαγγελματικής εκπαίδευσης που παρέχει τις ειδικές επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες με τις οποίες ολοκληρώνεται η επαγγελματική επάρκεια του εκπαιδευόμενου και το οποίο αποτελεί αντικείμενο επαγγελματικής επιμόρφωσης» (Δημουλάς, 2003).

Ωστόσο, στην βιβλιογραφία πολύ συχνά συναντάται ως συνώνυμη με τον όρο «μετεκπαίδευση». Με τον όρο αυτό, κατά κανόνα εννοείται η εκπαίδευση η οποία πραγματοποιείται μετά τη βασική, όπου κύριος σκοπός είναι η πληροφόρηση των μετεκπαιδευόμενων, με στόχο την άσκηση διαφορετικών ρόλων στον ίδιο χώρο εργασίας ή η εργασία σε ένα ιδιαίτερο τομέα, η άσκηση δηλαδή μιας ειδικής λειτουργίας στην ίδια υπηρεσία (Μπουζάκης, 2000).

Ουσιαστικά, παρατηρείται ότι αυτοί οι όροι χρησιμοποιούνται χωρίς καμία ιδιαίτερη διαφορά. Ειδικότερα, με τον όρο κατάρτιση αναφερόμαστε στην επαγγελματική εξειδίκευση με στόχο την αναβάθμιση των γνώσεων του εργαζόμενου, ενώ με τον όρο επιμόρφωση αναφερόμαστε στον εμπλουτισμό των γνώσεων μετά την ολοκλήρωση ενός συγκεκριμένου κύκλου σπουδών. Συμπερασματικά, λέμε ότι η επιμόρφωση απευθύνεται σε άτομα που ήδη εργάζονται, ενώ η κατάρτιση σε αυτούς που επιδιώκουν την κατάρτιση για να διευρύνουν τα προσόντα τους και να «ανεβάσουν τις μετοχές τους» στην αγορά εργασίας (Lam, 2009).

Από τις κυριότερες μορφές κατάρτισης και επιμόρφωσης είναι η ενδοεπιχειρησιακή (ενδοϋπηρεσιακή) επιμόρφωση. Σύμφωνα με τον Παλαιοκρασσά (1990: 153), η επένδυση της επιχείρησης στην ανάπτυξη των «ανθρώπινων πόρων της, μέσω κάθε τύπου δραστηριότητας οργανωμένης κατάρτισης και επιμόρφωσης, που παρέχεται στους εργαζόμενους ή και σε μαθητευόμενους νέους μέσα σε μια επιχείρηση. Η συγκεκριμένη μορφή κατάρτισης- επιμόρφωσης, διακρίνεται σε κατάρτιση κατά την εργασία (on-the-job training), όταν για την κατάρτιση χρησιμοποιείται η ίδια η εργασία ως

μέσο διδασκαλίας και σε κατάρτιση εκτός εργασίας (off-the-job training), όταν η διδασκαλία δε γίνεται κατά την άσκηση της εργασίας.

Στόχος της ενδοεπιχειρησιακής επιμόρφωσης-κατάρτισης είναι η βελτίωση της επαγγελματικής απόδοσης των εργαζομένων, καθώς θεωρείται μια οργανωμένη και προγραμματισμένη διαδικασία, μέσα από την οποία οι εργαζόμενοι μια επιχείρησης ή ενός οργανισμού θα αναπτύξουν τις κατάλληλες ικανότητες καθώς και δεξιότητες τους με τέτοιο τρόπο που θα βελτιώσουν την επαγγελματική τους συμπεριφορά και θα αυξήσουν την παραγωγικότητα τους (Παπαλεξανδρή & Μπουραντάς, 2003).

2.3.2. Εξ αποστάσεως ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση

Η παραδοσιακή εκπαίδευση δεν ανταποκρίνεται στους σύγχρονους εργαζόμενους και τις προσδοκίες τους. Απαιτεί φυσική παρουσία των εκπαιδευομένων, είναι υποχρεωτικό να πραγματοποιείται σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο με αποτέλεσμα το μεγάλο οικονομικό κόστος και τη σπατάλη χρόνου. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν συμβατικές μεθόδους εκπαίδευσης αντιμετωπίζουν δυσεπίλυτα προβλήματα, όπως για παράδειγμα τη μετακίνηση των εργαζομένων, τα έξοδα τους, τις υπηρεσιακές δυσλειτουργίες, τη μείωση της επιθυμίας για μάθηση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ως μέθοδος της ανοικτής εκπαίδευσης, αποτελεί ίσως την πιο εξελιγμένη και σύγχρονη μορφή εκπαίδευσης γιατί απευθύνεται σε όλους, λειτουργεί δημοκρατικά, βασίζεται στις νέες τεχνολογίες και δεν εξαρτάται από τον τόπο και το χρόνο. Μπορεί, λοιπόν, ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των εργαζομένων σε επιχειρήσεις και να προσφέρει την εκμάθηση γνώσεων ηγεσίας, ικανοτήτων επικοινωνίας και δεξιοτήτων χρήσης της τεχνολογίας που είναι απαραίτητες στη σημερινή εποχή των εξελίξεων και του ανταγωνισμού (Ζήκου & Σπανακά, 2013).

Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως κατάρτισης του προσωπικού από εταιρίες (ιδιαίτερα αυτές που έχουν γεωγραφικά διάσπαρτο προσωπικό) είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για τη μείωση του εκπαιδευτικού κόστους, την εξοικονόμηση χρόνου και τη δημιουργία ενός εκπαιδευμένου και παραγωγικού εργατικού δυναμικού (Berge και Kendrick, 2005).

Η πραγματοποίηση επιχειρησιακών προγραμμάτων με τη μέθοδο της εξΑΕ διευκολύνει τους εκπαιδευόμενους από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές να συμμετάσχουν, να μαθαίνουν από το σπίτι τους με την ίδια ευκολία που θα μάθαιναν σ'

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

ένα εκπαιδευτικό κέντρο επιμόρφωσης. Η ελαστικότητα του χρόνου αποτελεί επίσης ένα σημαντικό παράγοντα υιοθέτησης της εξΑΕ στην επιχειρησιακή κατάρτιση, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι διαθέτουν ελάχιστο χρόνο λόγω των επαγγελματικών και οικογενειακών τους υποχρεώσεων (Batalla-Busquets & Pacheco-Bernal, 2013).

Ωστόσο και παρά τα προφανή οφέλη του e-learning στην ενδο-επιχειρησιακή κατάρτιση, στη βιβλιογραφία επισημαίνονται κάποιοι προβληματισμοί που έχουν να κάνουν τόσο με τις προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούνται για την αποτελεσματική εφαρμογή του σε μια επιχείρηση, όσο και με τους υποστηρικτικούς παράγοντες και τα εμπόδια που παρουσιάζονται. Ένα μέρος της βιβλιογραφίας εστιάζει στο ρόλο της ηγεσίας και της ανάπτυξης της «κατάλληλης» φιλοσοφίας μέσα στην επιχείρηση, η οποία πρέπει να ευνοεί την εφαρμογή της εξ αποστάσεως ενδο-επιχειρησιακής κατάρτισης και κατ' επέκταση της κατάρτισης μέσω e-learning, εφόσον βέβαια συνδυάζεται με την απαραίτητη υποδομή (Σεραφείμ, 2009). Οι Berge και Kendrick (2005) υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη από την πλευρά της επιχείρησης μιας φιλοσοφίας που να στηρίζει την τεχνολογία, τη δια βίου μάθηση και την αλλαγή βρίσκεται στα θεμέλια της εξ αποστάσεως κατάρτισης. Οι επιχειρήσεις δεν θα πρέπει μόνο να αναπτύξουν μια φιλοσοφία που έχει να κάνει με τη χρήση της τεχνολογίας, αλλά που επίσης στηρίζει την ισότιμη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό, την επικαιροποίηση της πληροφόρησης και την προώθηση της μάθησης για την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι αυτή η φιλοσοφία της επιχείρησης να γίνει γνωστή σε όλο το προσωπικό. Ωστόσο, προκειμένου να εκμεταλλευτεί μια επιχείρηση το πλεονέκτημα και τις δυνατότητες που παρέχει το e-learning, είναι σημαντικό να εξασφαλίσει ότι οι υπάλληλοί της το έχουν ενστερνιστεί και συμμετέχουν πραγματικά σε αυτό. Διάφοροι παράγοντες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, ώστε να διασφαλιστεί ότι έχουν παραμεριστεί τα εμπόδια στη μάθηση (Frankola, 2001, όπως αναφ. στο Rabak και Cleveland-Innes, 2006).

2.3.2. Εξ αποστάσεως ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση στην Ελλάδα

Μια σειρά διπλωματικών εργασιών (Ανεστόπουλος, 2009, Βάγκου, 2008, Δαβάκη, 2008, Γκίκα, 2006, Παζιανού, 2007, Πασσιού, 2007) αναδεικνύουν τόσο τη σχέση της επαγγελματικής ανάπτυξης με την επιμόρφωση των εργαζομένων, όσο και την έμφαση που δίνεται στη σύνδεση μεταξύ επαγγελματικής ανάπτυξης και εξΑΕ επιμόρφωσης αλλά

και το ενδιαφέρον που υπάρχει για το θέμα αυτό σε μεγάλη μερίδα μεταπτυχιακών φοιτητών.

Η πρώτη έρευνα (Ανεστόπουλος, 2009, σσ. 196-215) διερευνά τις ανάγκες επαγγελματικής ανάπτυξης των Διπλωματούχων Μηχανικών που εργάζονται στη Νομαρχία Αχαΐας/Ν.Α. Οι Διπλωματούχοι Μηχανικοί εκφράζουν την ανάγκη για συστηματική και διαρκή ανανέωση γνώσεων και δεξιοτήτων σε ειδικά θέματα, ωστόσο θεωρούν πως η ηγεσία της Ν.Α, δεν αντιλαμβάνεται την ιδιαιτερότητα των αναγκών τους. Η σχετικά αρνητική άποψη για τις παρελθούσες επιμορφώσεις, οφείλεται κυρίως στο ασύνδετο θεωρίας-πράξης, σε ασαφείς και ανέφικτους στόχους, στην ασυμβατότητα επιμορφωτικών προγραμμάτων/επαγγελματικών αναγκών. Επίσης, ανέφεραν, πως επιθυμούν διασύνδεση επιμόρφωσης-πρακτικής εξάσκησης και καινοτόμους μεθόδους επιμόρφωσης, π.χ: συνδυαστική εξ αποστάσεως επιμόρφωση.

Η Γκίκα (2006, σσ. 111-116) στην εργασία της εστιάζει, στους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Νέας Σμύρνης. Αυτοί, όπως και οι Διπλωματούχοι Μηχανικοί, προθυμοποιούνται να αξιοποιήσουν τις επιμορφωτικές ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης αλλά δεν είναι ικανοποιημένοι από τις παρεχόμενες ευκαιρίες. Πρέπει να προσφέρονται αρκετές εκπαιδευτικές ευκαιρίες που βασίζονται στις επιμορφωτικές τους ανάγκες. Στην εργασία αυτή επισημαίνεται ιδιαίτερα ότι η ευελιξία που διέπει την εξΑΕ σε χώρο, χρόνο, ρυθμό μελέτης μπορεί να οδηγήσει στην παρακολούθηση αρκετών εξΑΕ επιμορφώσεων που γίνονται σε διάφορα μέρη του κόσμου, στον πολλαπλασιασμό των επαγγελματικών εφοδίων και στην ενδυνάμωση της επαγγελματικής ανάπτυξης. Διαφαίνεται, επίσης, η ανάγκη ελαχιστοποίησης των παραγόντων παρεμπόδισης της επαγγελματικής ανάπτυξης (π.χ παγιωμένες νοοτροπίες, έλλειψη χρόνου).

Συμπερασματικά, μέσα από τις εργασίες αυτές διαπιστώνονται αφενός η σχέση της επαγγελματικής ανάπτυξης με την επιμόρφωση, αφετέρου η ανάγκη για εξ αποστάσεως επιμόρφωση η οποία να υπερνικά τα εμπόδια της συμβατικής επιμόρφωσης που αφορούν στο χώρο και το χρόνο αλλά να είναι κατάλληλα σχεδιασμένη ώστε να καλύπτει πραγματικές ανάγκες που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στο χώρο της εργασίας τους. Οι προϋποθέσεις συμβολής της εξΑΕ στη βελτίωση της επαγγελματικής ανάπτυξης και της επαγγελματικής ικανοποίησης του ατόμου μπορεί να είναι οι εξής: κίνητρα (π.χ: επαγγελματική πιστοποίηση) και παροχή διευκολύνσεων μελέτης (π.χ: διευκολύνσεις στο

χώρο-χρόνο, ισορροπία οικογενειακής-επαγγελματικής ζωής, μη εξουθενωτική μελέτη) (Γκάτζουλας, Ν., & Μανούσου, Ε., 2015).

2.4 Κατάρτιση δημοσίων υπαλλήλων

2.4.1 Εισαγωγή

Η εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων αποτελεί προτεραιότητα για κάθε Κυβέρνηση δεδομένου ότι μέσα από την αποδοτική εργασία των δημοσίων λειτουργών, ως αποτέλεσμα της εκπαίδευσης, αναμένεται να παραχθούν σημαντικά αποτελέσματα κατά την υλοποίηση του κυβερνητικού έργου. Η κατάρτιση των δημοσίων υπαλλήλων σε θέματα που συνδέονται με τα καθήκοντά τους, πρέπει να πληροί προδιαγραφές ποιότητας, όπως αυτές καταγράφονται σε ένα δομημένο εκπαιδευτικό σχέδιο το οποίο καλείται κάθε δημόσια υπηρεσία να επεξεργαστεί, να εφαρμόσει και να αξιολογήσει. Η ποιοτική προετοιμασία των κατάλληλων προγραμμάτων κατάρτισης και η μετέπειτα υλοποίησή τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από τη συστηματική συνεργασία μεταξύ των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης, των κατά τόπους υπηρεσιών και του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, ως του αναγνωρισμένου εθνικού φορέα που επιμελείται της κατάρτισης και της ανάπτυξης του προσωπικού της δημόσιας διοίκησης. Η τεκμηρίωση των προσφερόμενων επιμορφώσεων, η παρακολούθηση της υλοποίησής τους ώστε να μην παρεκκλίνει από τις προδιαγραφές ποιότητας που θέτει το εκπαιδευτικό σχέδιο, καθώς και η συνεχής αξιολόγηση της επίπτωσης της επιμόρφωσης, θα προσδώσει ακόμη πιο θεαματικά αποτελέσματα στην κατάρτιση των δημοσίων υπαλλήλων. Επιπλέον, η δυνατότητα καλύτερης οργάνωσης της συνεργασίας μεταξύ του κεντρικού πυλώνα κατάρτισης και αποκεντρωμένων φορέων εκπαίδευσης θα επιφέρει ενισχυμένα αποτελέσματα για μία αποδοτική και αποτελεσματική προσέγγιση του ανθρώπινου παράγοντα στην ελληνική δημόσια διοίκηση (Rammata, 2017).

Η επιμόρφωση των δημοσίων υπαλλήλων εντάσσεται στο σύστημα της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, η οποία ορίζεται ως σχεδιασμένη και συγκροτημένη μάθηση που έχει ως σαφή στόχο τη μείωση του χάσματος μεταξύ των απαιτούμενων και υπαρχουσών ικανοτήτων των υπαλλήλων, τη βελτίωση της απόδοσης των εργαζομένων κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των δημοσίων πολιτικών και την αποτελεσματικότερη, τελικά, εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος (Ραμματά, 2011).

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Η «διά βίου κατάρτιση» των δημοσίων υπαλλήλων κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική, εφόσον, από την πρόσληψή τους, που υπόκειται σε αυστηρές διαγωνιστικές διαδικασίες, και έπειτα δεν μετέχουν σε καμία διαδικασία που στόχο θα είχε τον επανέλεγχο των ικανοτήτων τους και δεν παρακολουθείται συστηματικά η απόδοσή τους, παρά μόνο ad hoc, ιεραρχικά και σε αραιά διαστήματα (Rammata, 2017).

2.4.2 Θεσμικό πλαίσιο επιμόρφωσης και κατάρτισης Δημοσίων Υπαλλήλων

Το ΕΚΔΔΑ είναι πρότυπος ψηφιακός Οργανισμός, Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και λειτουργεί από το 1986 σύμφωνα με τον Ιδρυτικό Ν.1388 του 1983 (ΦΕΚ Α 113), εκσυγχρονίζοντας την ελληνική δημόσια διοίκηση. Αποτελεί τον εθνικό στρατηγικό φορέα για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Στοχεύει στην εκπαίδευση και επιμόρφωση των στελεχών της δημόσιας διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης, συμβάλλοντας στην ενίσχυση και αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους (ΠΔ 57,τ.Α/14-3-2007) μέσα από διαρκή εκπαίδευση και πιστοποιημένη επιμόρφωση, με απώτερο σκοπό τη συνολική βελτίωση της απόδοσης των δημοσίων υπηρεσιών.

Οι εκπαιδευτικές μονάδες του είναι η Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ), μια σύγχρονη εκπαιδευτική μονάδα, η οποία σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) υποστηρίζει το έργο της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αποστολή της είναι να εκπαιδεύει στελέχη ταχείας εξέλιξης για την δημόσια διοίκηση (Ν.3966/ΦΕΚ 118/τ. Α΄/24-5-2011). Επιπροσθέτως η δομή του ΕΚΔΔΑ υποστηρίζεται και από τη Μονάδα Τεκμηρίωσης και Καινοτομιών (ΜΟ.ΤΕ.Κ). Έχει ως αποστολή την υποστήριξη της διαφάνειας, την τεκμηρίωση για την αξιοπιστία της διοίκησης και της αποτελεσματικότητας με μοχλό το ανθρώπινο δυναμικό. Βασικός στόχος η προώθηση αλλαγών και καινοτομιών για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων του δημόσιου τομέα (ekdda.gr).

Η επιμόρφωση των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σχεδιάζεται και υλοποιείται από το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) και την αποκεντρωμένη δομή του στη Θεσσαλονίκη (ΠΙΝΕΠΘ), μέσω πιστοποιημένων προγραμμάτων, τα οποία προκύπτουν από επιχειρησιακά σχέδια εκπαίδευσης που καταρτίζονται με τη συνεργασία Εσωτερικών Ομάδων Επιμορφωτών στα Υπουργεία και Ειδικών Ομάδων Επιστημόνων σε ΝΠΔΔ, Περιφέρειες, Δήμους.

Στα επιχειρησιακά σχέδια εκπαίδευσης καταγράφονται οι επιμορφωτικές ανάγκες των οργανωτικών μονάδων κάθε υπηρεσίας ή φορέα, αποτυπώνονται τα χαρακτηριστικά της ομάδας – στόχου, γίνεται συσχέτιση των αναγκών με τους στρατηγικούς στόχους και προτείνονται συγκεκριμένοι τίτλοι προγραμμάτων που αντιστοιχούν στις διαπιστωθείσες εκπαιδευτικές ανάγκες. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση της επιμόρφωσης έχουν τα Αυτοτελή Τμήματα Εκπαίδευσης (ΑΤΕ) που λειτουργούν στις επτά Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της χώρας.

Το ΙΝΕΠ σχεδιάζει και υλοποιεί επιμορφωτικά προγράμματα που καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος θεματικών και αντικειμένων. Τα προγράμματα αυτά είναι πιστοποιημένα και εντάσσονται στους ακόλουθους τομείς:

- Δημόσια Διοίκηση & Διακυβέρνηση
- Οικονομία & Δημοσιονομική Πολιτική
- Ανθρώπινα Δικαιώματα & Κοινωνική Πολιτική
- Βιώσιμη Ανάπτυξη
- Πληροφορική & Ψηφιακές Υπηρεσίες
- Πολιτιστική & Τουριστική Ανάπτυξη

Η ανίχνευση των εκπαιδευτικών αναγκών σκοπό έχει η επιμορφωτική παρέμβαση να ανταποκρίνεται στις εξατομικευμένες ανάγκες των υπαλλήλων και να συνδέεται με τους επιχειρησιακούς στόχους και τις οργανωσιακές αλλαγές κάθε υπηρεσίας ή φορέα του Δημοσίου. Σε ειδική τεχνολογική πλατφόρμα και σύμφωνα με τον οδηγό εφαρμογής, οι Ομάδες Επιμορφωτών και Ειδικών Επιστημόνων αποτυπώνουν στοιχεία και δεδομένα με τη μορφή ερωτηματολογίων, τα οποία καλούνται στη συνέχεια να συμπληρώσουν οι υπάλληλοι της υπηρεσίας ή του φορέα. Με τον τρόπο αυτό θεμελιώνεται, κατά τρόπο αξιόπιστο, ο χρονικός προγραμματισμός και ο οικονομικός προϋπολογισμός των προγραμμάτων, ενώ ενισχύεται η συνεχής παρακολούθηση των υφιστάμενων και μελλοντικών αναγκών για επιμόρφωση και εκπαίδευση των υπαλλήλων.

Τα περισσότερα επιμορφωτικά προγράμματα που διεξάγονται από το ΙΝΕΠ πραγματοποιούνται δια ζώσης, αλλά υφίσταται και ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός αυτών, που υλοποιούνται με την μέθοδο της εξ αποστάσεως ή της μικτής εκπαίδευσης μέσω της πλατφόρμας του ΕΚΔΔΑ (ΦΕΚ1592 της 30/9/2010).

2.4.3 Εξ αποστάσεως κατάρτιση δημοσίων υπαλλήλων

Σύμφωνα με τον Race (2001) για να είναι αποτελεσματική η επιμόρφωση των εργαζομένων και να επιφέρει την επιθυμητή επαγγελματική ανάπτυξη, τα προγράμματα θα πρέπει να διακρίνονται από ευελιξία διότι οι ανάγκες τους είναι διαφορετικές από περιοχή σε περιοχή.

«Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2000 προσκάλεσε όλα τα Κράτη-Μέλη της ΕΕ να υιοθετήσουν τη μεθοδολογία του e-learning στην εκπαίδευση των εργαζομένων της δημόσιας διοίκησης των κρατών της», λόγω των πλεονεκτημάτων που προσφέρει (Sannia et al., 2009, όπ. αναφ. στο Τσιαούση, 2014, σσ. 34).

Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έντονα στοιχεία αδράνειας σε ό,τι αφορά την αποδοχή και τη χρήση νέων καινοτόμων μεθόδων επιμόρφωσης (Τσιμαράς & Σαλής, 2009), όπως η εξ αποστάσεως ηλεκτρονική μάθηση (e-learning).

Ο σχετικά μικρός αριθμός e-learning επιμορφωτικών προγραμμάτων για δημοσίους υπαλλήλους, καθώς και η έλλειψη συντονισμένου σχεδιασμού και κατάλληλων προγραμμάτων, που να ανταποκρίνονται στις πραγματικές εκπαιδευτικές ανάγκες του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα, δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο τη χρήση του. Η διαπίστωση αυτή αποτέλεσε αφορμή ώστε το ΕΚΔΔΑ, ακολουθώντας τις σύγχρονες απαιτήσεις, να σχεδιάσει και να υλοποιήσει εξ αποστάσεως εκπαιδευτικά προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης με την υποστήριξη των ΤΠΕ, προκειμένου να δώσει την ευκαιρία σε δημοσίους υπαλλήλους, που είναι αποκλεισμένοι λόγω συνθηκών, να συμμετάσχουν σε προγράμματα επιμόρφωσης (Τσιμαράς & Σαλής, 2009), τα οποία, ωστόσο, δεν είναι ακόμη ευρέως διαδεδομένα και δεν καλύπτουν όλο το φάσμα των εκπαιδευτικών αναγκών των δημόσιων οργανισμών και του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης (Φρέρη, 2019). Με μεγάλη έκπληξη και ικανοποίηση διαπιστώθηκε ότι τελικά μετά την όποια αρχικά πιθανή δυσπιστία η χρήση εργαλείων ηλεκτρονικής μάθησης έτυχε ιδιαίτερα καλής αποδοχής από το σύνολο των επιμορφούμενων, επιβεβαιώνοντας ότι ο προσεκτικός σχεδιασμός μπορεί να ενσωματώσει τα σύγχρονα εργαλεία στην μάθηση. Τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα των αξιολογήσεων και των εξετάσεων, μετά το πέρας των προγραμμάτων, καταδεικνύουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ότι η ηλεκτρονική μάθηση όχι μόνο δεν υπολείπεται σε ποιότητα από την παραδοσιακή, αλλά απεναντίας ωθεί τους εκπαιδευόμενους να εργαστούν εντατικά, αφομοιώνοντας το εκπαιδευτικό υλικό και αναπτύσσοντας πνεύμα ομαδικότητας και

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

συνεργασίας. Χαρακτηριστικό της αποδοχής από τους δημοσίους υπαλλήλους είναι ότι σε μεγάλο βαθμό ζητήθηκε από τους ίδιους η περαιτέρω επέκταση και ενσωμάτωσή της σε οριζόντιες δράσεις (Τσιμαράς & Σαλής, 2009).

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών υλοποιεί προγράμματα επιμόρφωσης για υπαλλήλους του δημοσίου ενταγμένα στο πλαίσιο της εφαρμογής μιας ευρύτερης πολιτικής για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης. Ο στόχος του ΕΚΠΑ ήταν να συμβάλλει στην γενικότερη προσπάθεια μεταστροφής και αλλαγής του τρόπου λειτουργίας των υπηρεσιών και κύρια την αλλαγή αντίληψης, νοοτροπίας και στάσης των δημοσίων υπαλλήλων. Εξ αυτού του στόχου προέκυψε η ανάγκη για επιμόρφωση των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης σε σύγχρονες και καινοτόμες πρακτικές. Τα επιμορφωτικά προγράμματα του ΕΚΠΑ παρέχονται με την μέθοδο της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, και μετά την σχετική αξιολόγησή τους από την Κεντρική Επιτροπή Πιστοποίησης (ΚΕΠ) του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, λογίζονται ως πιστοποιημένα προγράμματα επιμόρφωσης. Η συγκεκριμένη πιστοποίηση μεταξύ άλλων, επιβεβαιώνει την ικανότητα του φορέα να παρέχει εκπαιδευτικά προγράμματα εξασφαλίζοντας στα στελέχη των δημοσίων υπηρεσιών την απαιτούμενη μοριοδότηση. Από το έτος 2009 η πιστοποιημένη επιμόρφωση είναι μεταξύ των κριτηρίων για την αξιολόγηση δημοσίων υπαλλήλων στο σχηματισμό της κρίσης σε θέσεις Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων, Διευθύνσεων και Τμημάτων (Σούντα, 2016).

Στον αντίποδα, σύμφωνα με την Ταχματζίδου (2018), σε μια μελέτη περίπτωσης εκπαίδευσης δικαστικών υπαλλήλων, στις ερωτήσεις που αφορούσαν έμμεσα ή άμεσα, θέματα που περιλαμβάνονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι ερωτώμενοι είτε ήταν ουδέτεροι είτε ήταν αρνητικοί (επιλέγοντας κυρίως την κλίμακα από καθόλου έως μέτρια). Αυτό, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ελάχιστοι από τους ερωτώμενους είχαν παρακολουθήσει εξ αποστάσεως προγράμματα από το Ε.Κ.Δ.Α.Α. μπορεί να σημαίνει ότι όσοι ερωτήθηκαν δεν έχουν καλή γνώση για την αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

2.5 Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή

Το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή (Λ.Σ.- ΕΛ.ΑΚΤ.) είναι Σώμα Ασφαλείας στρατιωτικά συγκροτημένο. Σκοπός του είναι η φρούρηση και ο έλεγχος

των λιμένων της χώρας, των πάσης φύσεως λιμενικών έργων και εγκαταστάσεων, εκτός ναυστάθμων και ναυτικών οχυρών, η προστασία της θαλάσσιας αλιείας, η διάσωση κινδυνευόντων στη θάλασσα, η αντιμετώπιση διαφόρων εκτάκτων γεγονότων που αφορούν την θαλάσσια συγκοινωνία, την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και γενικά ο έλεγχος των χωρικών υδάτων της Ελλάδας. Το Λιμενικό Σώμα υπάγεται διοικητικά στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.

Το Λιμενικό Σώμα ιδρύθηκε το 1919 με τον Ν. 1753 «περί τροποποίησης του Νόμου 816/1917 και προσθήκης συναφών διατάξεων». Με τον Ν. 3922/2011 (Φ.Ε.Κ. 35) το Λιμενικό Σώμα μετονομάζεται σε **Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή**. Ως αποστολή του προσδιορίζεται η εφαρμογή του νόμου στις περιοχές και τους χώρους στους οποίους εκτείνεται η καθ' ύλη και κατά τόπο αρμοδιότητά του, που είναι κυρίως ο θαλάσσιος χώρος ευθύνης του, τα εμπορικά πλοία και τα πάσης φύσεως πλωτά ναυπηγήματα, οι λιμένες και η χερσαία ζώνη αυτών, καθώς και άλλοι χερσαίοι, παράκτιοι ή θαλάσσιοι χώροι.

Το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή έχει ως αποστολή την εφαρμογή του νόμου στις περιοχές και τους χώρους στους οποίους εκτείνεται η αρμοδιότητα του. Ειδικότερα, στην αποστολή του περιλαμβάνονται:

1. Η εξασφάλιση της δημόσιας τάξης, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας.
2. Η πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και ιδίως του οργανωμένου που περιλαμβάνει την άσκηση δημόσιας και κρατικής ασφάλειας.
3. Η οργάνωση όρων ασφαλούς ναυσιπλοΐας.
4. Η έρευνα και διάσωση στη θάλασσα.
5. Η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος,
6. Η λήψη μέτρων για την παρακολούθηση, την άσκηση αστυνόμευσης και τον έλεγχο των θαλάσσιων συνόρων.
7. Η διασφάλιση της τήρησης και ο έλεγχος εφαρμογής των κανόνων ναυτικής ασφάλειας στα πλοία και τις λιμενικές εγκαταστάσεις, καθώς και των όρων ασφαλούς διαχείρισης των πλοίων, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει κάθε φορά.
8. Ο έλεγχος εφαρμογής απαιτήσεων περί προσωπικού πλοίων.

2.5.1 Στελέχωση ΛΣ-ΕΛΑΚΤ

Το Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή είναι ένοπλο Σώμα ασφαλείας, στρατιωτικώς οργανωμένο, το ένστολο προσωπικό του οποίου έχει την ιδιότητα του στρατιωτικού, σύμφωνα με τον Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα (Σ.Π.Κ.). Στο προσωπικό του εφαρμόζονται οι διατάξεις που αφορούν τα άλλα ένοπλα Σώματα καθώς και οι διατάξεις του άρθρου 129 του Κώδικα Προσωπικού Λιμενικού Σώματος, που κυρώθηκε με τον ν. 3079/2002 (ΦΕΚ 311 Α').

Τη Στρατιωτική Ηγεσία του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής απαρτίζουν τρεις Αντιναύαρχοι Λ.Σ., ο Αρχηγός και οι δύο Υπαρχηγοί. Το λοιπό στρατιωτικό προσωπικό αποτελείται από Αξιωματικούς, Υπαξιωματικούς και Λιμενοφύλακες, άνδρες και γυναίκες.

2.5.2 Παραγωγικές σχολές ΛΣ-ΕΛΑΚΤ

Η Σχολή Δοκίμων Σημαιοφόρων Λιμενικού Σώματος (Σ.Δ.Σ.Λ.Σ.), η οποία λειτουργεί στις εγκαταστάσεις της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων του Πολεμικού Ναυτικού. Στη Σ.Δ.Σ.Λ.Σ. κατατάσσονται μετά από διαγωνισμό Έλληνες πολίτες, πτυχιούχοι πανεπιστημιακών ή πολυτεχνικών σχολών ή κάτοχοι διπλώματος Ακαδημίας Εμπορικού Ναυτικού πλοιάρχων ή μηχανικών και η φοίτηση διαρκεί τέσσερα χρόνια. Μετά την αποφοίτησή τους από τη σχολή οι δόκιμοι ονομάζονται Σημαιοφόροι Λ.Σ. και εντάσσονται στο προσωπικό του Λιμενικού Σώματος. Καταληκτικός βαθμός της σταδιοδρομίας τους είναι ο βαθμός του Αντιναυάρχου Λ.Σ.

Η Σχολή Δοκίμων Υπαξιωματικών Λιμενικού Σώματος (Σ.Δ.Υ.Λ.Σ.) λειτουργούσε στις εγκαταστάσεις της Σχολής Μονίμων Υπαξιωματικών Ναυτικού (Σ.Μ.Υ.Ν.) του Πολεμικού Ναυτικού και η φοίτηση διαρκούσε 9 μήνες. Οι προϋποθέσεις εισαγωγής στη σχολή ορίζονταν στην εκάστοτε προκήρυξη. Μετά την αποφοίτησή τους οι δόκιμοι ονομάζονταν Κελευστές Λ.Σ. και εντάσσονταν στο προσωπικό του Λιμενικού Σώματος. Η αποστρατεία τους γίνεται στο βαθμό του Πλοιάρχου Λ.Σ. Η Σχολή Υπαξιωματικών έπαυσε να υφίσταται τον Αύγουστο του 2018, όταν η ελληνική κυβέρνηση

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

αναθέωρησε το νομοθετικό πλαίσιο, με το οποίο πλέον υφίστανται μόνο η Σχολή Δοκίμων Σημαιοφόρων και η Σχολή Δοκίμων Λιμενοφυλάκων.

Η **Σχολή Δοκίμων Λιμενοφυλάκων**, η οποία εδρεύει στον Πειραιά και η φοίτηση διαρκεί δύο χρόνια. Οι προϋποθέσεις εισαγωγής στη σχολή ορίζονται στην εκάστοτε προκήρυξη. Μετά την αποφοίτησή τους από τη σχολή οι δόκιμοι ονομάζονται Λιμενοφύλακες και εντάσσονται στο προσωπικό του Λιμενικού Σώματος. Αποστρατεύονται αναλόγως με τα προσόντα που διαθέτουν με το βαθμό του Ανθυπασπιστή ή Σημαιοφόρου Λ.Σ

Στο Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή κατατάσσονται επίσης και εξειδικευμένοι επιστήμονες ως αξιωματικοί απευθείας κατάταξης με το βαθμό του Ανθυποπλοιάρχου Λ.Σ. και με ειδικότητες:

- τεχνικού - απόφοιτοι πολυτεχνικών σχολών διαφόρων ειδικοτήτων, που απασχολούνται κυρίως σε υπηρεσίες με τεχνικό - τεχνολογικό αντικείμενο.
- ιατρού - απόφοιτοι ιατρικών σχολών διαφόρων ειδικοτήτων, που απασχολούνται στα ναυτικά νοσοκομεία της χώρας.
- οικονομικού - απόφοιτοι οικονομικών σχολών, που απασχολούνται κυρίως σε οικονομικές υπηρεσίες.
- νομικού - απόφοιτοι νομικών σχολών, που απασχολούνται κυρίως σε καθήκοντα σχετικά με τη νομική επιστήμη.
- ιερέα - κληρικού, απόφοιτου Ανώτατης Θεολογικής Σχολής.

Στο Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή εισάγονται και Αξιωματικοί Ειδικής Μονιμότητας (Ε.Μ) με το βαθμό του Σημαιοφόρου, χειριστές αεροπλάνων και ελικοπτέρων.

Επίσης υπό την εποπτεία του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. βρίσκονται οι **Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (Α.Ε.Ν.)** οι οποίες είναι δημόσιες σχολές της ανώτερης βαθμίδας που υπάγονται διοικητικά στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και επιβλέπονται από την Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ναυτικών του Αρχηγείου Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής. Είναι οι κύριοι φορείς εκπαίδευσης των στελεχών εμπορικού ναυτικού στην Ελλάδα και διακρίνονται σε Σχολές Πλοιάρχων και Σχολές Μηχανικών.

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

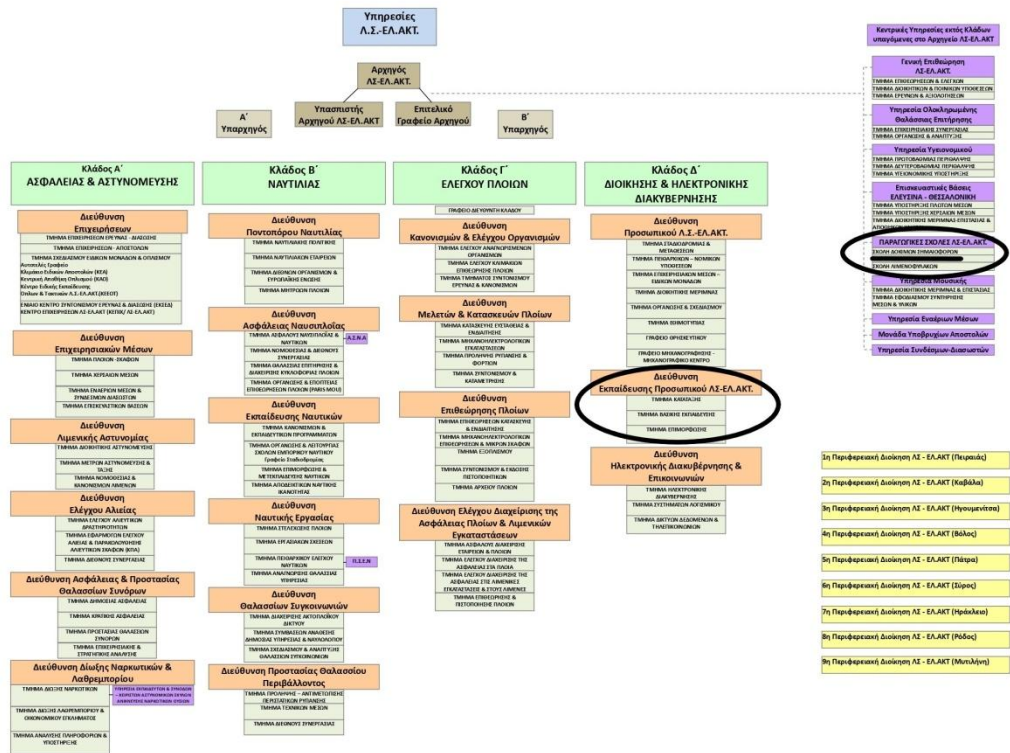
2.5.3 Η εξΑΕ στο Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή

Στο Αρχηγείο ΛΣ-ΕΛΑΚΤ την εκπαίδευση και επιμόρφωση των στελεχών την συντονίζει η αρμόδια Διεύθυνση Εκπαίδευσης (Δ.ΕΚ.). Στο πλαίσιο της διερεύνησης των εκπαιδευτικών αναγκών κάθε έτος γίνεται ανίχνευση εκπαιδευτικών αναγκών με τη βοήθεια των συνδέσμων επιμόρφωσης που έχουν οριστεί σε κάθε Περιφερειακή Διοίκηση. Στη συνέχεια συντάσσεται ετήσιο σχέδιο εκπαίδευσης το οποίο αφορά στο σύνολο των στελεχών.

Λόγω όμως της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης της χώρας κατά τα προηγούμενα χρόνια ήταν αδύνατη η δια ζώσης διεξαγωγή εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων για τα στελέχη που υπηρετούν σε απομακρυσμένες περιοχές. Ως γνωστόν το ΛΣ-ΕΛΑΚΤ διαθέτει Υπηρεσίες σε πολύ απομακρυσμένες περιοχές της Ελλάδας και του εξωτερικού, πολυάριθμα πλωτά περιπολικά σκάφη στις ελληνικές θάλασσες καθώς και εναέρια μέσα επιτήρησης. Επιπλέον, η απομάκρυνση των στελεχών από τις Υπηρεσίες τους, δημιουργούσε λειτουργικά προβλήματα σε αυτές, κυρίως σε μικρές Λιμενικές Αρχές (Κυκλάδες, Δωδεκάνησα κλπ).

Με αφορμή τις ανάγκες που προέκυψαν για την υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων, ώστε όλα τα στελέχη να έχουν πρόσβαση στη γνώση, το Αρχηγείο, στο πλαίσιο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας (Κάκα, 2019), εγκατέστησε πιλοτικά μία πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης MOODLE σε εξυπηρετητή (server) στις εγκαταστάσεις στον Πειραιά και παραμετροποιήθηκε προκειμένου να συμβάλει στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση όλων των στελεχών (edu.hcg.gr).

«Στέλιος Λυμπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Εικόνα 1 - Οργανόγραμμα Αρχηγείου ΛΣ-ΕΛΑΚΤ

Αρχικά η εκπαιδευτική πλατφόρμα καλούσε τα στελέχη να συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα για την σωστή χρησιμοποίηση του υπηρεσιακού λογαριασμού ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Το πρόγραμμα έθεσε τους εξής στόχους:

- να γνωρίσουν τα βήματα που απαιτούνται προκειμένου να δημιουργηθεί ένας υπηρεσιακός λογαριασμός ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- να μάθουν να αλλάζουν κωδικό πρόσβασης στο λογαριασμό τους
- να επιλέγουν ασφαλή κωδικό πρόσβασης για το λογαριασμό τους
- να οργανώνουν τους φακέλους του e-mail τους
- να αποκτήσουν βασικές γνώσεις που σχετίζονται με την επεξεργασία των ρυθμίσεων του υπηρεσιακού λογαριασμού ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- να δημιουργήσουν την προσωπική υπηρεσιακή τους υπογραφή που θα συνοδεύει τα e-mail τους
- να μάθουν τη διαδικασία λήψης αντιγράφου ασφαλείας του λογαριασμού τους
- να μάθουν πώς δημιουργείται μια ομάδα επαφών και ποια η χρήση της

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

- να αξιοποιούν στο μέγιστο τις δυνατότητες που προσφέρει το e-mail
- να αντιμετωπίζουν πιθανούς κινδύνους που προκύπτουν από τη χρήση του e-mail
- να εισάγουν φίλτρα και να εκπαιδεύουν τον υπηρεσιακό τους λογαριασμό
- να γνωρίσουν τη διαδικασία αξιοποίησης του εργαλείου "Zimbra Desktop" για εύκολη διαχείριση των μηνυμάτων τους τοπικά στον υπολογιστή τους.

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος τα στελέχη κατάφεραν σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό να επιτύχουν τους ανωτέρω στόχους και ένας νέος κόσμος ξεπρόβαλε για τον Φορέα του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής, ο κόσμος της εξΑΕ.

3. Μεθοδολογία

3.1 Σκοπός της έρευνας

Στο πεδίο της επιμόρφωσης και κατάρτισης στελεχών της δημόσιας διοίκησης και κατ' επέκταση των στελεχών του Αρχηγείου Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής παρατηρείται σημαντική υστέρηση θεσμοθετημένης επιμόρφωσης. Οι όποιες προσπάθειες γίνονται σε αρκετές περιπτώσεις αποβαίνουν σε βάρος της λειτουργίας των μονάδων καθώς πραγματοποιούνται εντός του εργασιακού ωραρίου και στερούν από ανθρώπινο δυναμικό τις μονάδες αυτές.

Η έρευνα αυτή έχει σκοπό να αποτιμήσει το εκπαιδευτικό υλικό που έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της εξΑΕ για την εξ αποστάσεως κατάρτιση στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής και παράλληλα να διερευνήσει τη δυνατότητα αξιοποίησης της εξΑΕ προκειμένου να συμβάλλει στο σημαντικό έργο της επιμόρφωσης των στελεχών αυτών.

3.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Στο πλαίσιο της παρούσας ερευνητικής εργασίας τέθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Πως αποτιμάται το εκπαιδευτικό υλικό με βάση τις προδιαγραφές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;
  - A) Υπάρχει επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση του εκπαιδευτικού υλικού;
  - B) Το εκπαιδευτικό υλικό συμβάλλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου;
  - Γ) Είναι το εκπαιδευτικό υλικό εύχρηστο;
  - Δ) Το εκπαιδευτικό υλικό υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του;
  - E) Ο εκπαιδευόμενος υποστηρίζεται στην αλληλεπίδραση με το εκπαιδευτικό υλικό στη μελέτη του;
  - ΣΤ) Το εκπαιδευτικό υλικό παρέχει δυνατότητα αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο;
  - Z) Στο εκπαιδευτικό υλικό προσδιορίζονται με σαφήνεια ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα;

- Πως αποτιμώνται τα πολυμεσικά στοιχεία τα οποία περιλαμβάνονται στο εκπαιδευτικό υλικό;

3.3 Είδος έρευνας

Η απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων, στην παρούσα εργασία, επιχειρείται στο πλαίσιο ποιοτικής έρευνας, καθώς θεωρήθηκε καταλληλότερη αναφορικά με τη συγκέντρωση πληροφοριών. Σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2008) η ποιοτική προσέγγιση επικεντρώνει στο πραγματικό περιβάλλον και επιτρέπει την εις βάθος κατανόηση, ανάλυση και ερμηνεία φαινομένων, καταστάσεων, γεγονότων και συμπεριφορών. Εξάλλου, η ποιοτική έρευνα επιδιώκει «να ανακαλύψει τις απόψεις του ερευνώμενου πληθυσμού, εστιάζοντας στις οπτικές γωνίες υπό τις οποίες τα άτομα βιώνουν και αισθάνονται τα γεγονότα» (Bird, Hammersley, Gomm, & Woods, 1999, σσ. 320). Για την επεξεργασία των δεδομένων εφαρμόστηκε η τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου.

3.4 Σχεδιασμός & δομή εκπαιδευτικού υλικού

Το σκεπτικό της παρούσας έρευνας αφορά στην προσπάθεια ανάδειξης του ζητήματος της επιμόρφωσης του προσωπικού και μάλιστα σε μεγάλους οργανισμούς όπως είναι το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή, οι οποίοι έχουν συμφέρον να επενδύσουν στον ανθρώπινο παράγοντα καθώς η παραγωγή στηρίζεται κατά κόρον σε αυτόν.

Το ζήτημα της επιμόρφωσης είναι αναμφισβήτητα κρίσιμο για την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας γεγονός που σχετίζεται άμεσα με την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και οργανισμών. Κατά συνέπεια, στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον και μάλιστα στην περίοδο της οικονομικής ύφεσης είναι σημαντικό να προσδιοριστεί το ζήτημα της επιμόρφωσης των εργαζομένων ως τρόπος μείωσης του κόστους εργασίας και αύξησης της αποτελεσματικότητας των μονάδων.

Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών διαμορφώνει ένα νέο, απαιτητικό και ταχύτατα εξελισσόμενο περιβάλλον και στον τομέα της εκπαίδευσης. Τα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία δημιουργούν ένα περιβάλλον Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών το οποίο με τη χρήση του διαδικτύου έχει σαν στόχο την ενίσχυση της σχέσης αλληλεπίδρασης εκπαιδευτή, εκπαιδευόμενου, εκπαιδευτικού υλικού και μαθησιακών εργαλείων, δίνοντας

έμφαση στην δημιουργία περιβαλλόντων μάθησης στο διαδίκτυο και προσφέροντας νέες προοπτικές εξέλιξης της Εξαε (Mikropoulos, 2000· Wenger, 2010).

3.4.1 Σχεδιασμός εκπαιδευτικού υλικού

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, κατά το στάδιο του σχεδιασμού και της ανάπτυξης του εκπαιδευτικού υλικού λήφθησαν υπόψη επτά βασικές αρχές τις οποίες έχουν επισημάνει οι Αναστασιάδης, Σπαντιδάκης και Χατζηδάκη (2014). Αυτές οι αρχές είναι οι κάτωθι:

- **Πολυμεσική αρχή:** Ο εκπαιδευόμενος προσλαμβάνει και αφομοιώνει πιο εύκολα τις πληροφορίες που του παρέχονται μέσω εικόνων και λέξεων.
- **Αρχή της προσαρμοστικότητας:** Συμπληρώνει την προηγούμενη αρχή δεδομένου ότι η εμπέδωση των πληροφοριών είναι ευκολότερη για τον εκπαιδευόμενο, όταν αυτές παρουσιάζονται μέσω γραφικών, ήχου, αφήγησης, εικόνας και ήχου.
- **Αρχή του πλεονασμού:** Η υπερβολική παράθεση πληροφοριών ή η παράθεση περιττών πληροφοριών υπερφορτώνει τη μνήμη του εκπαιδευόμενου και έχει τα αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα.
- **Αρχή της συνοχής:** Είναι απαραίτητο να μην χρησιμοποιούνται περιττά κείμενα ή εικόνες ή ήχοι για την παράθεση μιας πληροφορίας για να επιτυγχάνονται καλύτερα οι μαθησιακοί στόχοι.
- **Αρχή της σηματοδότησης:** Η κατεύθυνση της προσοχής του εκπαιδευόμενου στην πιο ουσιαστική επεξεργασία των πληροφοριών με την παροχή «κατάλληλων νύξεων» (Αναστασιάδης, Σπαντιδάκης και Χατζηδάκη (2014) είναι ιδιαίτερα σημαντική.
- **Αρχή της συνάφειας:** Η χρήση παράλληλα με το κείμενο και συναφών εικόνων, αφηγήσεων, animation, για το ίδιο μαθησιακό αντικείμενο είναι ιδιαίτερα βοηθητική δεδομένου ότι έτσι απαιτείται από τον εκπαιδευόμενο λιγότερη προσπάθεια επεξεργασίας των αντίστοιχων πληροφοριών.
- **Αρχή της κατάτμησης:** Σύντομες και στοχευμένες οπτικοακουστικές παραστάσεις συμβάλλουν στην καλύτερη και πιο αποτελεσματική παρουσίαση των πληροφοριών.

Με γνώμονα και οδηγό τις ανωτέρω Αρχές υλοποιήσαμε το ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό σε κάθε διδακτική ενότητα.

3.4.2 Δομή εκπαιδευτικού υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε, στο πλαίσιο αυτής της εργασίας, βασίστηκε στις αρχές δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού για την εξάε που αναλύθηκαν εκτενώς παραπάνω. Σκοπός της δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού ήταν η αξιολόγησή του από στελέχη του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής για να διαπιστωθεί η καταλληλότητά του για την επιμόρφωση στελεχών του οργανισμού.

Οι στόχοι του εκπαιδευτικού υλικού είναι να εισάγει σταδιακά τον καταρτιζόμενο στις δύσκολες έννοιες του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές αφετηρίες του κάθε στελέχους, το διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο και την ανομοιογενή προϋπάρχουσα γνώση. Επίσης, προσπαθεί, με διάφορα ερεθίσματα, να ωθήσει το κάθε στέλεχος να αναζητήσει περισσότερες πληροφορίες μέσω της αυτομάθησης.

Μετά την εκπαιδευτική διαδικασία και αναφορικά με τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, με την προϋπόθεση της επιτυχημένης και πλήρους παρακολούθησης ο καταρτιζόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

A) Σε επίπεδο γνώσεων:

Να γνωρίζει τις βασικές έννοιες

Να αναγνωρίζει διαφορές και προβλήματα

B) Σε επίπεδο δεξιοτήτων:

Να συντάσσεται με τα οριζόμενα στον Κ.Δ.Ν.Δ.

Γ) Σε Επίπεδο στάσεων :

Να αντιλαμβάνεται την σπουδαιότητα των οριζομένων από τον Κ.Δ.Ν.Δ. και να αντιλαμβάνεται την αναγκαιότητα σωστής ερμηνεία του Κ.Δ.Ν.Δ.

Οι έννοιες – κλειδιά που παρουσιάζονται στο εκπαιδευτικό υλικό, οι οποίες αποτελούν σημεία αναφοράς και επίκλησης στη μνήμη του καταρτιζόμενου κάθε ενότητας είναι οι εξής:

- Πλοίο
- Ναυτιλιακά έγγραφα
- Σημαία
- Νηογνώμονας

Ένα καθοριστικό στοιχείο του εκπαιδευτικού υλικού που στοχεύει στη διδασκαλία είναι οι δραστηριότητες που επιλέχθηκαν για το σκοπό αυτό. Στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχει σύνοψη που ενημερώνει τον καταρτιζόμενο για την πορεία της μάθησής του.

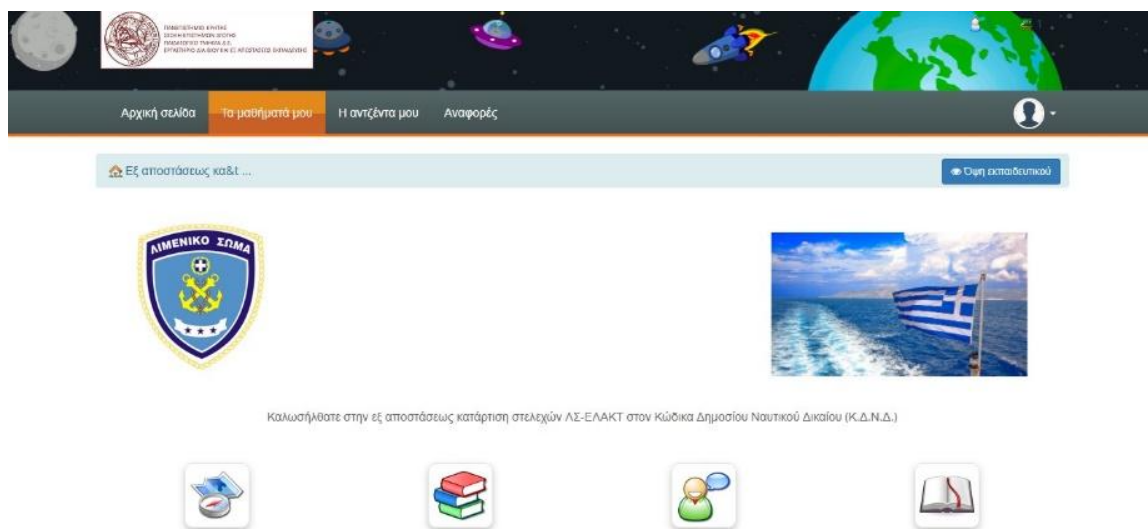
3.4.3 Πληροφορίες εκπαιδευτικού υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό (Εικόνα 2) αναπτύχθηκε στην πλατφόρμα εξΑΕ chamilo, που παρείχε το εργαστήριο ΕΔΙΒΕΑ του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης, με τη χρήση του εργαλείου ανοικτού κώδικα, H5P και είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://chamilo.datacenter.uoc.gr/metchamilo/courses/E3APOSTASEWSKATARTISHSTELXWNLSELAK/index.php>.

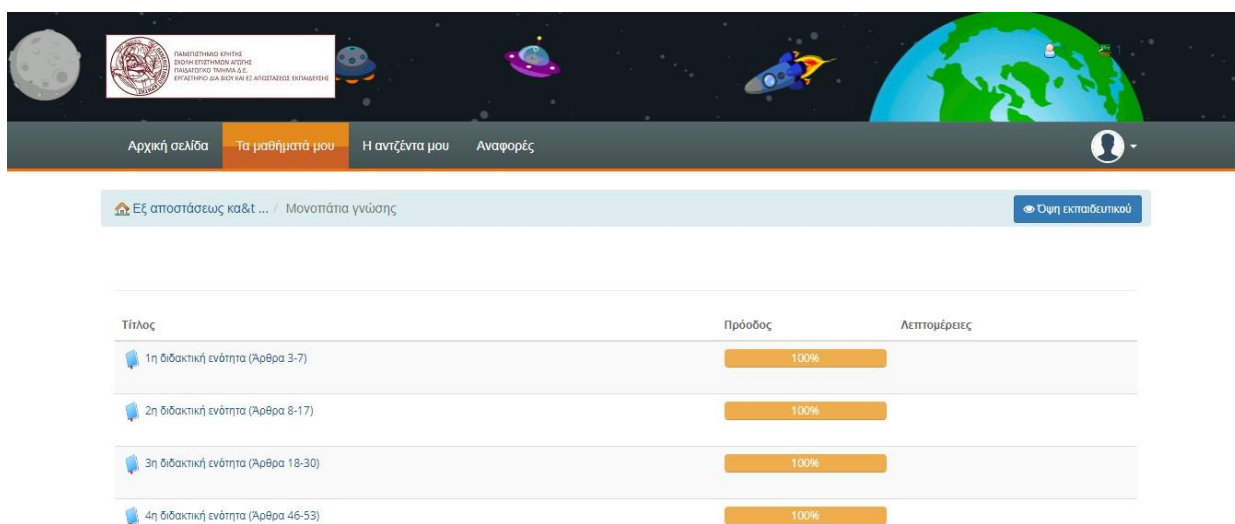

Εικόνα 2 - Είσοδος στο μάθημα

Συνοδεύεται από περιγραφή του μαθήματος, μονοπάτι γνώσης, χώρο συνομιλίας-επικοινωνίας (forum), την πρόοδο του καταρτιζόμενου (Εικόνες 3, 4), καθώς και τις διδακτικές ενότητες του μαθήματος.

Εικόνα 3 - Περιβάλλον μάθησης

Εικόνα 4 - Διδακτικές ενότητες

Στο εκπαιδευτικό υλικό δόθηκε έμφαση στην πολυμορφικότητα και έγινε εκτενής χρήση εικόνων, μικρών κειμένων και δημιουργήθηκαν διάφορες δραστηριότητες όπως:

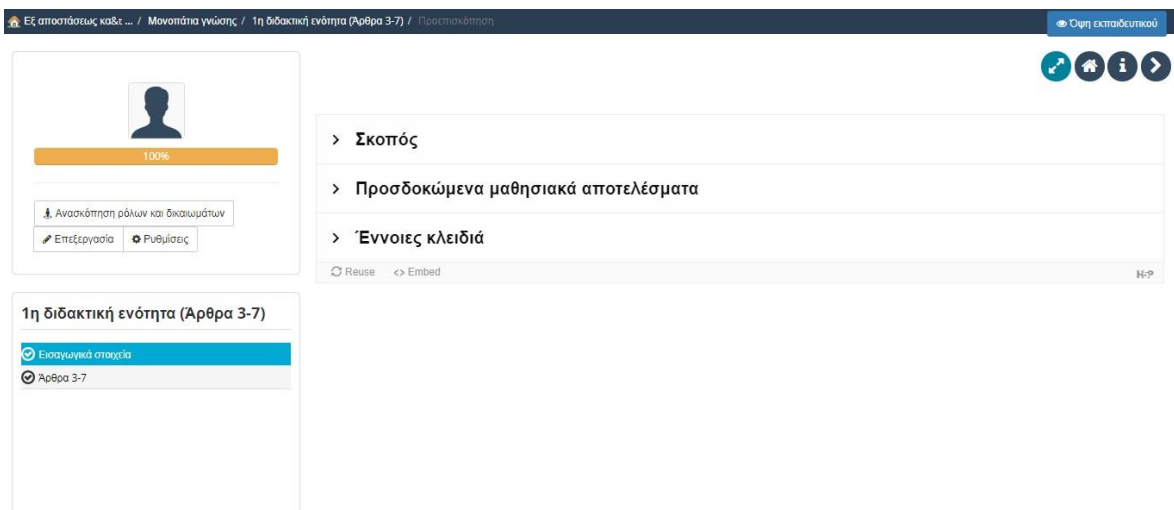
- **Drag and Drop** (Σύρε και Άφησε)
- **Fill in the blanks** (συμπλήρωσε τα κενά)
- **Single Choice Set** (Μοναδική επιλογή)
- **True/False Question** (Σωστό/Λάθος)
- **Interactive video** (Διαδραστικό βίντεο)

με παροχή άμεσης ανατροφοδότησης ώστε ο καταρτιζόμενος να γνωρίζει το επίπεδο των γνώσεών του κάνοντας παράλληλα επανάληψη σε βασικά σημεία της θεωρίας.

Στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχει η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για το κάθε μάθημα, δίνοντας τη δυνατότητα στον καταρτιζόμενο για επιπλέον μελέτη εφόσον το επιθυμεί. Επίσης, το υποκείμενο καλείται να συμμετέχει στο forum και να σχολιάσει τι ήταν αυτό που θεώρησε πιο σημαντικό στην ενότητα και να διατυπώσει τυχόν απορίες που του γεννήθηκαν.

3.4.4 Το εκπαιδευτικό υλικό

Αναλυτικά, στο εκπαιδευτικό υλικό επιχειρήθηκε η προσεκτική εισαγωγή του καταρτιζόμενου στις βασικές έννοιες του Κ.Δ.Ν.Δ. λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη ότι κάποια από τα υποκείμενα πιθανόν να μην διαθέτουν επαρκή προϋπάρχουσα γνώση. Στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχουν εισαγωγικά στοιχεία (Accordion) με τον σκοπό της ενότητας, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και τις λέξεις – κλειδιά (Εικόνα 5).

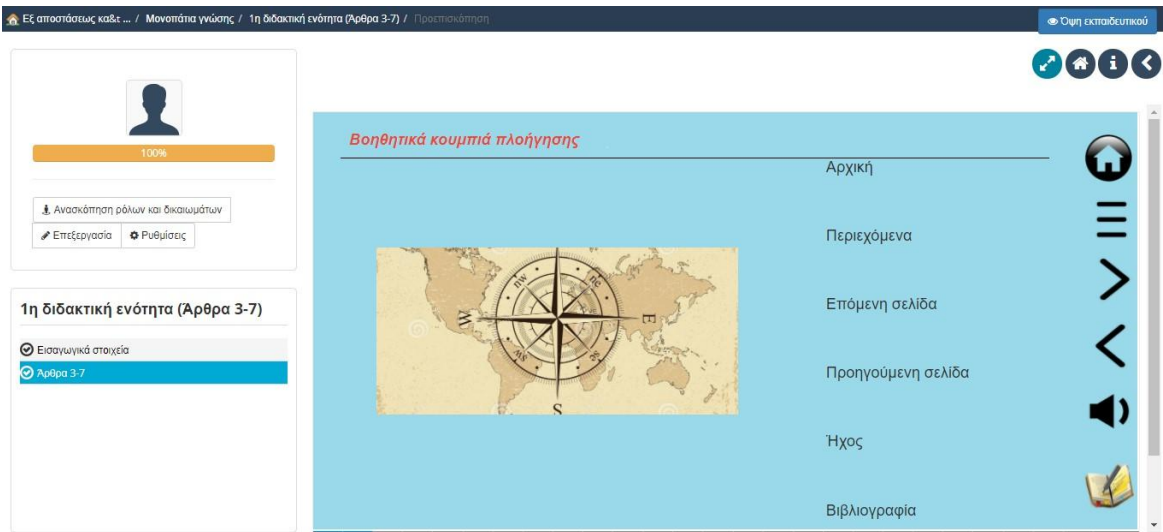

The screenshot shows a user interface for a course presentation. At the top, there is a navigation bar with the text "Εξ αποστάσεως κατάρτιση / Μονοπάτι γνώσης / 1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7) / Προσέλευση". On the right side of the navigation bar, there is a button labeled "Όψη εκπαιδευτικού". Below the navigation bar, there is a user profile section with a silhouette icon and the name "100%". Below the profile, there is a section titled "Ανασκόπηση ρόλων και δικαιωμάτων" with two buttons: "Επιτέλεση" and "Ρυθμίσεις". To the right of the profile, there is a list of course elements with expandable arrows: "> Σκοπός", "> Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα", and "> Έννοιες κλειδιά". Below the list, there are two buttons: "Reuse" and "Embed". At the bottom of the screenshot, there is a section titled "1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7)" with a list of elements: "Εισαγωγικά στοιχεία" (highlighted in blue) and "Άρθρα 3-7".

Εικόνα 5 - Εισαγωγικά στοιχεία ενότητας

Στη συνέχεια, στο κυρίως μέρος του μαθήματος (course presentation), υπάρχουν προσεκτικά επιλεγμένα κείμενα με εικόνες για την καλύτερη κατανόηση της θεωρίας και link για τον εμπλουτισμό των γνώσεων του καταρτιζόμενου. Ακόμα, υπάρχει διαφάνεια επεξήγησης των συμβόλων πλοήγησης στο περιβάλλον και διαφάνεια με τα περιεχόμενα.

της ενότητας (Εικόνες 6, 7).

Βοηθητικά κουμπιά πλοήγησης

Αρχική

Περιεχόμενα

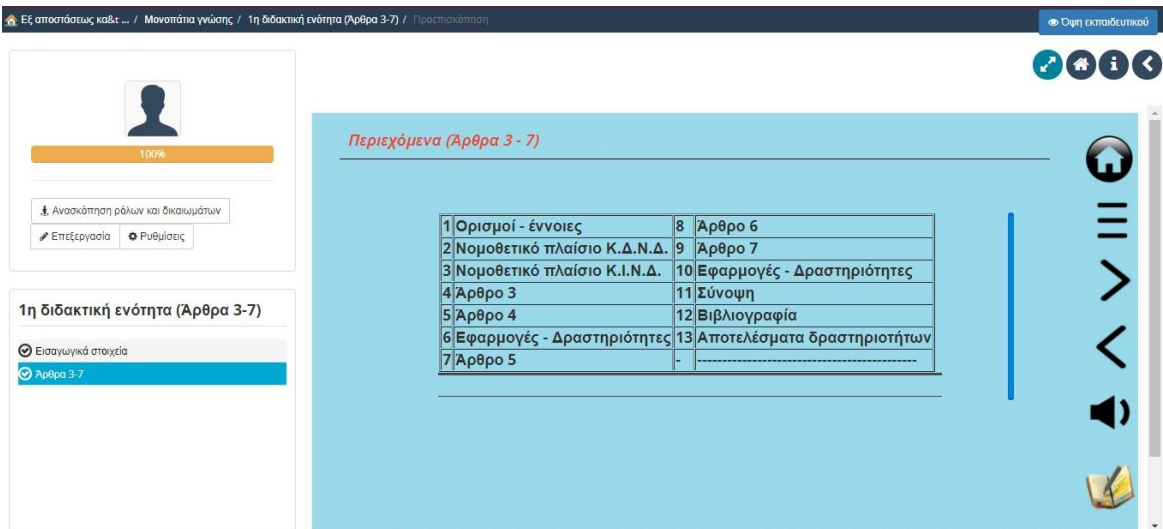
Επόμενη σελίδα

Προηγούμενη σελίδα

Ήχος

Βιβλιογραφία

Εικόνα 6 - Βοηθητικά κουμπιά πλοήγησης

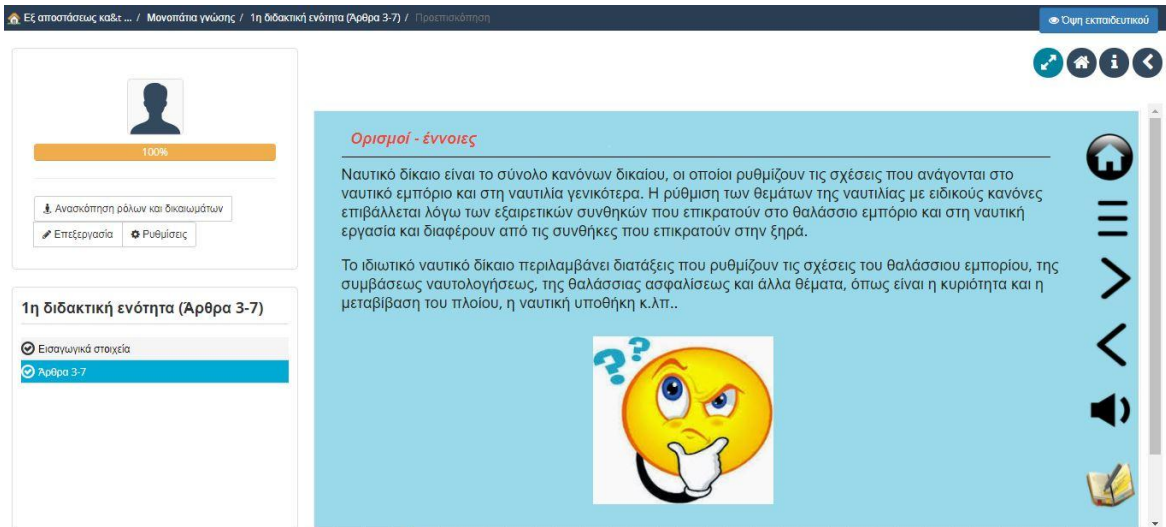
Περιεχόμενα (Άρθρα 3 - 7)

1 Ορισμοί - έννοιες	8 Άρθρο 6
2 Νομοθετικό πλαίσιο Κ.Δ.Ν.Δ.	9 Άρθρο 7
3 Νομοθετικό πλαίσιο Κ.Ι.Ν.Δ.	10 Εφαρμογές - Δραστηριότητες
4 Άρθρο 3	11 Σύνοψη
5 Άρθρο 4	12 Βιβλιογραφία
6 Εφαρμογές - Δραστηριότητες	13 Αποτελέσματα δραστηριοτήτων
7 Άρθρο 5	-

Εικόνα 7 - Περιεχόμενα

Εντός του μαθήματος υπάρχουν δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης με παροχή άμεσης ανατροφοδότησης. Ειδικότερα, στην 1^η διδακτική ενότητα, γίνεται μια εισαγωγή στις βασικές έννοιες του Κώδικα ώστε στη συνέχεια ο καταρτιζόμενος να προχωρήσει στην αναλυτική μελέτη των άρθρων (Εικόνα 8, 9).

Εξ αποστάσεως κατ... / Μονοπάτι γνώσης / 1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7) / Προεπισκόπηση

100%

Ανασκόπηση ρόλων και δικαιωμάτων
Επεξεργασία Ρυθμίσεις

1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7)

Εισαγωγικά στοιχεία
Άρθρα 3-7

Ορισμοί - έννοιες

Ναυτικό δίκαιο είναι το σύνολο κανόνων δικαίου, οι οποίοι ρυθμίζουν τις σχέσεις που ανάγονται στο ναυτικό εμπόριο και στη ναυτιλία γενικότερα. Η ρύθμιση των θεμάτων της ναυτιλίας με ειδικούς κανόνες επιβάλλεται λόγω των εξαιρετικών συνθηκών που επικρατούν στο θαλάσσιο εμπόριο και στη ναυτική εργασία και διαφέρουν από τις συνθήκες που επικρατούν στην ξηρά.

Το ιδιωτικό ναυτικό δίκαιο περιλαμβάνει διατάξεις που ρυθμίζουν τις σχέσεις του θαλάσσιου εμπορίου, της συμβάσεως ναυτολόγησως, της θαλάσσιας ασφαλίσεως και άλλα θέματα, όπως είναι η κυριότητα και η μεταβίβαση του πλοίου, η ναυτική υποθήκη κ.λπ..

Εικόνα 8 - Ορισμοί – έννοιες

Εξ αποστάσεως κατ... / Μονοπάτι γνώσης / 1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7) / Προεπισκόπηση

100%

Ανασκόπηση ρόλων και δικαιωμάτων
Επεξεργασία Ρυθμίσεις

1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7)

Εισαγωγικά στοιχεία
Άρθρα 3-7

Νομοθετικό πλαίσιο Κ.Δ.Ν.Δ.

Με το Ν.Δ. 187/1973 κυρώθηκε ο Κώδικας Δημόσιου Ναυτικού Δικαίου (ΚΔΝΔ) που άρχισε να ισχύει από την 3η Απριλίου 1974.

Ο ΚΔΝΔ περιλαμβάνει διατάξεις που αναφέρονται:

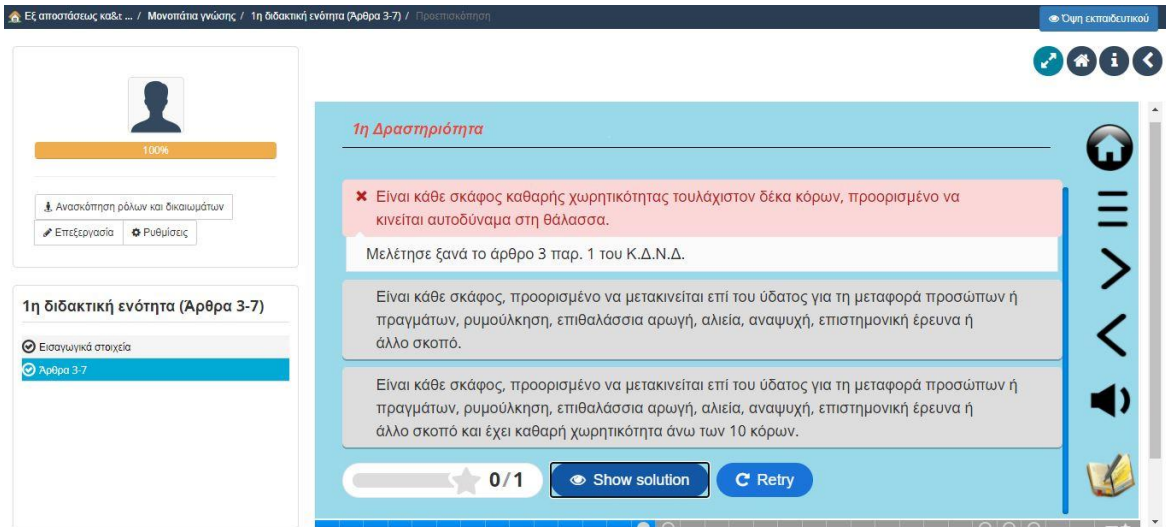
α) Στα πλοία και βοηθητικά ναυπηγήματα, όπως είναι η απόκτηση και αποβολή της εθνικότητας, η καταμέτρηση, η ασφάλεια, τα ναυτιλιακά έγγραφα.

β) Σε θέματα προσωπικού πλοίων όπως η απογραφή, η ναυτική εκπαίδευση, τα αποδεικτικά ναυτικής ικανότητας, οι συνθέσεις πληρωμάτων, η ναυτική εργασία, η ναυτολόγηση, η τροφοδοσία, τα καθήκοντα πλοιάρχου και πληρώματος.

Εικόνα 9 - Εισαγωγή στο νομοθετικό πλαίσιο

Στη συνέχεια, με έμφαση στην ανατροφοδότηση, επιλέχθηκαν δραστηριότητες για την αυτοαξιολόγηση του υποκειμένου (Εικόνες 10, 11)

Εξ αποστάσεως κατ... / Μονοπάτι γνώσης / 1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7) / Προεπισκόπηση

100%

Ανασκόπηση ρόλων και δικαιωμάτων
Επεξεργασία Ρυθμίσεις

1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7)

Εισαγωγικά στοιχεία
Άρθρα 3-7

1η Δραστηριότητα

✘ Είναι κάθε σκάφος καθαρής χωρητικότητας τουλάχιστον δέκα κόρων, προορισμένο να κινείται αυτοδύναμα στη θάλασσα.

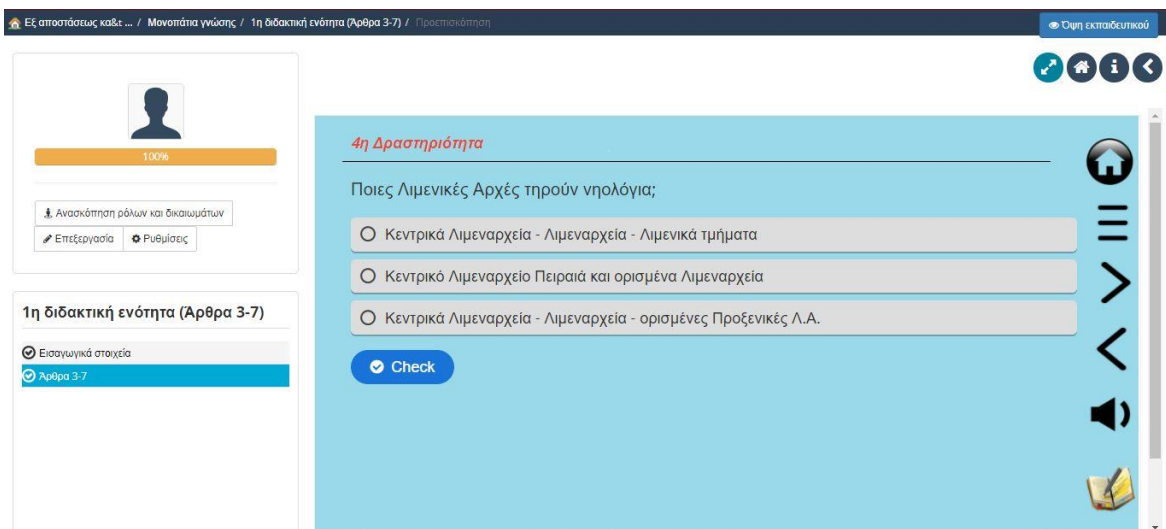
Μελέτησε ξανά το άρθρο 3 παρ. 1 του Κ.Δ.Ν.Δ.

Είναι κάθε σκάφος, προορισμένο να μετακινείται επί του ύδατος για τη μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων, ρυμούλκηση, επιθαλάσσια αρωγή, αλιεία, αναψυχή, επιστημονική έρευνα ή άλλο σκοπό.

Είναι κάθε σκάφος, προορισμένο να μετακινείται επί του ύδατος για τη μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων, ρυμούλκηση, επιθαλάσσια αρωγή, αλιεία, αναψυχή, επιστημονική έρευνα ή άλλο σκοπό και έχει καθαρή χωρητικότητα άνω των 10 κόρων.

0/1 Show solution Retry

Εικόνα 10 – Δραστηριότητες

Εξ αποστάσεως κατ... / Μονοπάτι γνώσης / 1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7) / Προεπισκόπηση

100%

Ανασκόπηση ρόλων και δικαιωμάτων
Επεξεργασία Ρυθμίσεις

1η διδακτική ενότητα (Άρθρα 3-7)

Εισαγωγικά στοιχεία
Άρθρα 3-7

4η Δραστηριότητα

Ποιες Λιμενικές Αρχές τηρούν νηολόγια;

Κεντρικά Λιμεναρχεία - Λιμεναρχεία - Λιμενικά τμήματα

Κεντρικό Λιμεναρχείο Πειραιά και ορισμένα Λιμεναρχεία

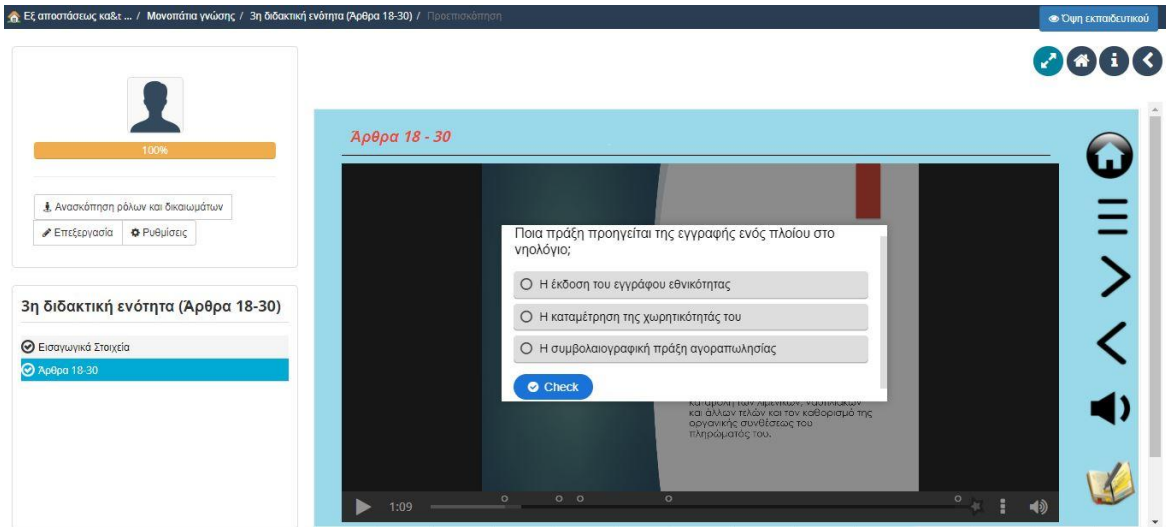
Κεντρικά Λιμεναρχεία - Λιμεναρχεία - ορισμένες Προξενικές Λ.Α.

Check

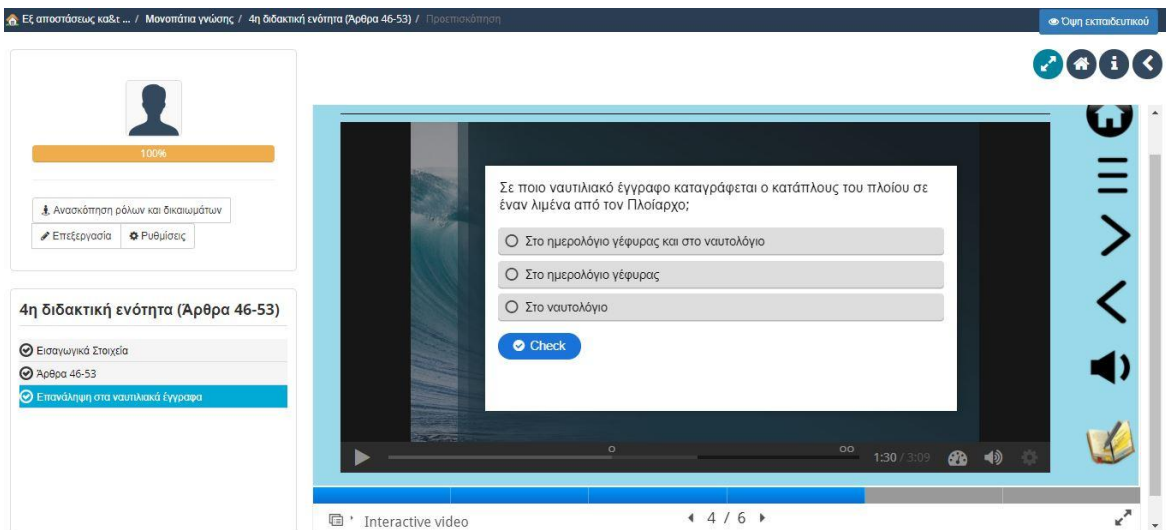
Εικόνα 11 - Δραστηριότητες

Σύμφωνα με τον Πολίτη (1994) «η συνδυασμένη οπτική και ακουστική παρουσίαση κάποιου θέματος παραμένει σε ποσοστό 50% στην ανθρώπινη μνήμη σε αντίθεση με τα ακούσματα που κατακρατούνται σε ποσοστό 20% και τα αναγνώσματα σε ποσοστό 10% περίπου». Με γνώμονα τα ανωτέρω δημιουργήθηκαν αλληλεπιδραστικά βίντεο (interactive video) σε σημεία του εκπαιδευτικού υλικού όπου έπρεπε να δοθεί περισσότερη έμφαση (Εικόνες 12, 13).

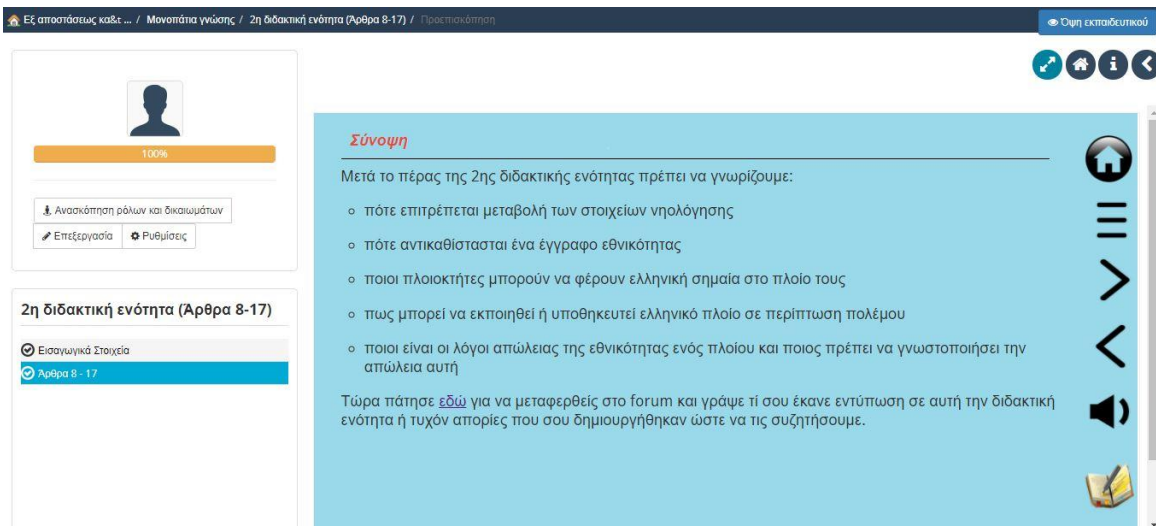
Εικόνα 12 - Interactive video 3ης Δ.Ε.

Εικόνα 13 - Interactive video 4ης Δ.Ε.

Η συνεργασία είναι η ενέργεια που προωθεί την ανταλλαγή γνώσεων ενός ατόμου με τα άλλα μέλη της ομάδας για την επίτευξη κοινής και συγκλίνουσας γνώσης. Προκειμένου να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο σύγκλισης της γνώσης, τα άτομα πρέπει να χρησιμοποιούν δεξιότητες κριτικής σκέψης, που περιλαμβάνουν την ανάλυση, τη σύνθεση, την αξιολόγηση, την εφαρμογή και την ανασύσταση της πληροφορίας σε γνώση (Draper, 2015). Οι θέσεις της συνεργατικής μάθησης συσχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τη φιλοσοφία της εξΑΕ, κυρίως, στο σημείο της αυτονομίας του μαθητή στη διεργασία της μάθησης και τη μαθητικοκεντρική προσέγγιση της γνώσης. Σε αντίθεση με την ατομική μάθηση, οι μαθητές συμμετέχουν σε μια συνεργατική διαδικασία μάθησης με

σκοπό την αξιοποίηση των πόρων και των ικανοτήτων του άλλου σε ένα περιβάλλον όπου τα άτομα αλληλοεξαρτώνται και ταυτόχρονα είναι υπεύθυνα το ένα για το άλλο (Tramonti et al., 2015). Στο εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε οι καταρτιζόμενοι είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις και να μάθουν συνεργατικά (Εικόνες 14, 15)

Εξ αποστάσεως κατ... / Μοναπία γνώσης / 2η διδακτική ενότητα (Άρθρα 8-17) / Πρακτική άσκηση

Οδηγ. εκπαιδευτικού

100%

Ανασκόπηση ρόλων και δικαιωμάτων
Επέξεργασία Ρυθμίσεις

2η διδακτική ενότητα (Άρθρα 8-17)

Εισαγωγικά Στοιχεία
Άρθρα 8 - 17

Σύνοψη

Μετά το πέρας της 2ης διδακτικής ενότητας πρέπει να γνωρίζουμε:

- οπότε επιτρέπεται μεταβολή των στοιχείων νηολόγησης
- οπότε αντικαθίσταται ένα έγγραφο εθνικότητας
- οποιοί πλοιοκτήτες μπορούν να φέρουν ελληνική σημαία στο πλοίο τους
- πως μπορεί να εκποιηθεί ή υποθηκευτεί ελληνικό πλοίο σε περίπτωση πολέμου
- ποιοί είναι οι λόγοι απώλειας της εθνικότητας ενός πλοίου και ποιος πρέπει να γνωστοποιήσει την απώλεια αυτή

Τώρα πάτησε [εδώ](#) για να μεταφερθείς στο forum και γράψε τί σου έκανε εντύπωση σε αυτή την διδακτική ενότητα ή τυχόν απορίες που σου δημιουργήθηκαν ώστε να τις συζητήσουμε.

Εικόνα 14 - Διαφάνεια σύνοψης

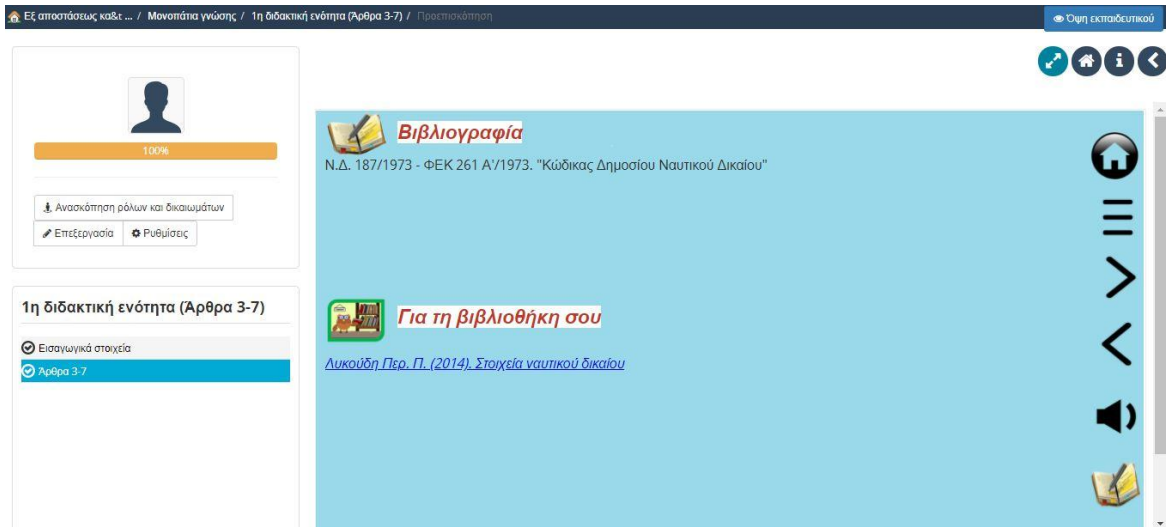
Συζήτηση - Ανατροφοδότηση

Μετά το πέρας κάθε διδακτικής ενότητας γράψτε τι θεωρήσατε πιο σημαντικό σε αυτήν και τι απορίες σας δημιουργήθηκαν που πιθανόν να μην απαντήθηκαν από το εκπαιδευτικό υλικό

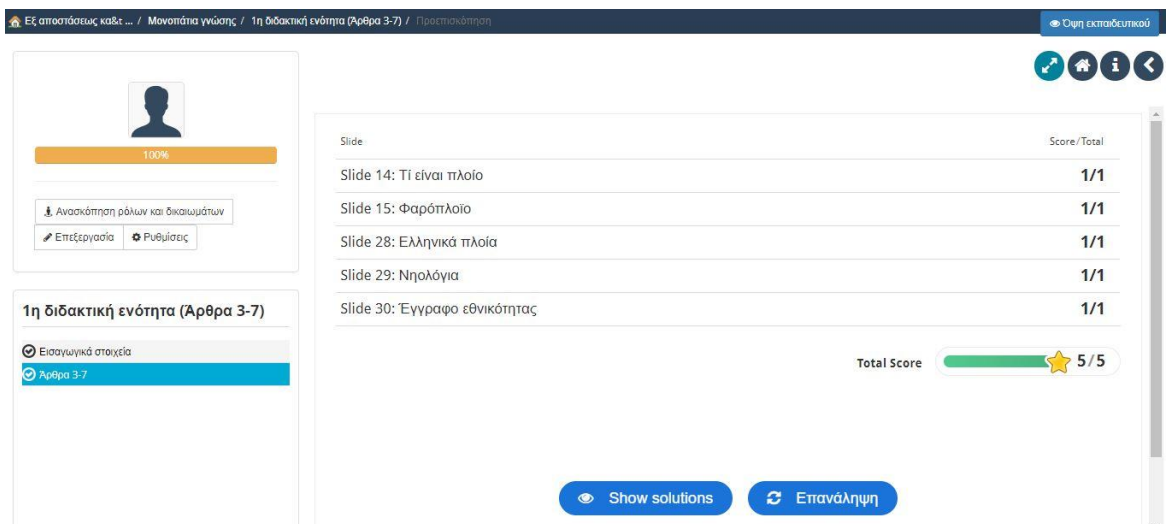
4η διδακτική ενότητα Από Στέλιος Λυμπερίδης Νοέμβριος 04, 2020 στις 08:40	0 Απαντήσεις 18 Εμφανίσεις	✓ Νοέμβριος 04, 2020 στις 08:40 Από Στέλιος Λυμπερίδης
2η διδακτική ενότητα Από Στέλιος Λυμπερίδης Νοέμβριος 04, 2020 στις 08:39	0 Απαντήσεις 5 Εμφανίσεις	✓ Νοέμβριος 04, 2020 στις 08:39 Από Στέλιος Λυμπερίδης
1η διδακτική ενότητα Από Στέλιος Λυμπερίδης Νοέμβριος 04, 2020 στις 08:38	0 Απαντήσεις 8 Εμφανίσεις	✓ Νοέμβριος 04, 2020 στις 08:38 Από Στέλιος Λυμπερίδης
3η διδακτική ενότητα Από Στέλιος Λυμπερίδης Νοέμβριος 04, 2020 στις 08:39	0 Απαντήσεις 6 Εμφανίσεις	✓ Νοέμβριος 04, 2020 στις 08:39 Από Στέλιος Λυμπερίδης

Εικόνα 15 - Forum

Στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας παρουσιάζεται η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού και παρέχεται η δυνατότητα λήψης ψηφιακού υλικού για μελλοντική χρήση από τον καταρτιζόμενο (Εικόνα 16). Επιπρόσθετα, στην τελευταία διαφάνεια κάθε ενότητας ο καταρτιζόμενος μπορεί να δει τις επιδόσεις του στις δραστηριότητες που πραγματοποίησε (Εικόνα 17).

Εικόνα 16 - Βιβλιογραφία

Slide	Score/Total
Slide 14: Τι είναι πλοίο	1/1
Slide 15: Φαρόπλοιο	1/1
Slide 28: Ελληνικά πλοία	1/1
Slide 29: Νηολόγια	1/1
Slide 30: Έγγραφο εθνικότητας	1/1

Total Score ██████████ ★ 5/5

Εικόνα 17 - Αποτελέσματα δραστηριοτήτων

3.4.5 Χρονική περίοδος έρευνας

Η έρευνα ξεκίνησε το πρώτο πενήτημερο του Νοεμβρίου 2020 και ολοκληρώθηκε στις 18 Νοεμβρίου 2020.

3.4.6 Δείγμα έρευνας

Το δείγμα έρευνας ήταν 6 στελέχη ΛΣ-ΕΛΑΚΤ, πέντε άντρες και μία γυναίκα, ένας Αξιωματικός εκ Σχολής Δοκίμων Υπαξιωματικών ΛΣ, 3 Ανθυπασπιστές εκ Σχολής Δοκίμων Υπαξιωματικών ΛΣ, ένας Ανθυπασπιστής εκ σχολής Λιμενοφυλάκων και μία Υπαξιωματικός από σχολή Λιμενοφυλάκων. Από τους ανωτέρω οι πέντε είναι απόφοιτοι

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ένας είναι απόφοιτος Ακαδημίας Εμπορικού Ναυτικού (Μηχανικός). Αναλυτικότερα ως προς τον τόπο υπηρετήσης-διαμονής, ένας υπηρετεί σε Περιπολικό σκάφος του Κεντρικού Λιμεναρχείου Ρόδου ως προϊστάμενος και μηχανικός, ένας υπηρετεί στο Γραφείο Λιμενικής Αστυνομίας του Κεντρικού Λιμεναρχείου Ρόδου, ένας υπηρετεί στο Γραφείο Ασφάλειας – Δίωξης Ναρκωτικών του Κεντρικού Λιμεναρχείου Καβάλας και τρεις στον Τομέα Ασφάλειας – Ανάκρισης του Κεντρικού Λιμεναρχείου Χανίων.

3.4.7 Περιορισμοί έρευνας

Βασικοί περιορισμοί της έρευνας ήταν οι ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούσαν την περίοδο αυτή. Συγκεκριμένα, λόγω της πανδημίας SARS-CoV-2 και των συνθηκών που επικρατούσαν στο Αν. Αιγαίο το σύνολο των στελεχών του ΛΣ-ΕΛΑΚΤ ήταν επιφορτισμένα με εθνικής σημασίας αποστολές. Ως αποτέλεσμα, το δείγμα ήταν μικρό και υπήρξε αδυναμία γενίκευσης των αποτελεσμάτων που αναλύθηκαν. Έτσι, το σύνολο των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας έχει μάλλον χαρακτήρα ενδείξεων παρά γενικεύσιμων αποτελεσμάτων.

3.4.8 Μέσα συλλογής δεδομένων

Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη. Η συνέντευξη είναι ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου. Πρόκειται για την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία μεταξύ προσώπων, που καθοδηγείται από τον ερευνητή ή ερωτώντα με στόχο την απόσπαση πληροφοριών σχετιζόμενων με το αντικείμενο της έρευνας (Cohen & Manion, 1992). Οι συνεντεύξεις ως μέθοδος συλλογής δεδομένων διακρίνονται σε τρία είδη: α) η πλήρως δομημένη συνέντευξη β) η ημιδομημένη συνέντευξη και γ) η μη δομημένη συνέντευξη (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Οι λιγότερο δομημένες προσεγγίσεις χρησιμοποιούνται στα ποιοτικά σχέδια και αποτελούνται κατά κανόνα από ανοιχτού τύπου ερωτήσεις που «επιτρέπουν στον ερωτώμενο μεγαλύτερη ευελιξία στην απόκριση» (Robson, 2007). Η ημιδομημένη συνέντευξη έχει προκαθορισμένες, κατά κάποιο τρόπο ερωτήσεις, αλλά η διάταξη μπορεί να αλλάξει ανάλογα με την αντίληψη του συνεντευκτή, ή ακόμη, να παραλειφθούν ερωτήσεις ή και να προστεθούν επιπλέον ερωτήσεις. Η μη δομημένη συνέντευξη επιτρέπει μεγάλη ευελιξία και εις βάθος εξέταση του θέματος, αφού η συζήτηση κινείται

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

στο πλαίσιο μία γενικής περιοχής (Mason, 2009 & Robson, 2010, όπ. αναφ. Ίσαρη & Πουρκός, 2015).

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί το θεμελιώδες στοιχείο σε κάθε έρευνα, στις έρευνες πεδίου και σε άλλες δραστηριότητες που χρειάζονται για τη συγκέντρωση πληροφοριών, στοιχείων και δεδομένων. Έτσι, η κατασκευή ενός ερωτηματολογίου είναι πολύ σημαντική επειδή αυτό παρέχει ουσιαστικά τα δεδομένα της έρευνας, οπότε θα πρέπει να τηρούνται κάποιες αρχές για να είναι αξιοποιήσιμη η πληροφορία που προκύπτει

Για την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο είναι διαρθρωμένο σε εννέα βασικούς άξονες και δημογραφικά στοιχεία απαραίτητα για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλλο	Άντρας	Γυναίκα		
2. Ηλικία	22-30	31-40	41-50	>51
3. Χρόνια Προϋπηρεσίας	0-4	5-10	11-20	>20
4. Επίπεδο σπουδών Λύκειο	ΑΕΙ/ΤΕΙ	Μεταπτυχιακό		
5. Σχολή ΛΣ-ΕΛΑΚΤ	Σχ. Δ.Λ/Φ	ΣΔΥΛΣ	ΣΔΣΛΣ	
6. Βαθμολογική κατηγορία	Λ/Φ	Υπαξ/κός	Ανθ/στής	Αξ/κός
7. Περιφέρεια ΛΣ-ΕΛΑΚΤ	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η 5 ^η 6 ^η 7 ^η 8 ^η 9 ^η
8. Είστε εξοικειωμένοι με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).				
9. Χρησιμοποιείτε τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη.				
10. Είστε εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ.				
11. Είστε εξοικειωμένοι με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).				

Α. Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση του Ε.Υ.

- A.1. Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση.
- A.2. Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ).
- A.3. Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων.
- A.4. Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών.
- A.5. Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.

B. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου

- B.1. Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη.
- B.2. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.
- B.3. Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας.
- B.4. Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη.
- B.5. Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική.
- B.6. Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης.
- B.7. Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο.
- B.8. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες.
- B.9. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video.
- B.10. Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση.

Γ. Ευχρηστία του Ε.Υ.

- Γ.1. Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.
- Γ.2. Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.
- Γ.3. Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη.
- Γ.4. Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Δ.1. Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Δ.2. Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες).

Δ.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.

Ε. Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Ε.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

Ε.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

Ε.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.

Ε.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.

Ε.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.

Ε.6. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.

Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

Στ.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.

Στ.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Στ.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου.

Στ.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.

Στ.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.

Z. Σκοπός / Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Z.1. Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.

Z.2. Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα.

Z.3. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.

Z.4. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.

Z.5. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.

Z.6. Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

H. Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης

H.1. Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου. (Πολυμεσική Αρχή)

H.2. Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο. (Πολυμεσική Αρχή)

H.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). (Αρχή της Τροπικότητας)

H.4. Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο. (Αρχή της Συνοχής)

H.5. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. (Αρχή της Προσωποποίησης)

H.6. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου. (Αρχή της Προσωποποίησης)

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

- H.7. Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Προσωποποίησης)
- H.8. Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. (Αρχή της Φωνής)
- H.9. Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. (Αρχή της Εικόνας)
- H.10. Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά. (Αρχή της Κατάτμησης)
- H.11. Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. (Αρχή της Προσωποποίησης)
- H.12. Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Κατάτμησης)
- H.13. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών. (Αρχή της Σηματοδότησης)
- H.14. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.). (Αρχή της Σηματοδότησης)
- H.15. Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Προπαίδευσης)

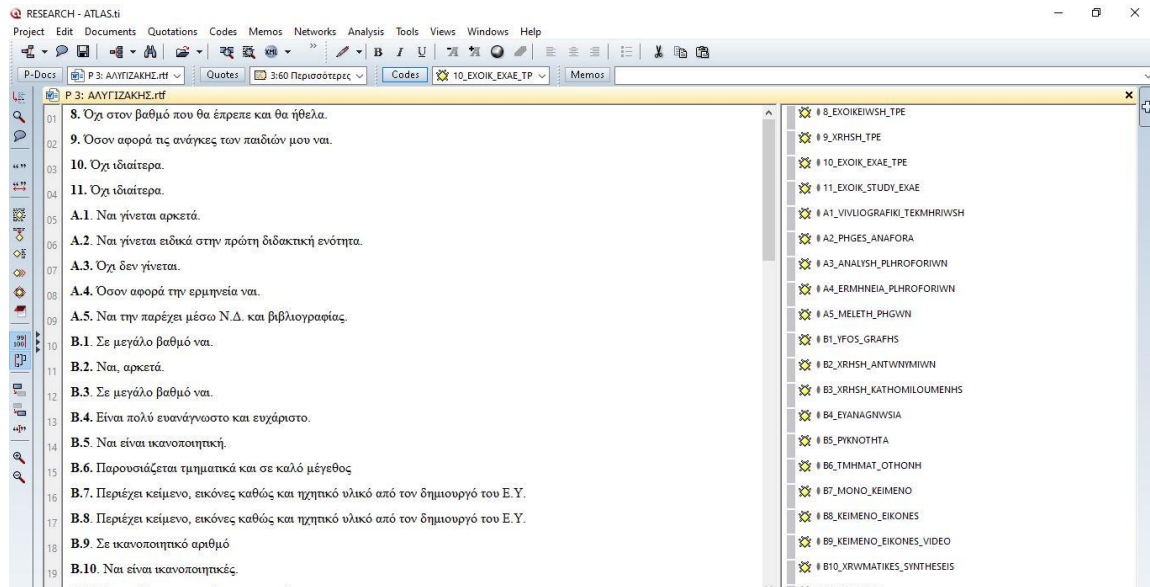
Θ. Γενικές Επισημάνσεις

- Θ.1. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;
- Θ.2. Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

3.4.10 Μέθοδος ανάλυσης – κωδικοποίηση δεδομένων

Στην παρούσα εργασία, όπως αναφέρεται παραπάνω εφαρμόστηκε ποιοτική μεθοδολογία έρευνας, ενώ η ανάλυση έγινε με την τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου (content analysis). Θεωρείται από τις εγκυρότερες τεχνικές ανάλυσης στις κοινωνικές επιστήμες. Με τη χρήση αυτής της τεχνικής γίνεται μια προσπάθεια ποσοτικοποίησης των περιεχομένων των τεκμηρίων καταγράφοντας τη συχνότητα εμφάνισης τους, τα οποία προκύπτουν από συγκεκριμένα ερωτήματα ή κατηγορίες. Μονάδα ανάλυσης θεωρήθηκε η

πρόταση και ως μονάδα μέτρησης λήφθηκε η αξία που παρουσιάζει η κάθε φράση ανάλυσης ως προς το σκοπό της έρευνας, ανεξαρτήτως της συχνότητας εμφάνισης κάθε στοιχείου, καθώς ακόμη και τα στοιχεία που εμφανίζονται σπανιότατα μπορεί να έχουν μεγάλη αξία. Σε κάποιες περιπτώσεις (ελάχιστες) ως μονάδα ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε η περίοδος προκειμένου να αποδοθεί καλύτερα το νόημα.

Εικόνα 18 - Απαντήσεις στελεχών

Για την ανάλυση του περιεχομένου των κειμένων χρησιμοποιήθηκε το ειδικό λογισμικό Atlas.ti 7, το οποίο δίνει τη δυνατότητα ταξινόμησης των αξόνων και των βασικών κριτηρίων τους, αλλά και καταμέτρησης της συχνότητας εμφάνισης του κάθε άξονα και κάθε βασικού του κριτηρίου στο σύνολο των απόψεων που διερευνούνται (Gregorio, 2009). Τα κείμενα, αποτέλεσαν ξεχωριστά αρχεία ανάλυσης, δακτυλογραφήθηκαν και αποθηκεύτηκαν σε μορφοποίηση εμπλουτισμένου κειμένου rtf (rich text format) και με αυτή τη μορφή εισήχθησαν στο ειδικό λογισμικό. Στη συνέχεια έγινε η κωδικοποίηση των απόψεων των στελεχών, αντιστοιχίζοντας έναν άξονα και ένα βασικό αντικείμενό του, με μορφή πλαγιότιτλων, σε κάθε πρόταση της έκθεσης. Η κατηγοριοποίηση έγινε με βάση τους άξονες και τα βασικά αντικείμενα της αξιολόγησης τα οποία προέκυψαν από την έρευνα αξιολόγησης του εν λόγω προγράμματος, η οποία πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων που δόθηκαν στα στελέχη. Για τη διασφάλιση της εγκυρότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος κατηγοριοποίησης των αξόνων και των βασικών αντικειμένων τους, λήφθηκαν υπόψη οι αρχές:

- α) της αντικειμενικότητας (objectivity): η ταξινόμηση ενός σημασιολογικού στοιχείου σε κατηγορίες δεν εξαρτάται από την προσωπικότητα εκείνου που την εκτελεί, αλλά στην συμπεφωνημένη, διακριτή, «ειδοποιό διαφορά» κάθε κατηγορίας,
- β) εξαντλητικότητας (Exhaustivity): όλες οι ενότητες ανάλυσης μπορούν να υπαχθούν στις συγκεκριμένες κατηγορίες που καθορίστηκαν,
- γ) καταλληλότητας (Correctness): όλες οι κατηγορίες ταιριάζουν στο σκοπό της έρευνας και στο περιεχόμενο που αναλύεται,
- δ) αμοιβαίου αποκλεισμού (Exclusivity): μια ενότητα ανάλυσης δεν μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ταυτόχρονα σε δύο κατηγορίες (Τζάνη, 2005).

Τα δεδομένα κατηγοριοποιήθηκαν σε εννέα άξονες με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα και τις βασικές αρχές της Εξαε και της εκπαίδευσης ενηλίκων:

1^{ος} άξονας: Επιστημονική συνοχή/Τεκμηρίωση του Ε.Υ.	
1	Παράθεση πληροφοριών απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση
2	Αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών
3	Συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων
4	Εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών
5	Δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές
2^{ος} άξονας: Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου	
1	Ύφος γραφής
2	χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών
3	Χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας
4	Ευανάγνωστη γραφή του Ε.Υ.
5	Πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ.
6	Τμηματική παρουσίαση Ε.Υ. στο μέγεθος της οθόνης
7	Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο
8	Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες
9	Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video
10	Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ.
3^{ος} άξονας: Ευχρηστία του Ε.Υ.	
1	Κατανόηση & αναγνωρισιμότητα των κουμπιών
2	Κατανόηση & αναγνωρισιμότητα εικονιδίων

3	Πλοήγηση στο Ε.Υ.
4	Αναμενόμενη παραπομπή υπερσυνδέσμων του Ε.Υ.
4^{ος} άξονας: Το Ε.Υ. υποστηρίζει – καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του	
1	Παροχή συμβουλών για τη μελέτη
2	Υποστήριξη προς τον εκπαιδευόμενο προκειμένου δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία
3	Υπαρξη επεξηγηματικών σχολίων τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή
5^{ος} άξονας: Το Ε.Υ. υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του	
1	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για έκφραση απόψεων
2	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για διατύπωση ερωτήσεων σε σημαντικά ζητήματα
3	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για συναισθηματική εμπλοκή
4	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για ανταλλαγή απόψεων
5	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν να θεωρηθεί ο εκπαιδευόμενος ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας
6	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για ενσωμάτωση/εμπλουτισμό απόψεων
6^{ος} άξονας: Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα Αναστοχασμού – Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο	
1	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση
2	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης
3	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση
4	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την συσχέτιση των νέων δεδομένων
5	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την εφαρμογή της νέας γνώσης
7^{ος} άξονας: Σκοπός/Προσδοκώμενα αποτελέσματα	
1	Σαφής διατύπωση του σκοπού κάθε Δ.Ε.
2	Σαφής διατύπωση του προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε Δ.Ε.
3	Παρακίνηση από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων
4	Παρακίνηση από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο δεξιοτήτων
5	Παρακίνηση από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο στάσεων
6	Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
8^{ος} άξονας: Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής	

Μάθησης	
1	Ύπαρξη συνδυασμού κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική Αρχή)
2	Χρήση εικόνων προς βοήθεια κατανόησης (Πολυμεσική Αρχή)
3	Ύπαρξη στοιχείων αφήγησης (Αρχή της Τροπικότητας)
4	Ύπαρξη μη σχετικών πληροφοριών (Αρχή της Συνοχής)
5	Χρήση φιλικής γλώσσας (Αρχή της Προσωποποίησης)
6	Χρήση δευτέρου προσώπου (Αρχή της Προσωποποίησης)
7	Χρήση ηχητικής παρουσίασης του γνωστικού αντικειμένου (Αρχή της Προσωποποίησης)
8	Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή της Φωνής)
9	Εμφάνιση φιλικού χαρακτήρα (Αρχή της Εικόνας)
10	Τμηματική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου (Αρχή της Κατάτμησης)
11	Ύπαρξη διαδραστικών δραστηριοτήτων με ανατροφοδότηση (Αρχή της Προσωποποίησης)
12	Ύπαρξη μακροσκελών κειμένων (Αρχή της Κατάτμησης)
13	Ύπαρξη σαφών οδηγιών για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων (Αρχή της Σηματοδότησης)
14	Ύπαρξη στοιχείων επισήμανσης (Αρχή της Σηματοδότησης)
15	Ύπαρξη εισαγωγικών δραστηριοτήτων (Αρχή της Σηματοδότησης)
9^{ος} άξονας: Γενικές Επισημάνσεις	
1	Τρία δυνατότερα στοιχεία Ε.Υ.
2	Τρεις προτεινόμενες αλλαγές για βελτίωση του Ε.Υ.

«Στέλιος Λυμπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Code Manager [HU: RESEARCH]

Codes Edit Miscellaneous Output View

Search (Name)

Name	Gro...	De...	Author	Created	Modified	Families
10_EXOIK_EXAE_TPE	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
11_EXOIK_STUDY_EXAE	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
8_EXOIKEIWSH_TPE	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
9_XRHSH_TPE	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
A1_VIVLIOGRAFIKI_TKMHRIWSH	6	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
A2_PHGES_ANAFORA	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
A3_ANALYSH_PLHROFORIWN	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
A4_ERMHNEIA_PLHROFORIWN	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
A5_MELETH_PHGWN	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B1_YFOS_GRAFHS	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B10_XRWMATIKES_SYNTHESEIS	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B2_XRHSH_ANTWNMYMIWN	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B3_XRHSH_KATHOMILOUMENHS	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B4_EVANAGNWSIA	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B5_PYKNOTHTA	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B6_TMHMAT_OTHONH	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B7_MONO_KEIMENO	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B8_KEIMENO_EIKONES	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
B9_KEIMENO_EIKONES_VIDEO	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
C1_KOUMPIA	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
C2_EIKONIDIA	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
C3_PLOHGSH	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
C4_LINKS	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
D1_SYMVOULES_MELETHS	5	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
D2_SHMEIA_EMFASHS	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
D3_EPEXHGHMATIKA_SXOLIA	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
E1_DRASTHRIOTHTES_ENTHARY...	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
E2_DRASTHRIOTHTES_ENTHARY...	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
E3_DRASTHRIOTHTES_ENTHARY...	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
E4_DRASTHRIOTHTES_ENTHARY...	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
E5_DRASTHRIOTHTES_ENTHARY...	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
E6_DRASTHRIOTHTES_ENTHARY...	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
H1_SYND_KEIMENO_EIKONA	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
H10_KATATMHSH_TMHMATIKA	4	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	
H11_DIADRAST_DRASTHRIOTHTES	3	0	Super	11/11/20...	14/11/20...	

60 Codes

Εικόνα 19 - Κωδικοποίηση

Quotation Manager [HU: RESEARCH]

Quotations Edit Miscellaneous Output View

Search (Id, Name)

Id	Name	Primary Doc	Codes	Size	Start	De...	Author	Created	Modified
3:27	Όχι δεν υπάρχουν.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	E1_DRASTHRIOTHTES_ENTHARYNS...	1	27	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:28	Ναι εμπεριέχει.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	E2_DRASTHRIOTHTES_ENTHARYNS...	1	28	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:29	Ναι διότι είναι μέρος της καθ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	E3_DRASTHRIOTHTES_ENTHARYNS...	1	29	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:30	Ναι για την κατανόηση και ερμ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	E4_DRASTHRIOTHTES_ENTHARYNS...	1	30	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:31	Προφανώς και εμπεριέχει.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	E5_DRASTHRIOTHTES_ENTHARYNS...	1	31	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:32	Ναι εμπεριέχει.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	E6_DRASTHRIOTHTES_ENTHARYNS...	1	32	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:33	Ναι μέσω των ερωτήσεων ανά θε...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	ST1_DRATS_AYTOXILIOLOGHSHS	1	33	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:34	Ναι εμπεριέχει.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	ST2_DRAST_KRITIKH	1	34	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:35	στην πράξη ή φύση της δουλειά...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	ST3_DRAST_DIALOXI	1	35	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:36	Ναι ομοίως με παραπάνω.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	ST4_DRAST_NEW_DATA	1	36	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:37	Ναι εμπεριέχει.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	ST5_DRAST_NEW_KNOW	1	37	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:38	Ναι με εκάθερο τρόπο.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	Z1_SKOPOS	1	38	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:39	Διατυπώνονται σαφώς σε κάθε δ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	Z2_PROSDOKOMENA_DIDAKT	1	39	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:40	Ναι τον παρακινούν τον εκπαιδ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	Z3_PROSDOKOMENA_KNOW	1	40	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:41	Ναι τον παρακινούν τον εκπαιδ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	Z4_PROSDOKOMENA_SKILLS	1	41	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:42	Ναι τον παρακινούν τον εκπαιδ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	Z5_PROSDOKOMENA_SKILLS	1	42	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:43	Ναι την ελέγχει στο τέλος καθ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	Z6_PROSDOKOMENA_RESULTS	1	43	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:44	Ναι υπάρχει.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H1_SYND_KEIMENO_EIKONA	1	44	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:45	Ναι βοηθάει πολύ.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H2_XRHSH_EIKONIWN	1	45	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:46	Ναι υπάρχουν.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H3_AFHGHSH_PERIGRAFH	1	46	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:47	Όχι δεν υπάρχουν.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H4_MH_SXETIKA	1	47	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:48	Ναι γίνεται.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H5_XRHSHS_FILIKHS_GLWSSAS	1	48	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:49	Ναι γίνεται.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H6_XRHSHS_DEFFTEROU	1	49	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:50	Ναι γίνεται.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H7_HXHTIKH_PAROUSIASH	1	50	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:51	Είναι φωκίο.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H8_YFOS_HXHT_PAROUSIASHS	1	51	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:52	Όχι δεν εμφανίζεται.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H9_AVATAR	1	52	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:53	Ναι υπάρχουν τμηματικά θεματικ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H10_KATATMHSH_TMHMATIKA	1	53	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:54	Ναι σε κάθε κείμενο σημείο του ...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H11_DIADRAST_DRASTHRIOTHTES	1	54	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:55	Όχι δεν υπάρχουν.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H12_KATATMHSH_MAKROSKEKH	1	55	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:56	Ναι υπάρχουν πολύ αναλυτικές ο...	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H13_ODHGIES_YILOPOIHSHS	1	56	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:57	Ναι όπου χρειάζεται.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H14_STOIXEIA_EPISHMANHS	1	57	1	Super	14/11/20...	14/11/20...
3:58	Ναι υπάρχουν.	ΑΥΤΙΖΑΚΗΣ.rtf	H15_EISAG_DRASTHRIOTHTES	1	58	1	Super	14/11/20...	14/11/20...

Εικόνα 20 - Αντιστοίχιση

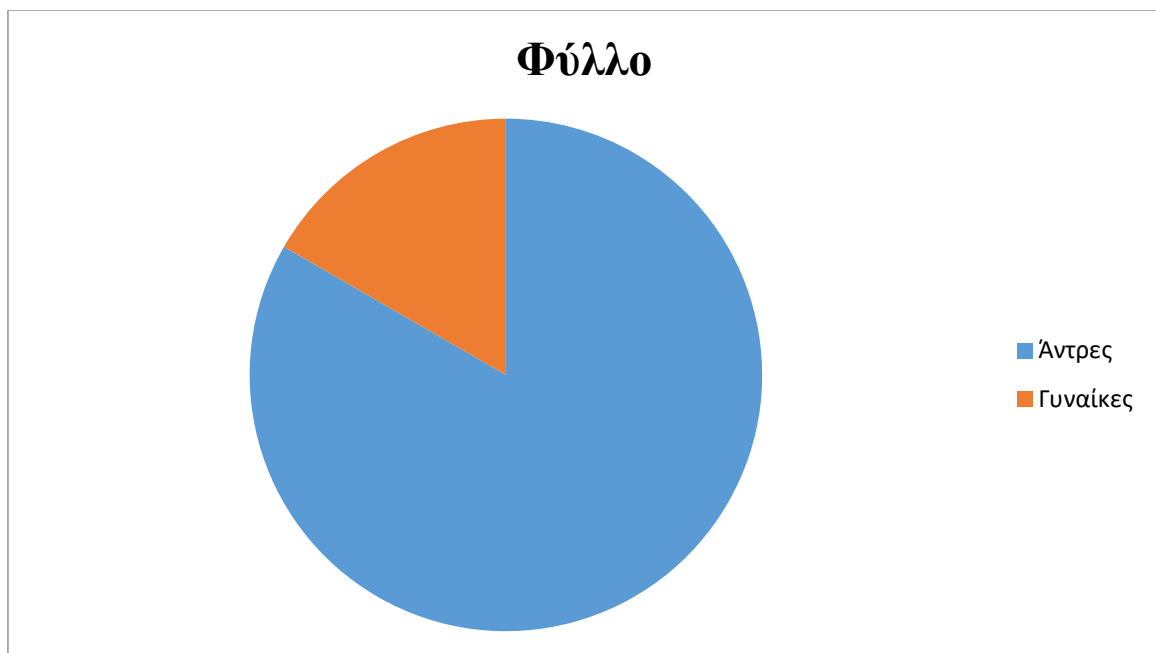
4. Αποτελέσματα έρευνας

4.1 Προφίλ δείγματος

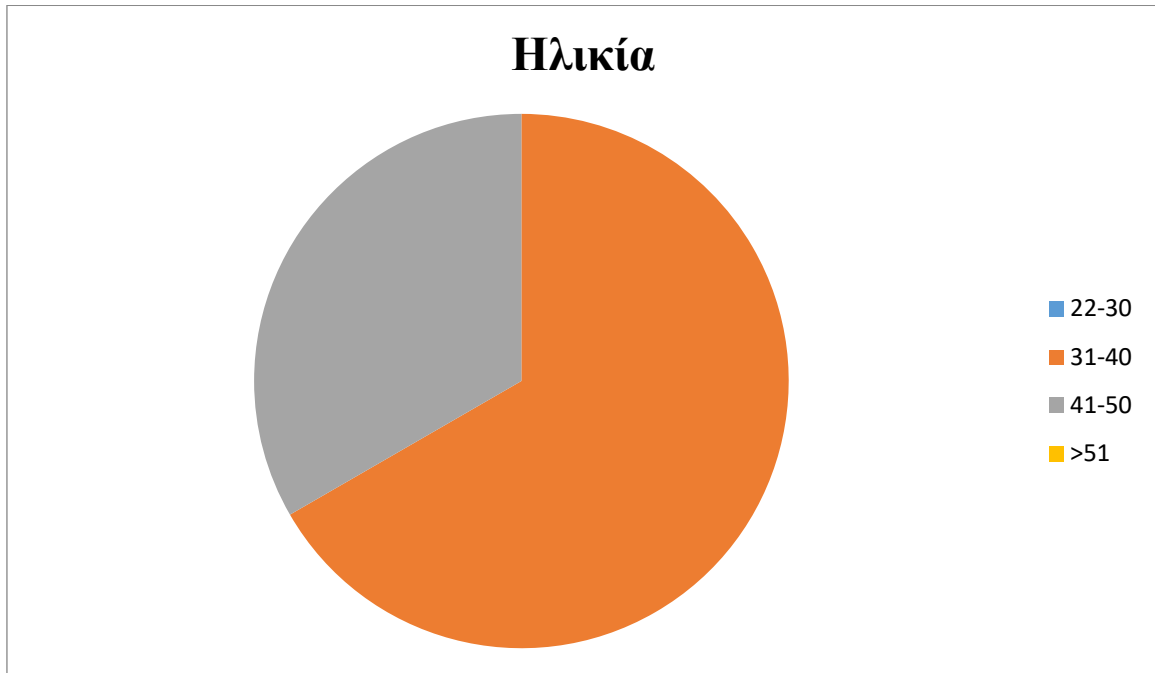
Όπως αναφέρθηκε παραπάνω στην αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού συμμετείχαν έξι στελέχη του ΛΣ.ΕΛΑΚΤ. Η επιλογή των συμμετεχόντων έγινε με συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία θεωρήθηκαν σημαντικά για την εξυπηρέτηση των στόχων της έρευνας. Τα απαραίτητα στοιχεία παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα και στις εικόνες.

Κωδική ονομασία	Ηλικία	Χρόνια προϋπηρεσίας	Επίπεδο σπουδών	Σχολή ΛΣ-ΕΛΑΚΤ	Βαθμ. κατηγορία	ΠΕΔΙΛΣ
Σ1	41-50	11-20	ΑΕΝ	ΣΔΥΛΣ	ΑΞ	8 ^Η
Σ2	41-50	>20	ΑΕΙ	ΣΧ. Λ/Φ	ΑΝΘ/ΣΤΗΣ	7 ^Η
Σ3	31-40	11-20	ΑΕΙ	ΣΔΥΛΣ	ΑΝΘ/ΣΤΗΣ	7 ^Η
Σ4	31-40	11-20	ΑΕΙ	ΣΔΥΛΣ	ΑΝΘ/ΣΤΗΣ	2 ^Η
Σ5	31-40	11-20	ΑΕΙ	ΣΧ. Λ/Φ	ΥΠΑΞ	7 ^Η
Σ6	31-40	11-20	ΑΕΙ	ΣΔΥΛΣ	ΑΝΘ/ΣΤΗΣ	8 ^Η

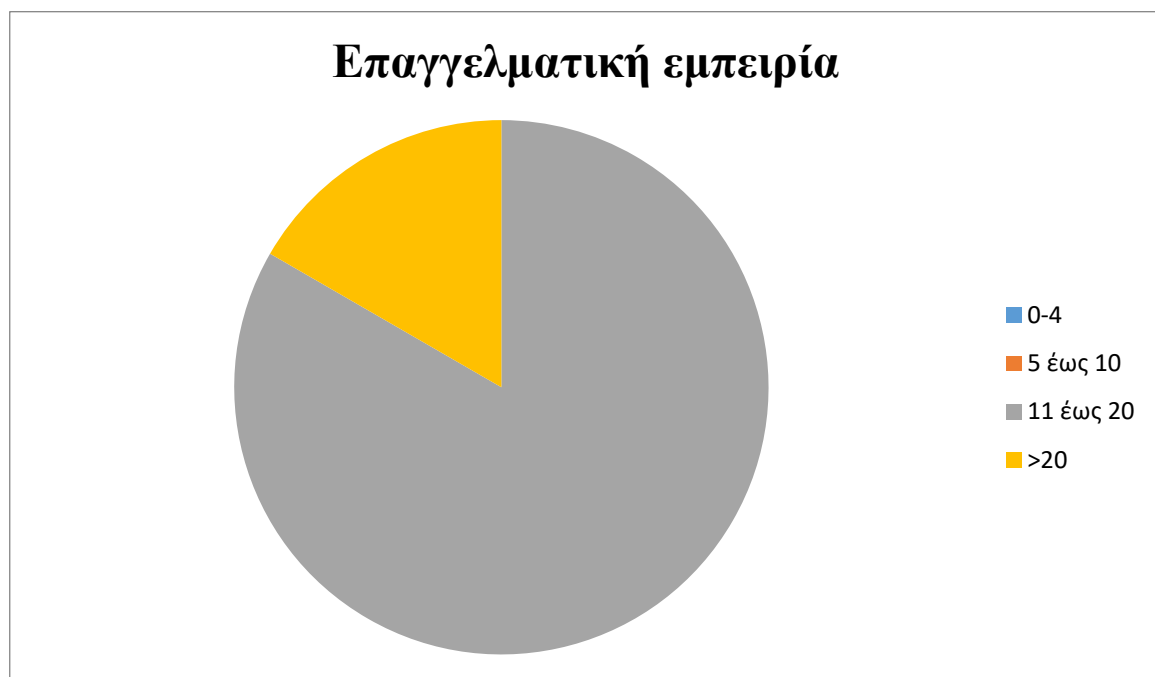
Πίνακας 1 - Προφίλ συμμετεχόντων

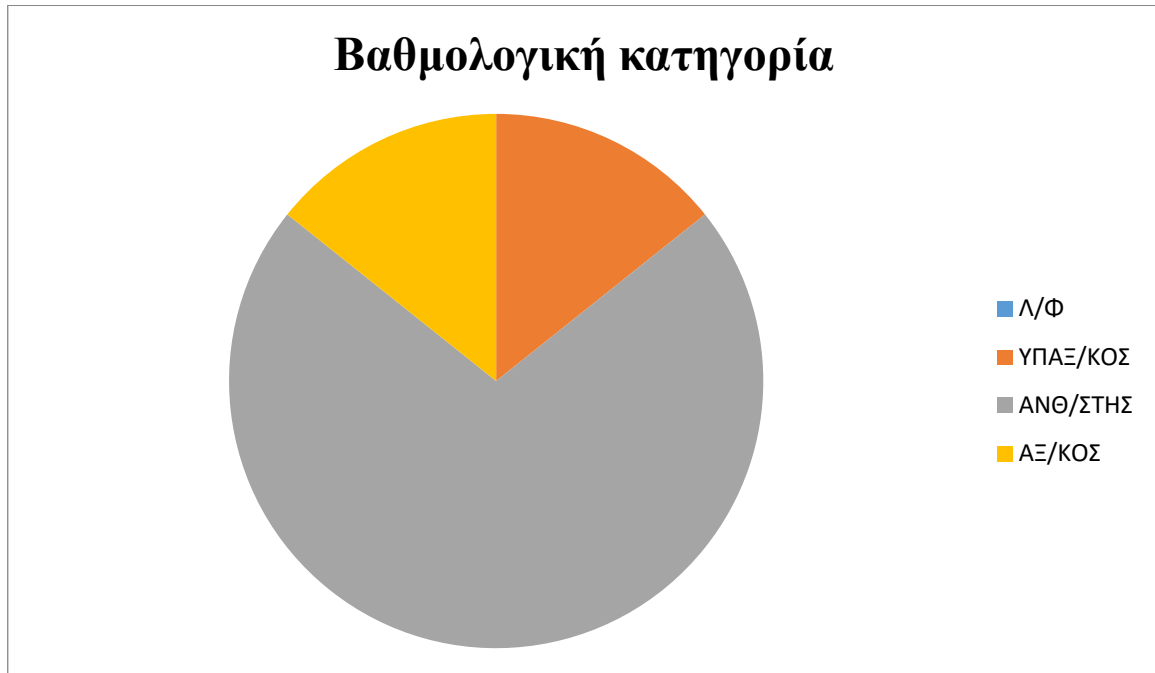
Σχήμα 1 - Κατανομή ως προς το φύλλο

Σχήμα 2 - Κατανομή ως προς την ηλικία

Σχήμα 3 - Κατανομή ως προς τον χρόνο επαγγελματικής προϋπηρεσίας

Σχήμα 4 - Κατανομή ως προς την βαθμολογική κατηγορία

Αναφορικά με την εξοικείωση των στελεχών με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των στελεχών είναι αρκετά εξοικειωμένοι με τις ΤΠΕ:

Σ1: «Όχι στον βαθμό που θα έπρεπε και θα ήθελα»

Σ2: «Είμαι εξοικειωμένος και χρησιμοποιώ την Τεχνολογία της Πληροφορίας και Επικοινωνίας και στην εργασία αλλά και στην προσωπική ζωή μου.»

Σ3: «Ναι, είμαι εξοικειωμένος»

Σ3: «Χρησιμοποιώ την Τεχνολογία της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην καθημερινότητά μου»

Σ4: «Αρκετά εξοικειωμένος»

Σ5: «Όχι, δεν είμαι εξοικειωμένη.»

Σ6: «Θεωρώ πως είμαι αρκετά εξοικειωμένος με τις ΤΠΕ.»

Για το αν χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη και με δεδομένο ότι τα υποκείμενα δεν αποτελούν στελέχη εκπαίδευσης δηλώνουν ότι δεν τις χρησιμοποιούν παρά μόνο ως συμμετέχοντες σε σεμινάρια ή για τη βοήθεια των παιδιών τους στην εξ.αε.

Σ1: «Όσον αφορά τις ανάγκες των παιδιών μου ναι.»

Σ2: «Όχι, δεν χρησιμοποιώ τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη.»

Σ3: «Ως τώρα τις χρησιμοποιώ ως συμμετέχων σε εκπαιδευτικό υλικό και σεμινάρια»

Σ3: Όχι όμως ως διοργανωτής εκπαιδευτικού σεμιναρίου.»

Σ4: «Ναι όπου είναι αυτό δυνατό»

Σ5: «Όχι, δεν τις χρησιμοποιώ.»

Σ6: «Όχι.»

Παρομοίως, ερωτώμενοι αν είναι εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με τη χρήση των ΤΠΕ κάποιιοι απαντούν ότι είναι κάπως εξοικειωμένοι, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η απάντηση του Σ2, ότι με αφορμή της εξάε στα σχολεία έχει πλέον μια μικρή επαφή

Σ1: «Όχι ιδιαίτερα»

Σ2: «Δεν είμαι εξοικειωμένος με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ.»

Σ2: «έχω μια μικρή επαφή λόγω των παιδιών μου το τελευταίο διάστημα»

Σ3: «Ναι, μέσω ηλεκτρονικού Υπολογιστή (Σταθερού ή laptop) ή μέσω κινητού τηλεφώνου smartphone»

Σ4: «Αρκετά»

Σ5: «Όχι, δεν είμαι εξοικειωμένη»

Σ6: «Όχι, είναι η πρώτη φορά»

Όσον αφορά την εξοικείωση με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, σαφώς η πλειοψηφία δεν είναι εξοικειωμένη, με μόλις δύο στελέχη να απαντούν θετικά και τέσσερα αρνητικά.

Σ1: «Όχι ιδιαίτερα.»

Σ2: «Δεν είμαι εξοικειωμένος με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).»

Σ3: «Ναι, διότι όπως προείπα έχω συμμετέχει σε αρκετά εκπαιδευτικά προγράμματα σεμιναρίων»

Σ4: «Αρκετά εξοικειωμένος»

Σ5: «Όχι, δεν είμαι εξοικειωμένη.»

Σ6: «Όχι.»

4.2 Παρουσίαση αποτελεσμάτων

4.2.1 Παρουσίαση του 1^{ου} άξονα - Επιστημονική συνοχή/Τεκμηρίωση του Ε.Υ.

4.2.1.1 Παράθεση πληροφοριών/απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι πληροφορίες παρατίθενται στο εκπαιδευτικό υλικό με τη σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση και τη νομοθεσία.

Σ1: «Ναι γίνεται αρκετά.»

Σ2: «Στο Ε.Υ. πραγματοποιείται παράθεση πληροφοριών και απόψεων με τρόπο κατανοητό»

Σ2: «παρατίθεται η βιβλιογραφία και η νομοθεσία»

Σ2: «σε κάποια σημεία που ο συντάξας θεώρησε σημαντικά παραθέτει και επιπλέον πληροφορίες μέσω συνδέσμων»

Σ3: «Ναι , στο Ε.Υ. πραγματοποιείται παράθεση πληροφοριών και απόψεων»

Σ3: «ταυτόχρονα παρατίθεται η βιβλιογραφία και η νομοθεσία»

Σ4: «Ναι παρατίθενται»

Σ5: «Ναι, γίνεται.»

Σ6: «Υπάρχουν πληροφορίες με την σχετική τους νομοθεσία.»

4.2.1.2 Αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ).

Για το εάν γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών οι ερωτώμενοι ομόφωνα απαντούν ότι κάτι τέτοιο γίνεται και ειδικά σε πηγές νομοθετικού περιεχομένου, βιβλία και το διαδίκτυο.

Σ1: «Ναι γίνεται ειδικά στην πρώτη διδακτική ενότητα.»

Σ2: «Ναι , στο υλικό γίνεται αναφορά στοιχείων από διαφορετικές πηγές στο βαθμό που αυτό επιβάλλεται.»

Σ3: «Ναι στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά στις πηγές των πληροφοριών και στο νομοθετικό έργο»

Σ4: «Ναι γίνεται αναφορά σε βιβλία αλλά κυρίως σε νομοθεσίες»

Σ5: «Ναι, γίνεται.»

Σ6: «Ναι, γίνονται αναφορές στην σχετική νομοθεσία αλλά και σε βιβλιογραφία.»

4.2.1.3 Συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων

Ερωτώμενοι οι καταρτιζόμενοι αν γίνεται συγκριτική ανάλυση πληροφοριών/απόψεων, τρεις από τους έξι θεωρούν ότι αυτό γίνεται ενώ οι υπόλοιποι δηλώνουν είτε ότι αυτό δεν γίνεται είτε γίνεται σε μικρό βαθμό. Παραθέτουμε ενδεικτικά τις απόψεις τους:

Σ2: «*Η συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων σε ένα θέμα όπως αυτό, υπόκειται*»

Σ3: «*Ναι γίνεται παρουσίαση και αναλυτική σύγκριση των πληροφοριών*»

Σ6: «*Πραγματοποιούνται συγκρίσεις των πληροφοριών όσο είναι αυτό εφικτό αλλά και πλήρη ανάλυση αυτών.*»

Σ1: «*Όχι δεν γίνεται.*»

Σ4: «*Όχι σε μεγάλο βαθμό*»

Σ5: «*Όχι, δεν διαπίστωσα κάτι τέτοιο.*»

4.2.1.4. Εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών

Σε σχέση με το ερώτημα αν το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία/κριτική συζήτηση των πληροφοριών, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων απαντούν θετικά εκτός από τον/την Σ3 για τον/την οποίο,-α μάλλον δεν έγινε κατανοητή η ερώτηση. Ενδεικτικά παραθέτουμε τις απαντήσεις τους:

Σ1: «*Όσον αφορά την ερμηνεία ναι.*»

Σ2: «*Ναι, είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών*»

Σ3: «*Ναι είναι εμπλουτισμένο στην ερμηνεία*»

Σ3: «*Επίσης χρησιμοποιούνται εικόνες και χρήσιμα εκπαιδευτικά σύμβολα*»

Σ4: «*Ναι αναλύονται αναλυτικά τα διάφορα θέματα*»

Σ5: «*ναι, είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία των πληροφοριών*»

Σ6: «*Ναι*»

4.2.1.5 Παροχή δυνατότητας στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.

Αναφορικά με το εάν δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη όλοι απάντησαν θετικά. Συγκεκριμένα, τονίζουν τη χρήση υπερσυνδέσμων και

βιβλιογραφικού υλικού που συνίσταται και παρέχεται στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας.

Σ1: «Ναι την παρέχει μέσω Ν.Δ. και βιβλιογραφίας.»

Σ2: «Φυσικά και παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές ιδιαίτερα με την χρήση υπερσυνδέσεων»

Σ3: «Ναι, καθώς δίνεται η βιβλιογραφία, οι πηγές, η νομοθεσία και κάποιο αρχειακό υλικό»

Σ4: «Ναι, γίνεται αναφορά σε νόμους και βιβλία στα οποία μπορεί να ανατρέξει ο εκπαιδευόμενος για περαιτέρω μελέτη»

Σ5: «Ναι, παρέχεται αυτή η δυνατότητα σε μεγάλο βαθμό.»

Σ6: «Ναι, καθώς παρέχεται σχετικό αρχειακό υλικό.»

4.2.2 Παρουσίαση του 2^{ου} άξονα – Συμβολή του Ε.Υ. στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου

4.2.2.1 Ύφος γραφής

Σχετικά με το ύφος γραφής του Ε.Υ. τα στελέχη δηλώνουν ότι το υλικό είναι γραμμένο με φιλικό και προσιτό ύφος. Επίσης, σύμφωνα με τον/την Σ2 παρά την παλαιότητα του κειμένου δεν χάνεται ο χαρακτήρας του.

Σ1: «Σε μεγάλο βαθμό ναι.»

Σ2: «Ναι , όλο το υλικό είναι σε απλή κατανοητή γλώσσα παρά την παλαιότητα του κειμένου που πραγματεύεται.»

Σ3: «Ναι , το ύφος του εκπαιδευτικού υλικού είναι λιτό με χρήση παραδειγμάτων αλλά και ψυχαγωγικό μέσω ερωτήσεων – απαντήσεων»

Σ4: «Ναι είναι απλή και λιτή γραφή»

Σ5: «Ναι, είναι πολύ φιλικό.»

Σ6: «Ναι, είναι πολύ φιλικό και προσιτό»

4.2.2.2 Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών

Σύγχυση υπάρχει στις απόψεις τους σχετικά με τη χρήση ή μη προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών στο Ε.Υ. αφού κάποιοι υποστηρίζουν ότι γίνεται χρήση τους (3/6) ενώ οι υπόλοιποι όχι.

Σ1: «Ναι, αρκετά.»

Σ2: «Ναι γίνεται στα σημεία που αυτό είναι απαραίτητο και εφικτό.»

Σ3: «Ναι στο Ε.Υ. γίνεται χρήση τόσο προσωπικών αλλά και κτητικών αντωνυμιών, κυρίως κατά τους ορισμούς»

Σ4: «Όχι δεν διαπίστωσα κάτι τέτοιο»

Σ5: «Όχι, δε γίνεται.»

Σ6: « Όχι ιδιαίτερα.»

4.2.2.3 Χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας

Σε σχέση με το αν γίνεται χρήση της καθομιλουμένης στο Ε.Υ. οι καταρτιζόμενοι απάντησα όλοι θετικά και συγκεκριμένα ότι στο Ε.Υ. χρησιμοποιείται οικείο αλλά και επιστημονικό λεξιλόγιο κατά το δυνατόν, λόγω της ιδιαιτερότητας του κειμένου.

Σ1: «Σε μεγάλο βαθμό ναι.»

Σ2: «Παρά την παλαιότητα του κειμένου που πραγματεύεται το υλικό είναι στη καθομιλούμενη γλώσσα.»

Σ3: «Ναι στο Ε.Υ. χρησιμοποιείται οικείο και επιστημονικό λεξιλόγιο»

Σ4: «Ναι απλή και λιτή γλώσσα»

Σ5: «Ναι ,κατά το δυνατόν λόγω της ιδιαιτερότητας του νομικού κειμένου.»

Σ6: «Ναι, αλλά χρησιμοποιούνται και ορισμοί της νομοθεσίας»

4.2.2.4 Ευανάγνωστη γραφή του Ε.Υ.

Αναφορικά με τη γραφή που χρησιμοποιήθηκε στο Ε.Υ. οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι είναι ευανάγνωστη, ευχάριστη και κατανοητή.

Σ1: «Είναι πολύ ευανάγνωστο και ευχάριστο.»

Σ2: «Ναι, η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη»

Σ3: «Ναι , η γραφή του Ε.Υ. είναι καθαρή και ευανάγνωστη»

Σ4: «Ευανάγνωστη και κατανοητή»

Σ5: «Ναι, είναι αρκετά ευανάγνωστη»

Σ6: «Ναι και επίσης δεν κουράζει τα μάτια η γραμματοσειρά»

4.2.2.5 Πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη των στελεχών σχετικά με την πυκνότητα των πληροφοριών. Συγκεκριμένα δηλώνουν ότι η πυκνότητα είναι σωστή και ικανοποιητική

σε σημείο ώστε το πλήθος των πληροφοριών να μην κουράζει τον εκπαιδευόμενο όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο/η Σ4, άποψη που φαίνεται να ασπάζονται όλοι.

Σ1: «Ναι είναι ικανοποιητική.»

Σ2: «Αρκετά ικανοποιητική.»

Σ3: «Ναι η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική καθώς παρουσιάζονται και αναλύονται σε σωστή σειρά, δομή και όμορφο περιβάλλον οι πληροφορίες»

Σ4: «Η πυκνότητα των πληροφοριών είναι ικανοποιητική σε σημείο ώστε το πλήθος των πληροφοριών να μην κουράζει τον εκπαιδευόμενο»

Σ5: «Ναι, είναι ικανοποιητική.»

Σ6: «Είναι η σωστή, χωρίς να χρειάζεται ιδιαίτερη προσπάθεια για να καταλάβει κάποιος όλες τις πληροφορίες που περιέχονται σε μία σελίδα»

4.2.2.6 Τμηματική παρουσίαση Ε.Υ. στο μέγεθος της οθόνης

Ομοίως, οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης.

Σ1: «Παρουσιάζεται τμηματικά και σε καλό μέγεθος»

Σ2: «Ναι, παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης και με ροή που βοηθά στην κατανόηση του»

Σ3: «Ναι, το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά μέσω κειμένου, εικόνων και βίντεο στο μέγεθος της οθόνης»

Σ4: «Ναι παρουσιάζεται τμηματικά»

Σ5: «Παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης»

Σ6: «Κάθε σελίδα του Ε.Υ. χωράει ολόκληρη στο μέγεθος της οθόνης»

4.2.2.7 Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο

Στο ερώτημα αν το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο οι καταρτιζόμενοι απαντούν ότι το υλικό περιέχει κείμενο, εικόνες, ηχητικό υλικό και βίντεο.

Σ1: «Περιέχει κείμενο, εικόνες καθώς και ηχητικό υλικό από τον δημιουργό του Ε.Υ.»

Σ2: «Όχι, υπάρχουν εικόνες, βίντεο, κείμενο αλλά και βοηθητικά εικονίδια.»

Σ3: «Όχι, το Ε.Υ. περιλαμβάνει κείμενο, εικόνες και βίντεο»

Σ4: «Περιέχει και εικόνες και ηχητική περιγραφή των αναγραφόμενων σε αυτή με αποτέλεσμα να βοηθάει τον εκπαιδευόμενο από την συνεχή ανάγνωση κειμένων»

Σ5: «Το Ε.Υ. περιέχει και εικόνες.»

Σ6: «Όχι»

4.2.2.8 Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες

Ομοίως, στο ερώτημα αν το Ε.Υ. περιέχει κείμενο και εικόνες οι συμμετέχοντες απαντούν ότι το υλικό περιέχει κείμενο, εικόνες, ηχητικό υλικό και βίντεο.

Σ1: «Περιέχει κείμενο, εικόνες καθώς και ηχητικό υλικό από τον δημιουργό του Ε.Υ.»

Σ2: «Όχι, υπάρχουν εικόνες, βίντεο, κείμενο αλλά και βοηθητικά εικονίδια.»

Σ3: «Ναι, το Ε.Υ. περιλαμβάνει κείμενο, εικόνες και βίντεο»

Σ4: «Ναι που σε συνδυασμό βοηθάει τον εκπαιδευόμενο στην καλύτερη κατανόηση του Ε.Υ.»

Σ5: «Ναι, περιέχει και τα δύο.»

Σ6: «Ναι»

4.2.2.9 Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video

Ομοίως, τα στελέχη απαντούν ότι το Ε.Υ. περιέχει κείμενο, εικόνες και video.»

Σ1: «Σε ικανοποιητικό αριθμό»

Σ2: «Όχι, υπάρχουν εικόνες, βίντεο, κείμενο αλλά και βοηθητικά εικονίδια.»

Σ3: «Ναι, όπως προείπα το Ε.Υ. περιλαμβάνει κείμενο, εικόνες και βίντεο»

Σ4: «Ναι περιέχει»

Σ5: «Περιέχει κείμενο, εικόνες και video.»

Σ6: «Ναι»

4.2.2.10 Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ.

Σχετικά με τις χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι βοηθούν στην ευχάριστη παρακολούθηση και συμβάλλουν στην αλληλεπίδραση με τον αναγνώστη. Ενδεικτικά παρατίθενται οι απαντήσεις τους:

Σ1: «Ναι είναι ικανοποιητικές.»

Σ2: «Βέβαια συμβάλλουν παράλληλα με της εικόνες τα βίντεο αλλά και τα βοηθητικά εικονίδια.»

Σ3: *«Ναι, η παρουσίαση των χρωματικών συνθέσεων του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση του αναγνώστη»*

Σ3: *«υπάρχουν αλλαγές στο χρωματικό περιβάλλον που κάνει πιο ενδιαφέρον την παρουσίαση»*

Σ4: *«Ναι είναι μία ξεκούραστη παρουσίαση»*

Σ5: *«Ναι, συμβάλλουν.»*

Σ6: *«Ναι, τα χρώματα βοηθούν να γίνει η παρακολούθηση πιο ευχάριστη»*

4.2.3 Παρουσίαση του 3^{ου} άξονα - Ευχρηστία του Ε.Υ.

4.2.3.1 Κατανόηση & αναγνωρισιμότητα των κουμπιών

Το σύνολο των στελεχών συμφωνούν ότι τα κουμπιά του Ε.Υ. είναι απλοϊκά, κατανοητά και εύκολα αναγνωρίσιμα.

Σ1: *«Είναι απλά, κατανοητά και αναγνωρίσιμα.»*

Σ2: *«Είναι αναγνωρίσιμα αλλά και κατανοητά σε μεγάλο βαθμό.»*

Σ3: *«Ναι, τα κουμπιά είναι απλοϊκά, κατανοητά και αναγνωρίσιμα από τον αναγνώστη»*

Σ4: *«Ναι πολύ αναγνωρίσιμα»*

Σ5: *«Ναι, είναι απόλυτα αναγνωρίσιμα και κατανοητά.»*

Σ6: *«Τα κουμπιά ήταν άμεσα αναγνωρίσιμα και κατανοητά»*

4.2.3.2 Κατανόηση & αναγνωρισιμότητα εικονιδίων

Ομοίως, συμφωνούν ότι τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

Σ1: *«Και αυτά είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα»*

Σ2: *«Είναι και κατανοητά και αναγνωρίσιμα»*

Σ3: *«Ναι, είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα από τον αναγνώστη»*

Σ4: *«Ναι πολύ»*

Σ5: *«Ναι, απόλυτα.»*

Σ6: *«Ναι και αυτά ήταν κατανοητά»*

4.2.3.3 Πλοήγηση στο Ε.Υ.

Αναφορικά με την ευκολία ή μη πλοήγησης στο Ε.Υ. ομόφωνα οι συμμετέχοντες απαντούν ότι ήταν εύκολη. Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε στον/στην Σ2 η ευκολία στην πλοήγηση παρότι ήταν η πρώτη φορά που χρησιμοποιούσε τέτοιου είδους υλικό.

Σ1: «Η πλοήγηση είναι εύκολη.»

Σ2: «Είναι η πρώτη φορά που χρησιμοποίησα τέτοιου είδους Ε.Υ. και η πλοήγηση ήταν πολύ εύκολη»

Σ3: «Ναι η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι αρκετά εύκολη»

Σ4: «Ναι πολύ εύκολη»

Σ5: «Ναι, είναι πολύ εύκολη.»

Σ6: «Ναι, ήταν εύκολη και γρήγορη»

4.2.3.4 Αναμενόμενη παραπομπή υπερσυνδέσμων του Ε.Υ.

Όσο αφορά την παραπομπή των υπερσυνδέσμων οι ερωτώμενοι απαντούν ότι όλοι οι υπερσύνδεσμοι παραπέμπουν στο αναμενόμενο αποτέλεσμα.

Σ1: «Ναι σε κατευθύνουν εκεί που πρέπει»

Σ2: «Ναι όλες οι υπερσυνδέσεις του Ε.Υ. οδηγούσαν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.»

Σ3: «Ναι, λειτουργούν κανονικά»

Σ3: «οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο»

Σ4: «Ναι σε οδηγούν»

Σ5: «Ναι, οδηγούν στο αναμενόμενο αποτέλεσμα.»

Σ6: «Ναι, λειτούργησαν κανονικά»

4.2.4 Παρουσίαση του 4^{ου} άξονα - Το Ε.Υ. υποστηρίζει – καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

4.2.4.1 Παροχή συμβουλών για τη μελέτη

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφώνησαν ότι παρέχονται συμβουλές για τον τρόπο μελέτης του εκπαιδευτικού υλικού, σύμφωνα με τη δομή του.

Σ1: «Ναι παρέχονται.»

Σ2: «Ναι, παρέχονται συμβουλές για τη μελέτη του Ε.Υ. σε κάθε εκπαιδευτική ενότητα με το σκοπό αυτής»

Σ2: «αλλά και το ποια είναι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα από την μελέτη του .

Σ3: *«Παρέχονται συμβουλές για τη μελέτη του Ε.Υ.»*

Σ3: *«σε κάθε εκπαιδευτική ενότητα δίδεται ο σκοπός, , τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και οι έννοιες κλειδιά»*

Σ4: *«Ναι, παρέχονται»*

Σ5: *«Ναι, παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό σύμφωνα με την δομή του.»*

Σ6: *«Ναι, στην αρχική σελίδα αναγράφονται τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουμε»*

4.2.4.2 Υποστήριξη προς τον εκπαιδευόμενο προκειμένου δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία

Ομοίως, όλα τα στελέχη συμφωνούν ότι το εκπαιδευτικό υλικό έχει πλαίσια και έντονη γραφή ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες.

Σ1: *«Ναι, τον υποστηρίζει.»*

Σ2: *«Ναι, χρησιμοποιούνται πλαίσια και σήμανση και τονίζονται οι σημαντικές έννοιες.»*

Σ3: *«Ναι, στο Ε.Υ. χρησιμοποιούνται πλαίσια και σήμανση ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες»*

Σ4: *«Ναι, υπάρχουν»*

Σ5: *«Ναι, υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο και τονίζει τα σημαντικότερα.»*

Σ6: *«Ναι, υπάρχει η έντονη γραφή»*

4.2.4.3 Ύπαρξη επεξηγηματικών σχολίων τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή

Σχετικά με την ύπαρξη επεξηγηματικών σχολίων τα οποία υποστηρίζουν τον καταρτιζόμενο, όλοι οι συμμετέχοντες απαντούν θετικά.

Σ1: *«Ναι, υπάρχουν.»*

Σ2: *«Ναι, στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.»*

Σ3: *«Ναι, στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια»*

Σ3: *«Υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του»*

Σ4: *«Ναι, υπάρχουν»*

Σ5: *«Ναι, υπάρχουν όπου χρειάζεται.»*

Σ6: *«Ναι, υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία είναι πολύ κατατοπιστικά»*

4.2.5 Παρουσίαση του 5^{ου} άξονα - Το Ε.Υ. υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

4.2.5.1 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για έκφραση απόψεων

Αναφορικά με δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων των συμμετεχόντων η πλειοψηφία δηλώνει ότι μέσω του φόρουμ υπήρχε αυτή η δυνατότητα, άποψη που δεν ενστερνίζεται ο/η Σ1. Επίσης, σύμφωνα με τον/την Σ2, ο/η ίδιος,-α αντιμετώπισε κάποιο πρόβλημα σε αυτό.

Σ1: *«Όχι, δεν υπάρχουν.»*

Σ2: *«Ναι, δύναται να εκφράσει ο εκπαιδευόμενος τις απόψεις του μέσω των σχολίων σε κάθε θεματική ενότητα»*

Σ2: *«Αν και υπήρξε κάποιο πρόβλημα σε αυτό.»*

Σ3: *«Ναι, στο Ε.Υ. δύναται να εκφράσει ο εκπαιδευόμενος τις απόψεις του μέσω των σχολίων σε κάθε θεματική ενότητα»*

Σ4: *«Ναι, υπάρχουν»*

Σ5: *«Μέσω του φόρουμ δίνεται αυτή η δυνατότητα»*

Σ6: *«Ναι, ο εκπαιδευόμενος δύναται να εκφράσει τις απόψεις του μέσω των σχολίων στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας.»*

4.2.5.2 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για διατύπωση ερωτήσεων σε σημαντικά ζητήματα

Στην ύπαρξη δραστηριοτήτων που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων σε σημαντικά ζητήματα, τα στελέχη δήλωσαν ομοίως ότι δίνεται αυτή δυνατότητα μέσω του φόρουμ. Ομοίως με παραπάνω, το ίδιο πρόβλημα αντιμετώπισε ο/η Σ2 στη χρήση του φόρουμ.

Σ1: *«Ναι, εμπεριέχει.»*

Σ2: *«Ναι, δύναται να εκφράσει ο εκπαιδευόμενος τις ερωτήσεις του σε κάθε θεματική ενότητα»*

Σ2: *«Αν και υπήρξε κάποιο πρόβλημα σε αυτό.»*

Σ3: *«Ναι, στο Ε.Υ. μέσω των σχολίων σε κάθε θεματική ενότητα μπορούν να διατυπωθούν και απόψεις από τον εκπαιδευόμενο»*

Σ4: «Μέσω το φόρουμ στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας»

Σ5: «Μέσω του φόρουμ δίνεται αυτή η δυνατότητα»

Σ6: «Ναι, ο εκπαιδευόμενος μέσω των καίριων ερωτήσεων κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης δύναται να προβληματιστεί και έτσι να θέσει τις ερωτήσεις του μέσω των σχολίων στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας.»

4.2.5.3 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για συναισθηματική εμπλοκή

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα κατάφεραν να εμπλακούν συναισθηματικά μέσω των δραστηριοτήτων με μοναδική παραφωνία τον/την Σ1 ο οποίος,-α προφανώς δεν κατανόησε την ερώτηση.

Σ1: «Ναι, διότι είναι μέρος της καθημερινότητας μας στον εργασιακό μας χώρο.»

Σ2: «Ναι θεωρώ ότι μέσω της πολυποίκιλης διαδραστικότητας που παρέχεται ενθαρρύνεται ο εκπαιδευόμενος να εμπλακεί συναισθηματικά.»

Σ3: «Ναι, στο Ε.Υ. μέσω του κειμένου, των κειμένων και των βίντεο ενθαρρύνεται ο εκπαιδευόμενος να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα»

Σ4: «Ναι, αρκετά»

Σ5: «Ναι, αρκετές»

Σ6: «Μέσω των σχολίων ο εκπαιδευόμενος μπορεί με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα να εμπλακεί συναισθηματικά.»

4.2.5.4 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για ανταλλαγή απόψεων

Τη δυνατότητα για ανταλλαγή απόψεων διαπίστωσαν τα στελέχη μέσω του φόρουμ, μετά το τέλος κάθε διδακτικής ενότητας εκτός από τον/την Σ1 ο οποίος,-α φαίνεται να μην κατανόησε την ερώτηση.

Σ1: «Ναι, για την κατανόηση και εφαρμογή του Ε.Υ. στην εργασία μας.»

Σ2: «Ναι, θεωρώ ότι μέσω του forum ενθαρρύνεται ο εκπαιδευόμενος να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.»

Σ3: «Ναι, μέσω των σχολίων (forum), και μάλιστα σε κάθε θεματική ενότητα»

Σ4: «Ναι, μέσω του φόρουμ»

Σ5: «Ναι, μέσω του φόρουμ»

Σ6: «Ναι, όπως ανέφερα και σε προηγούμενη απάντηση υπάρχουν καίριες

ερωτήσεις κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης οι οποίες μπορούν να ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους να συζητήσουν και να ανταλλάξουν απόψεις.»

4.2.5.5 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν να θεωρηθεί ο εκπαιδευόμενος ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας

Εντύπωση προκαλεί ότι το σύνολο των καταρτιζόμενων θεώρησαν τους εαυτούς τους μέλος μιας κοινωνικής ομάδας μέσω των δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα και πολύ εύστοχα δηλώνει ο/η Σ6 ότι «Στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας μέσω των σχολίων ο εκπαιδευόμενος μπορεί να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες.»

Σ1: «Προφανώς και εμπεριέχει.»

Σ2: «Ναι, θεωρώ ότι μέσω του forum ο εκπαιδευόμενος μπορεί να θεωρεί το εαυτό του μέλος μια κοινότητας.»

Σ3: «Ναι, μέσω των ερωτο/απαντήσεων και των σχολίων (forum), μπορεί ο εκπαιδευόμενος να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μίας κοινωνικής ομάδας με συγκεκριμένες ανάγκες(θέμα) και προσδοκίες(γνώση).»

Σ4: «Φυσικά. Όλες οι δραστηριότητες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μια κοινωνικής ομάδας και εν προκειμένω μιας ομάδας λιμενικών που έχει συγκεκριμένες ανάγκες.»

Σ5: «Ναι, σε μεγάλο βαθμό»

Σ6: «Στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας μέσω των σχολίων ο εκπαιδευόμενος μπορεί να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες.»

4.2.5.6 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν για ενσωμάτωση/εμπλουτισμό απόψεων

Αναφορικά με το αν οι δραστηριότητες ενθάρρυναν την ενσωμάτωση/εμπλουτισμό των απόψεων, οι ερωτώμενοι απάντησαν θετικά και ιδιαίτερα επεσήμαναν ότι μέσω του φόρουμ ζυμώθηκαν απόψεις και σκέψεις.

Σ1: «Ναι, εμπεριέχει.»

Σ2: «Ναι ,το E.Y. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.»

Σ3: «Ναι , το E.Y. μέσω της παρουσίασης και των ερωτο/απαντήσεων σωστό λάθος

και επιλογής ενθαρρύνει τον εκπαιδευόμενο να εμπλουτίσει και να τεκμηριώσει πλήρως τις απόψεις του»

Σ4: «Ναι. Ειδικότερα μέσω του φόρουμ είχαμε την ευκαιρία να ανταλλάξουμε απόψεις, να διαφωνήσουμε αλλά και να γνωριστούμε καλύτερα»

Σ5: «Ναι, μπορεί να εμπλουτίσει τις απόψεις του.»

Σ6: «Μέσω των σχολίων ο εκπαιδευόμενος μπορεί να εκφράσει τις απόψεις του για το γνωστικό αντικείμενο και έτσι αυτές να αποτελέσουν συνέχεια του Ε.Υ. για τους άλλους εκπαιδευόμενους.»

4.2.6 Παρουσίαση του 6^{ου} άξονα - Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα Αναστοχασμού – Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

4.2.6.1 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση

Σχετικά με την αυτοαξιολόγηση, μέσω των δραστηριοτήτων του Ε.Υ., οι συμμετέχοντες ένωσαν ότι σε καίρια σημεία κάθε διδακτικής ενότητας υπήρχε αυτή η δυνατότητα.

Σ1: «Ναι, μέσω των ερωτήσεων ανά θεματικές ενότητες.»

Σ2: «Σίγουρα το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες αυτοαξιολογούν τον εκπαιδευόμενο.»

Σ3: «Ναι, το Ε.Υ. μέσω των ερωτο/απαντήσεων σωστό λάθος και πολλαπλής επιλογής ενθαρρύνεται η αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου»

Σ4: «Ναι, μετά το τέλος κάθε ενότητας και ενδιάμεσα σε αυτές υπάρχουν ωραίες δραστηριότητες στις οποίες ο εκπαιδευόμενος μπορεί να αξιολογήσει την κατανόηση της ενότητας»

Σ5: «Όλες οι δραστηριότητες είναι έτσι ώστε να μπορείς να αυτοαξιολογηθείς»

Σ6: «Ναι, υπάρχουν πάρα πολλές ερωτήσεις διάφορων μορφών (πολλαπλής επιλογής - σωστό λάθος) σε καίρια σημεία του Ε.Υ. οι οποίες βοηθούν στην αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου»

4.2.6.2 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης

Ομόφωνα συμφωνούν τα στελέχη ότι μέσω των ερωτο/απαντήσεων και του φόρουμ ανέπτυξαν την αυτόνομη κριτική σκέψη.

Σ1: «Ναι, εμπεριέχει.»

Σ2: «Ναι, το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.»

Σ3: «Ναι, το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες ερωτο/απαντήσεων σωστού λάθους, πολλαπλής επιλογής και μέσω του forum ενθαρρύνεται η ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου»

Σ4: «Υπάρχουν δραστηριότητες που βοηθάν τον εκπαιδευόμενο στην αξιολόγηση του εαυτού του σχετικά με την κατανόηση των ενοτήτων»

Σ5: «Ναι, ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης.»

Σ6: «Ναι, υπάρχουν ερωτήσεις οι οποίες βοηθούν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.»

4.2.6.3 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση

Καθοριστικής σημασίας φαίνεται να είναι η ύπαρξη του φόρουμ, καθώς και σε αυτή την ερώτηση μονοπωλεί στις απαντήσεις των ερωτώμενων. Συγκεκριμένα, εύστοχα παρατηρεί ο/η Σ6 ότι «Μέσω των σχολίων ο εκπαιδευόμενος μπορεί να διαβάσει τις απόψεις άλλων εκπαιδευομένων για το αντικείμενο του θέματος και έτσι αυτές να αποτελέσουν την αφορμή». Αντίθετα ο/η Σ1 φαίνεται να μην έχει κατανοήσει την ερώτηση.

Σ1: «Στην πράξη η φύση της δουλειάς επιβάλλει από μόνη της την επικοινωνία στελεχών για διευκρίνιση-επίλυση θεμάτων.»

Σ2: «Ναι, το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου.»

Σ3: «Ναι, το Ε.Υ. μέσω του forum επικοινωνίας»

Σ4: «Ναι, ειδικά μέσω του φόρουμ»

Σ5: «Ναι, εμπεριέχει αρκετές δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση»

Σ6: «Μέσω των σχολίων ο εκπαιδευόμενος μπορεί να διαβάσει τις απόψεις άλλων εκπαιδευομένων για το αντικείμενο του θέματος και έτσι αυτές να αποτελέσουν την αφορμή.»

4.2.6.4 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την συσχέτιση των νέων δεδομένων

Σχετικά με το αν το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα, οι συμμετέχοντες φαίνεται να συμφωνούν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει όμως η απάντηση του/της Σ4 ο οποίος,-α δήλωσε «...ότι σε κάθε δραστηριότητα έφερνα νοητά περιπτώσεις που μου έτυχαν παλαιότερα κατά την άσκηση των καθηκόντων μου»

Σ1: «Ναι, ομοίως με παραπάνω.»

Σ2: «Ναι, το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.»

Σ3: «Ναι, διότι μέσω του Ε.Υ. αρχικά παρουσιάζεται η θεωρία και μετά ακολουθούν οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής»

Σ3: «Οπότε ο εκπαιδευόμενος συσχετίζει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα»

Σ4: «Αυτό που μπορώ να πω είναι ότι σε κάθε δραστηριότητα έφερνα νοητά περιπτώσεις που μου έτυχαν παλαιότερα κατά την άσκηση των καθηκόντων μου»

Σ5: «Ναι, ιδιαίτερα μετά τη 2^η διδακτική ενότητα υπάρχει αυτή η δυνατότητα.»

Σ6: «Ναι, οι δραστηριότητες του Ε.Υ. παρέχουν την δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να μεταφέρει την νέα γνώση στην δική του πραγματικότητα.»

4.2.6.5 Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την εφαρμογή της νέας γνώσης

Αναφορικά με δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα, οι εκπαιδευόμενοι δηλώνουν ότι τέτοιες υπήρξαν στο Ε.Υ. Μάλιστα εύστοχα παρατηρεί ο/η Σ6 ότι υπήρξαν δραστηριότητες που βοηθούν τον εκπαιδευόμενο να θυμάται πολύ σημαντικές πληροφορίες οι οποίες θα του χρειαστούν.

Σ1: «Ναι, εμπεριέχει.»

Σ2: «το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.»

Σ3: «Ναι, το Ε.Υ. μέσω των ερωτο/απαντήσεων σωστό λάθος και πολλαπλής επιλογής ενθαρρύνεται ο εκπαιδευόμενος να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα»

Σ4: «Ειδικά μετά τη δεύτερη διδακτική ενότητα πολλά πράγματα που έμαθα, θα τα

εφαρμόσω στην καθημερινότητά μου»

Σ5: «Ναι, εμπεριέχει.»

Σ6: «Ναι, καθώς υπάρχουν στοχευόμενες ερωτήσεις οι οποίες βοηθούν τον εκπαιδευόμενο να θυμάται πολύ σημαντικές πληροφορίες οι οποίες θα του χρειαστούν.»

4.2.7 Παρουσίαση του 7^{ου} άξονα - Σκοπός/Προσδοκώμενα αποτελέσματα

4.2.7.1 Σαφής διατύπωση του σκοπού κάθε Δ.Ε.

Σχετικά με τη διατύπωση των σκοπών της κάθε διδακτικής ενότητας οι συμμετέχοντες δηλώνουν ότι ήταν ξεκάθαρη και σαφής.

Σ1: «Ναι, με ξεκάθαρο τρόπο.»

Σ2: «Διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.»

Σ3: «Ναι, δίνεται πατώντας το βελάκι πάνω δεξιά(>) σε κάθε διδακτική ενότητα»

Σ3: «Διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.»

Σ4: «Ναι, διατυπώνεται λεπτομερώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας»

Σ5: «Ναι, σε κάθε διδακτική ενότητα.»

Σ6: «Ναι, σε κάθε διδακτική ενότητα διατυπώνεται στην αρχή ο σκοπός της.»

4.2.7.2 Σαφής διατύπωση του προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε Δ.Ε.

Όμοιες απαντήσεις δίνουν τα στελέχη και για τη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων σε κάθε διδακτική ενότητα.

Σ1: «Διατυπώνονται σαφώς σε κάθε διδακτική ενότητα.»

Σ2: «Διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα.»

Σ3: «Ναι, δίνεται πατώντας το βελάκι πάνω δεξιά(>) σε κάθε διδακτική ενότητα»

Σ3: «διατυπώνεται σαφώς το προσδοκώμενο μαθησιακό αποτέλεσμα της κάθε διδακτικής ενότητας.»

Σ4: «Ναι, διατυπώνεται σαφώς»

Σ5: «Ναι, διατυπώνονται σαφέστατα»

Σ6: «Ναι, σε κάθε διδακτική ενότητα διατυπώνονται στην αρχή τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.»

4.2.7.3 Παρακίνηση από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων

Για το αν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων δηλώνουν ότι αυτό συμβαίνει και μάλιστα δημιουργούν στον εκπαιδευόμενο το ελάχιστο επίπεδο γνώσης στο οποίο θα πρέπει να φτάσει όπως σημειώνει ο/η Σ6.

Σ1: «Ναι, τον παρακινούν τον εκπαιδευόμενο ποικιλοτρόπως.»

Σ2: «Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.»

Σ3: «Ναι , τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν και προβληματίζουν τον εκπαιδευόμενο»

Σ3: «Ωστε να ‘ακονίσει’ τις γνώσεις του.»

Σ4: «Ναι, φυσικά»

Σ5: «Ναι, παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων»

Σ6: «Ναι, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα δημιουργούν στον εκπαιδευόμενο το ελάχιστο επίπεδο γνώσης στο οποίο θα πρέπει να φτάσει.»

4.2.7.4 Παρακίνηση από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο δεξιοτήτων

Αναφορικά με τον αν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων οι καταρτιζόμενοι απάντησαν θετικά. Ο/η Σ5 σημειώνει όμως ότι αυτό συμβαίνει σε μικρότερο βαθμό από όσο σε επίπεδο γνώσεων.

Σ1: «Ναι, τον παρακινούν τον εκπαιδευόμενο ποικιλοτρόπως»

Σ2: «Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.»

Σ3: «Ναι, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων μέσω της πλατφόρμας εκπαίδευσης.»

Σ4: «Ναι, φυσικά»

Σ5: «Σε μικρότερο ποσοστό από όσο σε επίπεδο γνώσεων.»

Σ6: «Ναι, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα δημιουργούν στον εκπαιδευόμενο το ελάχιστο επίπεδο δεξιοτήτων στο οποίο θα φτάσει.»

4.2.7.5 Παρακίνηση από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο στάσεων

Όμοιες απαντήσεις δίνουν οι εκπαιδευόμενοι και στην ερώτηση αν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων. Ο/η Σ4 μάλιστα σημειώνει ότι τον/την προδιαθέτουν ειδικά στην αρχή της διδακτικής ενότητας.

Σ1: «Ναι, τον παρακινούν τον εκπαιδευόμενο ποικιλοτρόπως»

Σ2: «Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.»

Σ3: «Ναι, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων»

Σ4: «Ναι, γιατί σε προδιαθέτουν ειδικά στην αρχή της διδακτικής ενότητας»

Σ5: «Ναι, τον βοηθούν στο επίπεδο στάσεων»

Σ6: «Ναι, αντίστοιχα με τα παραπάνω τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.»

4.2.7.6 Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα

Όλοι οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν θετικά στον αν μπορούν να ελέγξουν την πρόδό τους με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Ειδικά, κάποιοι δηλώνουν ότι αυτό το πετυχαίνουν μέσω των ερωτο/απαντήσεων των δραστηριοτήτων και κάποιοι μέσω της διαφάνειας των αποτελεσμάτων που πέτυχαν στις δραστηριότητες.

Σ1: «Ναι την ελέγχει στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας.»

Σ2: «Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα μέσω των ερωτήσεων που πρέπει να απαντήσει.»

Σ3: «Ναι, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε συνδυασμό με τις ερωτήσεις / απαντήσεις και πολλαπλής επιλογής ελέγχει την πρόδο του εκπαιδευόμενου»

Σ4: «Ναι»

Σ5: «Ναι, μπορεί να την ελέγξει.»

Σ6: «Ο εκπαιδευόμενος στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας μπορεί να βρει την πρόδό του σε σχέση με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.»

4.2.8 Παρουσίαση του 8^{ου} άξονα - Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης

4.2.8.1 Ύπαρξη συνδυασμού κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική Αρχή)

Θετικά απαντούν οι συμμετέχοντες για το αν υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου.

Σ1: «Ναι, υπάρχει.»

Σ2: «Στο εκπαιδευτικό υλικό χρησιμοποιείται συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου.»

Σ3: «Ναι , στο εκπαιδευτικό υλικό χρησιμοποιείται συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου»

Σ4: «Ναι, υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας»

Σ5: «Ναι, υπάρχει σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό»

Σ6: «Ναι, σε όλο το Ε.Υ. υπάρχει ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου.»

4.2.8.2 Χρήση εικόνων προς βοήθεια κατανόησης (Πολυμεσική Αρχή)

Αναφορικά με τη χρήση βοηθητικών εικόνων για την κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου όλοι δηλώνουν ικανοποιημένοι και ότι κάνουν το Ε.Υ πιο ευχάριστο.

Σ1: «Ναι βοηθάει πολύ.»

Σ2: «Η χρήση των εικόνων βοηθάει στην κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου και στην αποτύπωση της γνώσης.»

Σ3: «Ναι , σε κάθε περίπτωση η χρήση των εικόνων βοηθάει στην κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου και στην αποτύπωση της γνώσης»

Σ4: «Σε πολύ μεγάλο βαθμό»

Σ5: «Ναι, βοηθάει αρκετά και το κάνει πιο ευχάριστο.»

Σ6: «Υπάρχουν πάρα πολλές εικόνες οι οποίες χρησιμεύουν στο να γίνει κατανοητό από τον εκπαιδευόμενο το γνωστικό αντικείμενο.»

4.2.8.3 Ύπαρξη στοιχείων αφήγησης (Αρχή της Τροπικότητας)

Συμφωνούν οι εκπαιδευόμενοι ότι υπάρχουν στοιχεία αφήγησης στο Ε.Υ. που βοηθούν στην κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου, ειδικά, στα διαδραστικά βίντεο.

Σ1: «Ναι, υπάρχουν.»

Σ2: «Στο Ε.Υ. χρησιμοποιούνται στοιχεία αφήγησης»

Σ3: «Ναι , στο Ε.Υ. χρησιμοποιούνται στοιχεία αφήγησης όπως περιγραφή , σχόλια , και διάλογος μέσω του φόρουμ επικοινωνίας.»

Σ4: «Ναι, υπάρχουν και βοηθάνε πάρα πολύ στην καλύτερη κατανόηση του Ε.Υ.»

Σ5: «Ναι, υπάρχουν στοιχεία αφήγησης στα διαδραστικά βίντεο.»

Σ6: «Ναι, το Ε.Υ. περιέχει στοιχεία αφήγησης.»

4.2.8.4 Ύπαρξη μη σχετικών πληροφοριών (Αρχή της Συνοχής)

Εκτός από τον/την Σ3 ο οποίος,-α φαίνεται να μην έχει κατανοήσει την ερώτηση, οι υπόλοιποι δηλώνουν ότι δεν υπάρχουν μη σχετικές πληροφορίες στο Ε.Υ.

Σ1: «Όχι, δεν υπάρχουν.»

Σ2: «Όχι, δεν συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες»

Σ3: «Ναι , στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο, όπως λέξεις , εικόνες και ήχοι»

Σ4: «Όχι, δεν διαπίστωσα κάτι τέτοιο»

Σ5: «Όχι, δεν υπάρχουν μη σχετικές πληροφορίες.»

Σ6: «Στο Ε.Υ. όλες οι πληροφορίες είναι σχετικές με το αντικείμενο του θέματος.»

4.2.8.5 Χρήση φιλικής γλώσσας (Αρχή της Προσωποποίησης)

Θετικοί και ικανοποιημένοι δηλώνουν οι εκπαιδευόμενοι από τη χρήση φιλικής και λιτής γλώσσας ικανοποιώντας την Αρχή της Προσωποποίησης.

Σ1: «Ναι, γίνεται.»

Σ2: «Ναι, γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας, της καθομιλουμένης.»

Σ3: «Ναι , στο Ε.Υ. , γίνεται χρήση φιλικής προς το μαθητευόμενο γλώσσα»

Σ3: «Το 'ύφος' που χρησιμοποιείται είναι λιτό και ψυχαγωγικό.»

Σ4: «Ναι, φιλική και λιτή γλώσσα»

Σ5: «Ναι, η γλώσσα είναι φιλική και κατανοητή.»

Σ6: «Ναι , στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας προς τον εκπαιδευόμενο.»

4.2.8.6 Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή της Προσωποποίησης)

Στην ερώτηση αν γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου στο Ε.Υ. οι συμμετέχοντες απάντησαν θετικά εκτός από τον/την Σ4 ο/η οποίος,-α δεν διαπίστωσε κάτι τέτοιο.

Σ1: «Ναι, γίνεται.»

Σ2: «Ναι , στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου.»

Σ3: «Ναι , στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου»

Σ4: «Όχι, δεν γίνεται»

Σ5: «Ναι, γίνεται.»

Σ6: «Ναι»

4.2.8.7 Χρήση ηχητικής παρουσίασης του γνωστικού αντικειμένου (Αρχή της Προσωποποίησης)

Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου υποστηρίζουν ομόφωνα οι εκπαιδευόμενοι, ειδικά στην 3^η και 4^η διδακτική ενότητα.

Σ1: «Ναι, γίνεται.»

Σ2: «Ναι, στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου»

Σ3: «Ναι , στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου και μάλιστα με το πάτημα ενός κουμπιού»

Σ4: «Ναι, πολύ καλή παρουσίαση»

Σ5: «Ναι, γίνεται.»

Σ6: «Στην 3^η και 4^η διδακτική ενότητα το αντικείμενο του θέματος παρουσιάζεται και ηχητικά.»

4.2.8.8 Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή της Φωνής)

Για καθαρό, λιτό, άρτιο και φιλικό ύφος της ηχητικής παρουσίασης κάνουν λόγο οι εκπαιδευόμενοι.

Σ1: «Είναι φιλικό.»

Σ2: «Ναι , στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο»

Σ3: «Ναι , στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο»

Σ3: «Ο λόγος είναι καθαρός, λιτός και άρτιος.»

Σ4: «Ναι, πάρα πολύ»

Σ5: «Ναι, είναι απόλυτα φιλικό»

Σ6: «Ναι, είναι αρκετά φιλικό.»

4.2.8.9 Εμφάνιση φιλικού χαρακτήρα (Αρχή της Εικόνας)

Στο εκπαιδευτικό υλικό κρίθηκε σκόπιμο να μη χρησιμοποιηθεί κάποιος φιλικός χαρακτήρας (avatar) λόγω της φύσης του γνωστικού αντικειμένου, γεγονός που

αποτυπώνεται και στις απαντήσεις των ερωτώμενων. Αναφορικά με την απάντηση του/της Σ3 φαίνεται να μην έχει κατανοήσει την ερώτηση.

Σ1: «Όχι, δεν εμφανίζεται.»

Σ2: «Όχι, δεν εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας»

Σ3: «Ναι, στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας ιδιαίτερα φιλικός χαρακτήρας μέσω εικόνων, ερωτήσεων επιλογής αλλά και βίντεο»

Σ4: «Όχι, αλλά νομίζω ότι δεν χρειαζόταν»

Σ5: «Όχι, δεν υπάρχει»

Σ6: «Όχι»

4.2.8.10 Τμηματική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου (Αρχή της Κατάτμησης)

Ικανοποιήθηκε η Αρχή της Κατάτμησης στο εκπαιδευτικό υλικό που υλοποιήθηκε, σύμφωνα με τις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων, τονίζοντας την σύντομη και τμηματική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου.

Σ1: «Ναι, υπάρχουν τμηματικά θεματικές ενότητες.»

Σ2: «Η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά»

Σ3: «Ναι, στο Ε.Υ., η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά»

Σ3: «Μάλιστα χωρίζεται σε ενότητες – κεφάλαια και διαφάνειες (προβολές)»

Σ4: «Ναι, σε ενότητες»

Σ5: «Ναι, γίνεται τμηματικά και σταδιακά.»

Σ6: «Ναι, στο Ε.Υ. υπάρχει σύντομη παρουσίαση των πληροφοριών του γνωστικού αντικειμένου.»

4.2.8.11 Ύπαρξη διαδραστικών δραστηριοτήτων με ανατροφοδότηση (Αρχή της Προσωποποίησης)

Την ύπαρξη διαδραστικών δραστηριοτήτων με ανατροφοδότηση διαπίστωσαν οι ερωτώμενοι κάνοντας ειδική μνεία και στην ανατροφοδότηση που έλαβαν μέσω του φόρουμ.

Σ1: «Ναι, σε κάθε καίριο σημείο του εκπαιδευτικού υλικού.»

Σ2: «Υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες οι οποίες παρέχουν ανατροφοδότηση στον εκπαιδευόμενο.»

Σ3: *«Υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες οι οποίες παρέχουν ανατροφοδότηση στον εκπαιδευόμενο»*

Σ4: *«Ναι, και ενδιάμεσα και στο τέλος κάθε ενότητας»*

Σ5: *«Ναι, που βοηθάνε πολύ.»*

Σ6: *«Ναι, μέσω των σχολίων οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να διαβάσουν τις απόψεις άλλων εκπαιδευομένων για το αντικείμενο του θέματος και έτσι αυτές να παρέχουν ανατροφοδότηση.»*

4.2.8.12 Ύπαρξη μακροσκελών κειμένων (Αρχή της Κατάκτησης)

Ερωτώμενοι οι εκπαιδευόμενοι για την ύπαρξη μακροσκελών κειμένων στο Ε.Υ. απάντησαν ομόφωνα αρνητικά και ότι η παρουσίαση των πληροφοριών έγινε τμηματικά.

Σ1: *«Όχι, δεν υπάρχουν.»*

Σ2: *«Δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου»*

Σ3: *«Δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου»*

Σ4: *«Όχι, είναι μικρά και ουσιώδη»*

Σ5: *«Όχι, υπάρχουν μόνο σύντομα κείμενα.»*

Σ6: *«Όχι, στο Ε.Υ γίνεται αποφυγή μακροσκελών κειμένων και η παρουσίαση των πληροφοριών είναι σύντομη.»*

4.2.8.13 Ύπαρξη σαφών οδηγιών για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων (Αρχή της Σηματοδότησης)

Την ύπαρξη σαφών και κατανοητών οδηγιών για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων επιβεβαίωσαν οι εκπαιδευόμενοι μέσω των απαντήσεών τους.

Σ1: *«Ναι, υπάρχουν πολύ αναλυτικές οδηγίες.»*

Σ2: *«Παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών.»*

Σ3: *«Παρέχονται όλες οι οδηγίες και οι κατευθύνσεις στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση δραστηριοτήτων και των εργασιών.»*

Σ4: *«Ναι, περιέχει αναλυτικές οδηγίες»*

Σ5: «Ναι, παρέχονται σαφείς οδηγίες σε κάθε σημείο.»

Σ6: «Οι οδηγίες του Ε.Υ. είναι σαφείς και κατανοητές.»

4.2.8.14 Ύπαρξη στοιχείων επισήμανσης (Αρχή της Σηματοδότησης)

Σχετικά με την ύπαρξη στοιχείων επισήμανσης στο Ε.Υ. τα στελέχη δήλωσαν ότι χρησιμοποιήθηκε έντονη γραφή και υπογράμμιση σημαντικών εννοιών όπου χρειαζόταν μέσα στο υλικό.

Σ1: «Ναι, όπου χρειάζεται.»

Σ2: «Υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης»

Σ3: «Χρησιμοποιούνται στοιχεία επισήμανσης όπως έντονη γραφή, υπογράμμιση και χρωματισμός φόντου»

Σ4: «Ναι, με αποτέλεσμα ο εκπαιδευόμενος να δίνει παραπάνω προσοχή στα συγκεκριμένα σημεία»

Σ5: «Ναι, υπάρχουν παντού σημεία επισήμανσης ώστε να τονίσουν σημαντικά σημεία.»

Σ6: «Το Ε.Υ. διαθέτει τα στοιχεία της επισήμανσης.»

4.2.8.15 Ύπαρξη εισαγωγικών δραστηριοτήτων (Αρχή της Σηματοδότησης)

Θετικά σχολίασαν οι εκπαιδευόμενοι την ύπαρξη εισαγωγικών δραστηριοτήτων οι οποίες φαίνεται να τους βοήθησαν στη οργάνωση της μελέτης τους.

Σ1: «Ναι, υπάρχουν.»

Σ2: «Υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου.»

Σ3: «Χρησιμοποιούνται εισαγωγικές δραστηριότητες , οι οποίες και βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου.»

Σ4: «Ναι, υπάρχουν»

Σ5: «Ναι και βοηθούν στην οργάνωση της μελέτης.»

Σ6: «Το Ε.Υ. διαθέτει εισαγωγικές δραστηριότητες.»

4.2.9 Παρουσίαση του 9^{ου} άξονα - Γενικές Επισημάνσεις

4.2.9.1 Τρία δυνατότερα στοιχεία Ε.Υ.

Στα τρία δυνατότερα σημεία του Ε.Υ., οι έννοιες που φαίνεται να μονοπωλούν στις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων, είναι οι στοχευμένες δραστηριότητες, η χρήση εικόνων-ήχου-βίντεο, η αυτοαξιολόγηση που τους παρείχε το υλικό και η δομή των διδακτικών ενοτήτων.

Σ1: «Φωτογραφικό υλικό, σύνοψη μετά από κάθε θεματική ενότητα και δραστηριότητες.»

Σ2: «Τα εισαγωγικά στοιχεία, η αυτοαξιολόγηση που παρείχε, ο διαχωρισμός των Θεματικών ενοτήτων.»

Σ3: «Μου άρεσε α) η χρήση του κειμένου με εικόνες, β) η παρουσίαση των βίντεο και γ) ο διαχωρισμός των Θεματικών ενοτήτων»

Σ4: «Η απλή και λιτή γλώσσα, δεν εμπεριέχει μακροσκελή κείμενα που θα κούραζαν τον εκπαιδευόμενο, οι δραστηριότητες που έχει και σε βοηθάνε να αξιολογήσεις τον εαυτό σου κατά πόσο κατανόησες την ενότητα»

Σ5: «Ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου, οι εύστοχες επισημάνσεις, η δυνατότητα αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευόμενου.»

Σ6: «Η δομή των διδακτικών ενοτήτων, η ύπαρξη καίριων / στοχευόμενων ερωτήσεων, ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου»

4.2.9.2 Τρεις προτεινόμενες αλλαγές για βελτίωση του Ε.Υ.

Μόνο ο/η Σ1 προτείνει κάποιες αλλαγές για τη βελτίωση του Ε.Υ. Συγκεκριμένα, προτείνει περισσότερες δραστηριότητες και τη δυνατότητα το Ε.Υ. να υποστηρίζεται και με σύγχρονη τηλεεκπαίδευση κάνοντας χρήση διάφορων λογισμικών.

Σ1: «Περισσότερες δραστηριότητες και δυνατότητα μέσω προγραμμάτων όπως webex, zoom κτλ. για ζωντανή παρουσίαση και αλληλεπίδραση μεταξύ συμμετεχόντων.»

Σ2: «Τίποτα»

Σ3: «Δεν προτείνονται αλλαγές»

Σ3: «Είναι πληρέστατο και άρτια δομημένο»

Σ3: «Συγχαρητήρια για την πολύ αξιόλογη προσπάθεια.»

Σ4: «Ίσως περισσότερες δραστηριότητες»

Σ5: «Δεν έχω να προτείνω κάποια αλλαγή»

Σ6: «Θεωρώ ότι το Ε.Υ. υλικό ήταν πλήρες και δεν χρειάζεται κάποια αλλαγή.»

5. Συμπεράσματα

Μετά τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων των αποτελεσμάτων της ερευνητικής διαδικασίας, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το υλικό που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε για την κατάρτιση στελεχών του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής σε θέματα Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου, πληροί τις αρχές της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης και ικανοποίησε τους συμμετέχοντες στην έρευνα, τόσο όσον αφορά τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, το περιεχόμενο και τη δομή του όσο και την αποτελεσματικότητά του.

Διαφαίνεται ότι η εφαρμογή ενός τέτοιου προγράμματος υπό την αιγίδα του Α.ΛΣ-ΕΛΑΚΤ και συγκεκριμένα από την αρμόδια διεύθυνση (ΔΕΚ), όχι μόνο είναι δυνατή αλλά θα είναι ιδιαίτερος χρήσιμη. Μέσα από την παρουσίαση και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα/απαντήσεις ανά ερευνητικό ερώτημα/άξονα:

1) Πώς αποτιμάται το εκπαιδευτικό υλικό με βάση τις προδιαγραφές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

A. Υπάρχει Επιστημονική συνοχή και Τεκμηρίωση του Ε.Υ.;

Οι απόψεις των εκπαιδευόμενων σχετικά με την επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση του εκπαιδευτικού υλικού είναι ότι γίνεται επαρκής παράθεση πληροφοριών με πληθώρα παραπομπών στη βιβλιογραφία και σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών. Γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών αυτών με ικανοποιητική ανάλυση. Επιπρόσθετα, το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να μελετήσει περαιτέρω σε διαφορετικές πηγές κυρίως με χρήση υπερσυνδέσμων που παραπέμπουν στο διαδίκτυο.

B. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου;

Αναφορικά με τη συμβολή του Ε.Υ. στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου, οι εκπαιδευόμενοι τόνισαν το φιλικό ύφος γραφής, τη χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών και τη χρήση της καθομιλουμένης παρά την

ιδιαιτερότητα του νομικού κειμένου που πραγματεύεται το Ε.Υ. Επίσης, η πυκνότητα των πληροφοριών και η τμηματική παρουσίαση του υλικού στο μέγεθος της οθόνης φαίνεται να ικανοποιεί του εκπαιδευόμενους. Η χρήση κειμένου, εικόνων και βίντεο βοήθησαν τα στελέχη στην καλύτερη κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου με τις χρωματικές συνθέσεις να συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση.

Γ. Είναι το Ε.Υ. εύχρηστο;

Σχετικά με την ευχρηστία του Ε.Υ. οι απόψεις των εκπαιδευόμενων είναι ότι τα κουμπιά και τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν ήταν απόλυτα κατανοητά και αναγνωρίσιμα. Η πλοήγηση ήταν πολύ εύκολη ακόμη και για τα στελέχη που δεν είχαν πρότερη εμπειρία σε τέτοιου είδους υλικό. Επιπρόσθετα, όλοι οι υπερσύνδεσμοι που χρησιμοποιήθηκαν παρέπεμπαν στο αναμενόμενο αποτέλεσμα.

Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του;

Αναφορικά με την υποστήριξη και καθοδήγηση και παρείχε το Ε.Υ. στη μελέτη του, φαίνεται ότι οι συμβουλές και οδηγίες που υπήρχαν ήταν σαφέστατες και κατανοητές για τους εκπαιδευόμενους. Ειδικά η χρήση έντονης γραφής για να τονιστούν σημαντικές έννοιες φαίνεται να τους βοήθησαν, όπως επίσης και η ύπαρξη επεξηγηματικών σχολίων υποστηρίζουν τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του.

Ε. Ο εκπαιδευόμενος υποστηρίζεται στην αλληλεπίδραση με το Ε.Υ. στη μελέτη του;

Σύμφωνα με τις απόψεις των συμμετεχόντων οι δραστηριότητες που υπάρχουν στο Ε.Υ. τους ενθάρρυναν να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις, να κάνουν ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα και να εμπλακούν συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα. Δίδεται η δυνατότητα μέσω των δραστηριοτήτων να ανταλλάξουν απόψεις και να θεωρήσουν τους εαυτούς τους μέλη μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες, εν προκειμένω μιας ομάδας λιμενικών που θέλουν να εμπλουτίσουν τις απόψεις τους.

Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο;

Οι απόψεις των εκπαιδευόμενων σχετικά με την παροχή δυνατότητας Αναστοχασμού – Αυτοαξιολόγησης από το Ε.Υ. φαίνεται να είναι ότι οι δραστηριότητες

που επιλέχθηκαν ενθάρρυναν την αυτοξιολόγηση του εκπαιδευόμενου και την ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης. Ανέπτυξαν διαύλους επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση και τους οδήγησαν να συσχετίσουν και να εφαρμόσουν τα νέα δεδομένα με τη δική τους πραγματικότητα ειδικά μέσω του φόρουμ όπου υπήρχε η δυνατότητα αυτή και χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον.

Ζ. Στο Ε.Υ. προσδιορίζονται με σαφήνεια ο Σκοπός και τα Προσδοκώμενα Αποτελέσματα:

Σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτώμενων εντός του Ε.Υ. υπάρχει σαφής διατύπωση του σκοπού και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων σε κάθε διδακτική ενότητα. Επιπρόσθετα, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων. Επίσης, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να ελέγχει την πρόοδό του κάθε στιγμή με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα είτε ενός αυτής είτε στο τέλος.

2. Πώς αποτιμώνται τα πολυμεσικά στοιχεία τα οποία περιλαμβάνονται στο εκπαιδευτικό υλικό:

Το εκπαιδευτικό υλικό, σύμφωνα με τις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων τηρεί τις Αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας που βοηθάει στην κατανόηση του γνωστικού αντικείμενου. Υπάρχουν στοιχεία αφήγησης κυρίως στα διαδραστικά βίντεο που κάνουν πιο ευχάριστη και αποτελεσματική την παρακολούθηση. Σε όλο το εύρος του υλικού γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας, κυρίως σε δεύτερο πρόσωπο και με ηχητική παρουσίαση. Το γνωστικό αντικείμενο παρουσιάζεται τμηματικά και υπάρχουν δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στον εκπαιδευόμενο. Επιπρόσθετα, δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα και μη σχετικές πληροφορίες. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης σε καίρια σημεία που πρέπει ο εκπαιδευόμενος να δώσει ιδιαίτερη σημασία.

Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι καταρτιζόμενοι προσέλαβαν και αφομοίωσαν πιο εύκολα τις πληροφορίες μέσω εικόνων και λέξεων. Εμπέδωσαν τις πληροφορίες που παρουσιάστηκαν μέσω γραφικών, ήχου, εικόνας και ήχου ευκολότερα.

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Έγινε αποφυγή παράθεσης περιττών πληροφοριών ώστε να μην υπερφορτωθεί η μνήμη των καταρτιζόμενων και έχουν αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα. Επίσης δεν χρησιμοποιήθηκαν περιττά κείμενα ή εικόνες ή ήχοι για την παράθεση της πληροφορίας ώστε να επιτυγχάνονται καλύτερα οι μαθησιακοί στόχοι. Επιπρόσθετα, έγιναν «κατάλληλες νύξεις» για την κατεύθυνση της προσοχής των επιμορφούμενων. Ακόμη έγινε χρήση παράλληλα με το κείμενο και συναφών εικόνων και animation για το ίδιο μαθησιακό αντικείμενο. Τέλος, με σύντομες και στοχευμένες οπτικοακουστικές παραστάσεις συνέβαλαν στην καλύτερη και πιο αποτελεσματική παρουσίαση των πληροφοριών πληρώντας ικανοποιητικά τις βασικές αρχές των Αναστασιάδη, Σπαντιδάκη και Χατζηδάκη (2014).

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η εφαρμογή ενός προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την κατάρτιση στελεχών ΛΣ-ΕΛΑΚΤ θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη και αποτελεσματική. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα θεώρησαν ότι το εκπαιδευτικό υλικό, σχεδιασμένο με βάση τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης ενηλίκων, θα μπορούσε να συμβάλει καθοριστικά σε μία διαδικασία κατάρτισης στελεχών από απόσταση σε θέματα Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου παρά τις κάποιες δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν, κυρίως συνδεσιμότητας στο διαδίκτυο, λόγω των απομακρυσμένων περιοχών διαμονής κάποιων εκ των συμμετεχόντων, χωρίς σταθερή και συνεχή πρόσβαση σε αυτό.

Επιπρόσθετα, φαίνεται ότι τα αποτελέσματα της έρευνας τείνουν να συμβαδίζουν με τα αποτελέσματα της έρευνας των Τσιμαρά και Σαλή (2009) όπου οι συμμετέχοντες ομοίως φέρονται να είναι θετικοί στην προοπτική συμμετοχής και πραγματοποίησης παρόμοιων εξ αποστάσεως εκπαιδύσεων, σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της έρευνας της Ταχματζίδου (2018). Οι ιδιαίτερες συνθήκες λόγω της πανδημίας Covid-19 και η αναγκαστική εξοικείωση μεγάλου μέρους των συμμετεχόντων σε περιβάλλοντα σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, βοηθώντας μέλη της οικογένειάς τους στη μελέτη τους, είχαν ως αποτέλεσμα την εκτενή εξοικείωση με τις ΤΠΕ γεγονός που ίσως διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στο σχηματισμό θετικής άποψης. Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας και των ανωτέρω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι συμμετέχοντες που κατά το παρελθόν έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είτε ως άμεσα ενδιαφερόμενοι, είτε ως αρωγοί άλλων, τα κρίνουν θετικά ενώ όσοι δεν έχουν προγενέστερη εμπειρία είναι επιφυλακτικοί.

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Με αφορμή την απάντηση ενός εκ των συμμετεχόντων, ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα είχε η πραγματοποίηση μιας νέας έρευνας με τις αρχές του «Μεικτού – Συνδυαστικού περιβάλλοντος μάθησης». Σύμφωνα με τους Psalidas και Manousou (2011) μέσω της επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο δημιουργούνται συνθήκες αμφίδρομης επικοινωνίας, επιτρέποντας τη δημιουργία κοινοτήτων μάθησης, ενώ η εργασία σε αυτές γίνεται πιο ελκυστική και παράλληλα η ασύγχρονη χρήση της πλατφόρμας ευνοεί την εξατομικευμένη διδασκαλία, καθώς ο κάθε μαθητής ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές του ακολουθεί διαφορετικούς ρυθμούς μάθησης (Μουγιάκου κ.ά., 2013). Επίσης, η εφαρμογή δημιουργίας βιντεοδιαλέξεων (Παπαδάκης & Χατζηλάκος, 2004) και η αξιοποίηση εφαρμογών συμπιεσμένου βίντεο (Μουζάκης, 2005) προσδίδουν νέες δυνατότητες αλληλεπίδρασης διδάσκοντα και διδασκομένων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες Βιβλιογραφικές αναφορές

- Bird, M., Hammersley, M., Gomm, R., & Woods, P. (1999). *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη, Εγχειρίδιο Μελέτης* (Ε. Φράγκου, μτφ.). Πάτρα: Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ αποστάσεως, Θεωρία και Πράξη*. (Ρ. Παγίδα, Μεταφρ). Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
- Keegan, D. (2000). *Οι Βασικές Αρχές της Ανοικτής και ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Psalidas, V. & Manousou, E. (2011). The utilization of web 2.0 tools in the supplementary distance learning in Secondary Education. Case study: The design and organization course of Biology in the third class of High School in Sustainable Development Education program. *6th International Conference in Open and Distance Learning. Alternative Forms of Education*. Loutraki, 4-6, November 2011 (σσ. 78-87). Ανακτήθηκε, Ιανουάριος 19, 2021, από <http://icodl.openet.gr/index.php/icodl/2011/paper/view/78>
- Race, P. (2001). *500 Πρακτικές Συμβουλές για την Ανοικτή και Ευέλικτη Εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Rammata (2017). Διλήμματα στρατηγικής στην αρχιτεκτονική της κατάρτισης των δημοσίων υπαλλήλων. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Νοέμβριος 2017*, (σσ. 190-204). Ανακτήθηκε, Ιανουάριος 19, 2021, από <http://dx.Doi.org/10.12681/icodl.1111>
- Rogers, A. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων*. Μετάφραση: Μαρία Κ. Παπαδοπούλου, Μαρία Τόμπρου, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Rogers, A. (2002). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση:*

- το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 10(1), 5-32. Doi: <https://Doi.org/10.12681/jode.9809>
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ελληνόγλωσση διαπολιτισμική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Διασπορά». Στο Α. Χατζηδάκη, Γ. Σπαντιδάκης, Π. Αναστασιάδης (Επιμ.), *Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση και Ηλεκτρονική Μάθηση στη Διασπορά- Σχεδιασμός και Ανάπτυξη ενός διαδικτυακού μαθησιακού περιβάλλοντος* (σσ. 268-272). Ρέθυμνο: Εκδόσεις ΕΔΙΑΜΜΕ.
- Ανεστόπουλος, Δ. (2009). *Ανίχνευση εκπαιδευτικών αναγκών των διπλωματούχων μηχανικών: Εμπειρική διερεύνηση στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας*. (Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Βάγκου, Π. (2008). *Οι απόψεις των εργαζομένων γυναικών για τα εμπόδια που συναντούν στην εκπαίδευση τους: Το παράδειγμα των εργαζομένων σε δυο υποκαταστήματα της εθνικής τράπεζας*. (Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Βεργίδης, Δ. & Καραλής, Θ. (2004). *Τυπολογίες και Στρατηγικές στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Τεύχος 2*. Μάιος-Αύγουστος Εκπαίδευση Ενηλίκων, (σσ. 11-16).
- Βουλτσίδης, Π. (2013). *Η εφαρμογή αρχών εκπαίδευσης ενηλίκων και τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών*. (Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Γκάτζουλας, Ν., & Μανούσου, Ε. (2015). Εξ αποστάσεως επιμόρφωση, επαγγελματική ανάπτυξη και επαγγελματική ικανοποίηση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 11(1), 72-87. Doi: <https://Doi.org/10.12681/jode.9821>
- Γκίκα, Μ. (2006). *Προσωπική – Επαγγελματική Ανάπτυξη και Ικανοποίηση των Εκπαιδευτικών: Μελέτη περίπτωσης εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ν.Σμύρνης. Διερεύνηση των αναγκών επαγγελματικής ανάπτυξης και ικανοποίησης των εκπαιδευτικών Α/βάθμιας εκπαίδευσης*. (Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Δαβάκη, Π. (2008). *Γυναίκα και Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Ζητήματα φυλετικής διαφοροποίησης, σπουδών και εξέλιξης*. (Διπλωματική εργασία).

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

- Δημουλάς, Κ., Κοντονή, Αν., Κρητικίδης, Γ., Μπελεγρή-Ρομπόλη, Αθ., Παπαδόγαμβρος, Β., Παπαδοπούλου, Δ., Παληός, Ζ., & Τραγάκη, Α. (2003). *Κατάρτιση και Απασχόληση*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ- ΑΔΕΔΥ.
- Ζήκου & Σπανακά. (2013). Επιχειρησιακή Κατάρτιση από Απόσταση: Κίνητρα και εμπόδια που οδηγούν στη διαμόρφωση ενός μοντέλου εξΑΕ επιχειρησιακής κατάρτισης μέσα από τη μελέτη περίπτωσης των ΚΕΚ-ΕΛΤΑ. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 7. <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.576>
- Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. Αθήνα: Έκδοση Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε, 20 Μαΐου, 2020, από <http://hdl.handle.net/11419/5826>
- Ιωσηφίδης, Θ. (2008) *Ποιοτικές Μέθοδοι Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Κάκα, Ν. (2019) *Ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων για τα Στελέχη Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής μέσω της πλατφόρμας MOODLE*. (Διπλωματική Εργασία). Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αιγάλεω.
- Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (2000). *Επιμόρφωση Ενηλίκων. Γενικά εισαγωγικά θέματα. Τόμος Α*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Κόκκος, Α. (1998). Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. Στο Κόκκος Α. & Λιοναράκης Α. (Επιμ.), *Ανοικτή εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων. Τόμος Β* (σσ. 19-51). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κόκκος, Α. (2005). «Αφιέρωμα D. Boud, R. Keogh, Walker D.: Αναπτύσσοντας το Στοχασμό». *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, (σσ. 5-19).
- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Κόκκος, Α. (2005). «Επαγγελματοποίηση των Εκπαιδευτών Ενηλίκων: Βήματα Μετέωρα». *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, (σσ. 15-21).
- Κουτούζης, Θ., & Πρόκου, Ε. (2005). *Σχεδιασμός Προγραμμάτων - Διοίκηση Μονάδων*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Λιοναράκης, Α. (2001). «Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού»,

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

- στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.) *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Διαδικασίες Μάθησης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σσ. 13 – 33). Πάτρα: Ε.Α.Π
- Λιοναράκης, Α. (2014). Ταξινόμηση και διαμόρφωση μοντέλων επιστημονικού λόγου για σχεδιασμό και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Καινοτόμες Διδακτικές Τεχνικές. Γραπτός Επιστημονικός Λόγος. Ας τους μάθουμε πώς να μαθαίνουν: καινοτομία – διδασκαλία – επιστήμη*. Πάτρα: Επιστημονική Εταιρεία: Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (σσ. 6 – 22). Ανακτήθηκε, 17 Ιανουαρίου, 2021, από <http://www.slideshare.net/antonislionarakis/ss-40580123>
- Μανούσου, Ε. (2008). *Προδιαγραφές παιδαγωγικού πλαισίου για την εφαρμογή πολυμορφικής, συμπληρωματικής εξ αποστάσεως περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, σε μαθητές πρωτοβάθμιας, ολιγοθέσιων και απομακρυσμένων σχολείων της Ελλάδας*. (Διδακτορική Διατριβή), Πάτρα: ΕΑΠ. Ανακτήθηκε, 01 Αυγούστου, 2020 από: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/15961>
- Μανούσου, Ε., Κοντογεωργάκου, Β., Γεωργιάδη, Ε., & Κόκκαλη, Ά. (2017). Παιδαγωγικό υλικό στην σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Μελέτη Περίπτωσης: το εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό Κέντρο της Βικτώρια στην Αυστραλία. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 13(1), 5-25. Doi: <https://Doi.org/10.12681/jode.13912>
- Μαυρογιώργος, Γ. (1999). *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών και Επιμορφωτική Πολιτική στην Ελλάδα*, Στο Αθανασούλα Ρέπα, Α., Ανθοπούλου, Σ., Κατσουλάκης, Σ. & Μαυρογιώργος, Γ. Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού, τόμος Β', σσ. (93-135). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Μαυροειδής, Η., Γκίτσος, Ι., & Κουτσούμπα, Μ. (2014). Επισκόπηση θεωρητικών εννοιών στην εκπαίδευση από απόσταση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 88-100. Doi: <https://Doi.org/10.12681/jode.9814>

- Μουζάκης, Χ. (2005). Παιδαγωγική αξιοποίηση των εφαρμογών Συμπιεσμένου Βίντεο στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, Τόμ. 1, (σσ. 20-44).
- Μουζάκης, Χ. (2006). *Η εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ελλάδα*, (ΙΔΕΚΕ). Ανακτήθηκε στις 12 Ιουνίου 2020 από <http://hdl.handle.net/10795/782>
- Μπουζάκης, Σ. (2000). *Η επιμόρφωση και η μετεκπαίδευση των δασκάλων/ διδασκαλισσών και των νηπιαγωγών στο νεοελληνικό κράτος*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Μουγιακού, Σ., Λόντος, Χ., Πάλμου, Μ., Παπαλεκάκου, Α., Χριστοπούλου, Δ., Χαραλαμπίτου, Ε., Παπαγεωργίου, Μ. & Καπεζάνου, Ο. (2013). Η Αξιοποίηση της Ψηφιακής Εκπαιδευτικής Πλατφόρμας Moodle στη Βαθμίδα του Γυμνασίου. Στο Α. Λαδιάς, Α. Μικρόπουλος, Χ. Παναγιωτακόπουλος, Φ. Παρασκευά, Π. Πιντέλας, Π. Πολίτης, Σ. Ρετάλης, Δ. Σάμψων, Ν. Φαχαντίδης, Α. Χαλκίδης (Επιμ.), *3ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία» της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ)», Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 10-12 Μαΐου 2013*. Ανακτήθηκε, Ιανουάριος 19, 2021, από <http://www.etpe.eu/new/custom/pdf/etpe2013.pdf>
- Μπουραντάς, Δ. & Παπαλεξανδρή, Ν. (2003). *Εισαγωγή στη Διοίκηση Επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.
- Νάσσαινας, Γ. (2010). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της Δια Βίου Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπατσιούλας.
- Ξηροτύρη – Κουφίδου, Σ. (2001). *Διοίκηση ανθρώπινων πόρων: Η πρόκληση του 21ου αιώνα στο εργασιακό περιβάλλον*, 3^η έκδ. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ανικούλα.
- Παλαιοκρασσάς, Σ. (1990). Οργάνωση ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης και επιμόρφωσης. Στο Χ. Κανελλόπουλος & Ν. Παπαλεξανδρή (Επιμ.), *Αξιοποίηση Προσωπικού με Ανάπτυξη Στελεχών και Βελτίωση Οργάνωσης* (σσ. 153-195). Αθήνα: Εκδόσεις International Publishing.
- Παναγιωτίδου, Α. (2014). *Η διαδικασία της μάθησης στην εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης- εμπειρική έρευνα*. (Διδακτορική Διατριβή), Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

- Παπαδάκης, Σ. & Χατζηλάκος, Θ. (2004). Η Βιντεο-διάλεξη (webcast) ως μαθησιακό εργαλείο στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στο Μ.Γρηγοριάδου, Α.Ράπτης, Σ.Βοσνιάδου, Χ.Κυνηγός (Επιμ.), *4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.Τ.Π.Ε με θέμα «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»*, 29 Σεπτεμβρίου - 3 Οκτωβρίου 2004. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Παπαθανασίου Ε. (2016). *Σχεδιασμός και δημιουργία πρότυπου εξ αποστάσεως διδακτικού υλικού λογοτεχνίας κατά τα μοντέλα των West - Λιοναράκη, Αριστοτέλη και Bordwell* (Διπλωματική εργασία). ΕΑΠ, Πάτρα.
- Παπακωνσταντίνου, Ε. , & Καραλής, Θ. (2015). Αναφορές στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση στον Ελληνικό Τύπο της περιόδου 1943-1954. Στο *8ο Συνέδριο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης «Καινοτομία & Έρευνα» - ICODL 2015* (σσ. 94-101), Αθήνα, 7-8 Νοεμβρίου 2014, Αθήνα: ICODL 2015.
- Παπαλεξανδρή, Ν. & Μπουραντάς, Δ. (2003). *Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένος.
- Παζιανού, Ε. (2007). *Η συμβολή της επιμόρφωσης στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: Η περίπτωση της νήσου Λέσβου*. (Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Πασσιού, Μ. (2007). *Επαγγελματική εκπαίδευση: Δρόμος για την επαγγελματική εξέλιξη. Μελέτη σε νοσηλευτές*. (Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Πολίτης, Παν. (2004). *Υπερκείμενα, υπερμέσα και πολυμέσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέες Τεχνολογίες.
- Ραμματά, Μ. (2011). *Σύγχρονη ελληνική δημόσια διοίκηση : ανάμεσα στη γραφειοκρατία και το μανάτζμεντ*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Σεραφείμ (2009). Κίνητρα και εμπόδια στην εξ αποστάσεως ενδο-επιχειρησιακή κατάρτιση: η περίπτωση μιας μεγάλης Ελληνικής τράπεζας. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 5, (σσ. 149-164). Doi: <http://dx.Doi.org/10.12681/icodl.490>
- Σκουλάς, Ν., (2010). *Ηγεσία Μανατζμεντ Ομαδικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Μοντέρνοι Καιροί.
- Σούντα, Π., (2016). *Εκπαίδευση, Ανάπτυξη και Επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης Μελέτη Περίπτωσης : Επιμόρφωση Κοινωνικών*

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

Επιθεωρητών Εργασίας υπαλλήλων Σ.ΕΠ.Ε.. (Διπλωματική εργασία).
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Αθήνα.

- Ταχματζίδου, Α., (2018). *Επιμόρφωση και εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού στον δημόσιο τομέα: Η περίπτωση των δικαστικών υπαλλήλων και η ανάγκη δημιουργίας εθνικής σχολής δικαιοσύνης.* (Διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- Τζάνη, Μ. (2005). *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις για το μάθημα «Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών»*, ΕΚΠΑ. Ανακτήθηκε, 10 Ιουλίου, 2020 από <http://benl.primedu.uoa.gr/database1/method.pdf>
- Τζωρτζάκης & Τζωρτζάκη. (2007). *Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων το Μάνατζμεντ της νέας εποχής.* Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.
- Τσιαούση, Κ. (2014). *Εξ αποστάσεως εκπαίδευση των υπαλλήλων των δήμων: Διερεύνηση της ετοιμότητας τους για εκπαίδευση με ηλεκτρονικά μέσα.* (Διπλωματική Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Τσιμαράς, Δ., & Σαλής, Α. (2009). Η ηλεκτρονική Μάθηση στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση: Από την θεωρία στην Πράξη. Στο *5ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 5, (σσ. 86-94), Αθήνα. Doi: <http://dx.Doi.org/10.12681/icodl.522>
- Φρέρη, Ε. (2019). *Διερεύνηση Εκπαιδευτικών Αναγκών των διοικητικών υπαλλήλων των ΟΤΑ α' βαθμού του Νομού Κυκλάδων. Η συμβολή της εξ αποστάσεως ηλεκτρονικής μάθησης στην επιμόρφωσή τους.* (Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Χαρτοφύλακα, Α. (2011). *Η διασφάλιση της ποιότητας στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού στην Ανοιχτή και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης: διαμόρφωση κριτηρίων ποιότητας περιεχομένου.* Διδακτορική Διατριβή, ΕΑΠ. Ανακτήθηκε, Μάρτιος, 2020 από <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/28372>

Ξενόγλωσσες Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Batalla-Busquets, J.-M., & Pacheco-Bernal, C. (2013). On the job e-learning: worker's attitudes and perceptions. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 14(1). Ανακτήθηκε, Απρίλιος 9, 2020 από <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1304/2417>

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

- Berge, Z. L. & Kendrick, A. A.(2005). Can interest in distance training be sustained in corporate organizations? *International Journal of Instructional Technology & Distance Learning*, 2(2). Ανακτήθηκε, Απρίλιος 9, 2020 από http://www.itdl.org/Journal/Feb_05/article05.htm
- Cedefop, (2008). *Terminology of European education and training policy*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cohen, L. & Manion, L. (1992). *Research methods in education*. 3rd ed. London: Routledge.
- Draper, D. (2015). Collaborative Instructional Strategies to Enhance Knowledge Convergence, *American Journal of Distance Education*, 29:2, (pp. 109-125), Doi: <https://doi.org/10.1080/08923647.2015.1023610>
- Gregorio, S. (2009). *Introduction to Atlas.ti Software for Qualitative Data Analysis*. London: SdG Associates.
- Harris, Ben (1989). *In-service Education for Staff Development*. Boston: Allyn and Bacon, (pp.1).
- Hiemstra, R., & Sisco, B. (1990). *Individualizing instruction for adult learners: Making learning personal, powerful, and successful*. San Fransisco: Jossey - Bass.
- Elton, L. (1984). Open Higher Education: Philosophy and Concept, in *Open Higher Education, Proceedings of an International Conference*, Bangkok Thailand: Ramkhanhaeng Univ. Press, (pp. 35-40).
- Keegan, D. (1995). *Distance education technology for the new millennium: Compressed video teaching*. ZIFF Papiere IO 1. ERIC, ED 3, (pp. 89-93).
- Lam, M. (2009). Effectiveness of web-based courses on technical learning. *Journal of Education for Business*, vol. 84, no. 6, (pp. 323–331)
- Lowe, J. (1976). *L' education des adultes: Perspectives mondiales*. Paris: Les Presses de l' Unesco.
- Mikropoulos, T. A. (2000). Design, Development and Evaluation of Advanced Learning Environments. An Overall Approach. In *HERMES, Advanced systems for teaching and learning over the World Wide Web* (pp. B42-B52), Samos.
- Peters, O. (Herg.). (2009). *Distance Education in Transition: new trends and challenges. 4th ed*. Oldenburg, Germany: Carl von Ossietzky Universität.

«Στέλιος Ανυπερίδης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΤΠΕ: Μια περίπτωση κατάρτισης στελεχών Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής»

- Rabak, L. & Cleveland-Innes, M. (2006). Acceptance and resistance to corporate e-learning: A case from the retail sector. *Journal of Distance Education* 21(2), (pp. 115-134).
- Rowntree, D. (1994). *Preparing materials for open, distance and flexible learning: an action guide for teachers and trainers*. London: Kogan Page.
- Tramonti, M., Galassi, L.A., & Lavallo, A. (2015). *Collaborative learning and 3D virtual worlds: two experiences in a new didactic perspective*. *Formamente, Vol. 1-2*, (pp. 149-157). Ανακτήθηκε, Απρίλιος 18, 2020 από <http://formamente.guideassociation.org>
- Unesco. (1976). Ανακτήθηκε, Απρίλιος 18, 2020 από Unesco: http://www.unesco.org/education/pdf/NAIROB_E.PDF
- Wenger, E. (2010). *Communities of practice and social learning systems: The career of a concept*. *Social Learning Systems and Communities of Practice*. (pp. 179–198). Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-1-84996-133-2_11
- West, R. (1995). Concepts of Text in Distance Education. In R. Howard & I. McGrath (eds.), *Distance Education for Language Teachers* (pp. 62 – 72). Manchester: University of Manchester. Ανακτήθηκε, Απρίλιος 9, 2020 από, https://books.google.gr/books?id=LZlhKWDjoEAC&pg=PA133&lpg=PA13%203&dq=Distance+Education+for+Language+Teachers+west&source=bl&ots=%20ZgDGCwxCMf&sig=a7d_1NboaiUP_2Imwo9xWKZeAI&hl=el&sa=X&ve%20d=0ahUKEwiF0tHnm6zLAhWDthoKHX5LATEQ6AEIJjAA#v=onepage&q=Distance%20Education%20for%20Language%20Teachers%20west&f=false